

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

Liber Secvndvs, De summo Pontifice.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

LIBER SECVN-
DVS, DE SVMMO
PONTIFICE.

CAPVT PRIMVM.

*Proponitur questio; An B. Petrus Romæ fuerit,
ibidemq; Episcopus existens mortuus sit.*

ONSTITVTIS IIS, QVAE AD primarum explicandum & defendendum tinebant: ad ea veniendum nobis est, quæ primatum successorum eius pertinent. Quoniam autem ius successionis Pontificum manorum in eo fundatur, quod Petrus Romæ sedem suam iubente Domino, collocauerit, atque ibidem usque ad mortem sederit; prima nascitur questio: *An Petrus Romæ Episcopus fuerit, nec inde unquam sedem suam alio transfulerit.*

Hæretici huius temporis plurimi in dubium reuocant quod iam supra M. D. annos constantissimè à toto orbis rarum creditum est, nimirum B. Petrum Episcopum Romanum fuisse; ac Romæ per crucis martyrium spiritum Domino reddidisse: sed alij modestius, alij impudentius hoc argumentum tractant.

PRIMVS quod sciam, qui docuit B. Petrum neque Episcopum fuisse Romæ, neque Romam ipsam vnquam vidisse fuit GVLIELMVS quidam, Ioannis Wiclephi præceptor. Thomas Waldensis refert lib. 2. doctr. fidei, artic. 1. cap. 1. Hunc sequutus est Vdalricus VELENVS Lutheranus, qui opusculum integrum de hac re edidit, in quo XVIII. persuasiones (sic ipse eas vocat) demonstrasse se putat, Petrum non

*Utriusque Velenus
Minkovicensis, cuius
liber duas habet partes.*

*Præterea continet XIII. persuasiones: posterior VII. Romanae curiæ
curiæ illi, quibus VII. opponuntur responsiones. Bidelmbarby.
Contra Velenum scripsit Joh. Rossensis.*

quam fuisse Romæ; & tam Petrum, quàm Paulum non Romæ, sed Hierosolymis esse occisos. Pro quo opere, ad finem libri affirmat, se sine vlllo dubio immarcescibilis coronæ præmia à Deo percepturum. Et sanè si mendacia coronantur à Deo, splendidissimam coronam sine vlla dubitatione Velenus accipiet.

ILLYRICVS quoque in libro contra primatum Papæ: *De monstratio*, inquit, *certa est, Petrum Romæ non fuisse*. IOANNES CALVINVS lib. 4. Instit. cap. 6. §. 15. postquam rem totam esse dubiam ostendit, ita concludit: *Tamen, inquit, propter scriptorū consensum, non pugno, quin illic mortuus fuerit; sed Episcopum fuisse, præsertim longo tempore, persuaderi nequeo.* Similia habet Magdeburgenses, Cent. 1. lib. 2. cap. 10. col. 561.

Est autem obseruandum, quatuor esse quæ in dubium reuocantur. PRIMO, an Petrus fuerit Romæ? SECVNDO, an sit mortuus Romæ? TERTIO, an fuerit Episcopus Romæ? QUARTO, an Romanum Episcopatum semel susceptū nunquam mutauerit?

Ex his quatuor, solum postremum & requiritur necessariò, & sufficit ad Romani Pontif. primatum constituendum. Quæ causâ fuit, cur Calvinus, solum hoc quartum nullo modo admiserit; cùm de ceteris tribus parum sollicitus esset: nam illud primum neq; requiri, neque sufficere, planum est; cùm multi veniant Romam, qui tamen Romani Pont. nunquam euadunt; & multi Romani Pontifices nūquam fuerint Romæ: vt Clemens V. Ioannes XXII. Benedictus XII. Clemens VI. Innocentius VI. qui in Gallis ordinati, ibidem semper manserunt.

ALTERVM item neque requiri, neque sufficere, testantur multi Romani Pontifices, qui extra Romam mortui sunt; nam Clemens I. obiit in Ponto, Pontianus in Sardinia, Ioannes I. Rauennæ, Agapetus Constantinopoli, Innocentius III. Perusia, Innocentius IV. Neapoli, Ioannes XX. Viterbij, & alij in alijs locis. Idem testantur multò plures, qui quotidie moriuntur Romæ, nec tamen Romani Pontifices sunt.

TERTIVM autem requiri, sed non sufficere, ex eo colligitur, quòd Petrus Episcopus Antiochiæ fuit, & tamē quoniam sedem aliò transtulit, nunquam deinceps locum primum Episcopi Antiocheni habuerunt. Igitur quartum solum & requiritur,

m m 2

ritur,

*Illyricus in libro contra
primatum papæ*

ritur, & sufficit. Quia tamen omnia sunt vera, suis ac propriis argumentis singula demonstrabimus.

CAPVT II.

Quòd Petrus Roma fuerit.

Cvt à primo incipiamus, S. Petrum Romam quando fuisse, ostendimus primùm ex testimonio ipsius Petri, qui sic ait ad finem prioris epistolæ: *Salutat vos Ecclesia in Babylone collecta, Marcus filius meus.* Hanc enim epistolam ex Roma scriptam esse, quæ dicitur Babylonia à Petro, testis est Papias Apostolorum discipulus apud Eusebium lib. 2. hist. cap. 15. Papias ait Eusebius, *Et hoc dicit, quod Petrus in prima epistola quam de Urbe Roma scripsit, meminertit Marci, in qua Roma Romam Babylonia nominauit, cum dicit; Salutat vos Ecclesia in Babylone est electa Ecclesia, Et Marcus filius meus.*

Testis est etiam HIERONYMVS in lib. de viris illustribus Marco, cuius hæc sunt verba: *Petrus in epistola prima nomine Babylonis figuratiter Romam significans; Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone collecta.* Eodem modo exponunt OEcumenius, Beda, & quotquot in hæc epistolæ commentaria ediderunt.

Præterea Ioannes in Apocalypsi passim Romam vocat Babylonem; vt TERTULLIANVS annorauit lib. 3. contra Marcionem, & lib. contra Iudæos; & apertè colligitur ex cap. 17. Apocalypsis, vbi dicitur *Babylon magna sedere super septem montes, & habere imperium super Reges terræ.* Non enim alia ciuitas est, quæ Ioannis tempore imperium habuerit super Reges terræ, quàm Roma; & notissimum est septem colles Romam ædificatam esse.

Denique aduersarij passim clamant, Romam esse Babylonem de Apocalypsi. Ideo enim LUTHERVS librum inscriptum de Babylonica ciuitate; & MAGDEBURGENSES, nonnulli de causa recipiunt Apocalypsin in numerum diuinorum librorum, quàm quòd in eo libro multa aduersus Romam nomine Babilonis, dicantur. vide Cent. I. lib. 2. cap. 4. col. 1. *Quare si Roma in Scripturis est Babylonia, vt ipsi volunt, Petrus ex Babylone scribit, certè ex Roma scribit.*

Respon

*Nota in lib. de Apocalypsi
ciuitate Babylonia*

Respondet VELENUS: *Ac vera Babylon, inquit, duplex tantum fuit; una apud Assyrios, altera apud Aegyptum, quae nunc dicitur Chayrum: ex quo sequitur Petrum ex Assyria, vel ex Aegypto, non ex Italia scripsisse, cum ex Babylone scripsit.*

Sed nihil dicit Velenus; nam Petrus non de Babylone proprie dicta, sed de ea, quae figuratè Babylon dicitur in Apocalypsi, loquitur, ut ex pluribus ostendimus. Quibus certè magis credendum est, quàm vni Veleno, qui nullum pro sua expositione auctorem proferre potuit. Alioqui respondeat nobis Velenus, si nulla fuit Babylon extra Assyriam, & Aegyptum, quænam est illa Babylon, quæ in Apocalypsi habere dicitur imperium super Reges terræ? Constat enim id neq; Assyriæ, neque Aegypto conuenire.

Sed instat VELENUS: *Si apud Petrum, inquit, nomine Babylonis intelligunt Romam, et etiam apud Ioannem: igitur rectè faciunt omnes, qui recedunt à Romana Ecclesia, Nam Apocal. 18. sic legimus: Cecidit, cecidit Babylon magna, & facta est habitatio Demoniorum, & custodia omnis spiritus immundi, &c. Et rursum: Exite de illa populus meus, et ne participes sitis delictorum eius, & de plagis eius non accipiatis.*

RESPONDEO, Babylonem vocari non Romanam Ecclesiam, sed Romanam urbem, qualis erat Ioannis tempore. Nam, ut exponit TERTULLIANUS lib. 3. contra Marcionem, quem admodum vera Babylon fuerat caput imperij, & Regem habuerat Nabuchodonosor, qui populum Dei persequebatur, & in captiuitatem adducebat: ita quoque & Roma tempore Apostolorum erat caput imperij, & Imperatorem habebat Neronem, qui populum Dei crudelissimè persequebatur.

Prædicit autem Ioannes, hanc Babylonem ruituram, quia Romanum imperium delendum erat. Id quod iam ferè factum esse cernimus. An non enim Gothi, Wandalii, Hunni, Longobardi, Romanæ urbis imperium ferè ad nihilum redegerunt?

Eandem Babylonem vocat habitationem Dæmoniorum, & custodiam omnis spiritus immundi, quia (ut ait S. LEONARDUS in 1. de natali Apostolorum) cum omnibus dominaretur Gentibus; omnium Gentium seruebat erroribus. De hac dicit; *Exite de ea popule meus.* quod intelligitur corde, non cor-

m m s pore,

pore, vt S. Augustinus exponit in breuiculo collationis, collatione 3. Iubet enim Ioannes, vt Sancti non coniungantur cum Ethnicis, & idololatriis morum & vitæ similitudine, nec meti in eadem vrbe simul cum eis esse possint. Vnde etiam constat propter hæc verba Ioannis, nunquam Christianos in vrbe exiuisse.

Quocirca B. HIERONYMVS in epist. ad Marcellam, nomine Paulæ & Eustochij eam hortatur, vt ex Roma Bethlehem migret; posteaquam hæc verba de Apocalypsi contra Romam protulit, subiungit continuò: *Est quidem S. Ecclesia, sunt trophæa Apostolorum & Martyrū, est Christiana Vera confessio, est ab Apostolo predicata fides, & Gentilitas calcata in sublime quotidie se erigens nomen Christianū.* Quibus verbis docet, non contra Ecclesiam Romanam, sed contra Gentilitatem Romanam Ioannem esse loquutum lib. 2. in Iouinianum prope finem sic alloquitur Romanam: *re, inquit, loquar, quæ scriptam in fronte blasphemiam, & confessione delesti.*

SECUNDO, probatur hoc idem ex A. Act. vlt. & ex Act. Rom. Constat enim ex his locis, Romæ multos fuisse Christianos, immò Ecclesiam amplam & florentem, antequam Paulus eò veniret. Pero igitur quis hos Christianos fecerit? Petrus non fuit Romæ? Nam quòd Petrum primus omnium prædicauerit Romanis, & Ecclesiam fundauerit antequam Paulus eò veniret, multi veterum scribunt. quod autem quis alius id fecerit, non potest vllò firmo argumento demonstrari.

Certè IRENAEVS lib. 3. cap. 3. dicit Romanam Ecclesiam à Petro & Paulo fundatam; id est, primùm à Petro, deinde à Petro & Paulo simul. EVSEBIVS lib. 2. hist. cap. 14. de Petro loquens: *Salutaris, inquit, prædicationis verbo PRIMVS in Vrbe Roma Euangelij sui clauibus ianuam regni cælestis aperuit.* ARNOBIVS lib. 2. contra Gentes, dicit Romam ideo conuersam ad Christum, quia viderat Simonis Magi igneam quædrigas Petri ore difflatas, Christi nomine inuocato conuersam euannisse. EPIPHANIUS hæres. 27. quæ est Carpocratis: *mi, inquit, in Roma fuerunt Petrus & Paulus.* CHRYSOSTOMVS in Psal. 48. *Piscator Petrus quoniam ciuitatem proximè regiam occupauit, etiam post mortem resplendet sole* PATRIVS.

PAVLVS OROSIVS lib. 7. hist. cap. 6. *Exordio, inquit, regni Claudij, Petrus Apostolus Domini nostri Iesu Christi Romam venit, & salutarem cunctis fidem fidelis verbo docuit, potentissimisq; virtutibus approbavit, atq; exinde (nota) Christiani Roma esse cœperunt.*

LEO serm. I. de natali Apostolorum: *Cum Apostoli imbuendum Euangelio mundum distributis sibi terrarum partibus suscepissent, beatissimus Petrus princeps Apostolici ordinis ad arcem Romani destinatur imperij.* THEODORETVS in cap. I. ad Rom. *Primus, inquit, eis (Romanis) magnus Petrus doctrinam Euangelicam prœbuit.* GREGORIUS TYRONICVS lib. I. hist. cap. 25. vbi dixerat Petrum sub Claudio Romam venisse, subiungit: *Ab illis diebus Christiani apud ciuitatem Romanam esse cœperunt.*

THEODOSIVS Imperator, C. de summa Trinitate, & fide Catholica, L. cunctos populos: *Cunctos, inquit, populos quos clementia nostra regit imperium, in tali solumus religione versari, quam B. Petrum Apostolum tradidisse Romanis, religio & sique adhuc insinuata declarat.* Adde SYBILLÆ Erythrææ vaticinium, quæ inter cetera prædixit, Christum non in gladio, & bello Æneadem urbem sibi subiecturum, sed in hamo piscantis. Refert hoc vaticinium Nicolaus Sanderus lib. 7. de visib. monarchia, pag. 250. part. 1. tit. 3. cap. 9. §. 14.

Respondet VELENVS, statim post passionem Christi, adhuc Tiberij tempore, cœpisse Romæ esse Christianos, vt tradunt, inquit Orosius lib. 7. hist. Tertullianus in Apologetico, Platina in vita Christi, & Tranquillus in vita Tiberij. Ex quo sequitur, non fuisse à Petro eam Ecclesiam fundatam, quippe qui dicitur tempore Claudij primùm Romam venisse.

Addamus in gratiam Veleni testimonium Clementis, lib. I. recognitionum, vbi legimus, Barnabam tempore Tiberij Romæ prædicasse. Quem sequutus Dorotheus Tyrensis in Synopsi, dicit Barnabam esse primum qui Romæ prædicauit. RESPONDEO, falsum esse, quod vlli fuerint Christiani Romæ tempore Tiberij: verissimumque esse quod Patres dicunt, primum Petrum prædicasse Romanis, idque tempore Claudij. Nam ex quatuor auctoribus, à Veleno citatis, duo antiquissimi Tranquillus & Tertullianus non hoc dicunt,

mentiturque aperte Velenus; tamen in præfatione sancti iurat per conscientiam suam, se nullum mendacium, nullamque fraudem obtrudere velle. TRANQUILLVS enim in vita Tiberij, non meminit Christianorum; sed in vita Claudio vbi dicit, Iudæos Christo impulsore tumultuantes, à Claudio fuisse Romæ expulsos. Id quod nostræ sententiæ fauor. Id enim contendimus, tempore Claudij cœpisse Romæ Christianos.

TERTULLIANVS verò in Apologetico potius contrarium indicat. Nam dicit Pilatum ex Palæstina scripsisse Tiberio de resurrectione Christi, & quod à multis Deus crederetur, Tiberium autem retulisse ad senatū, an videretur Christus in Deum recipiendus: porro senatum recusasse, propterea quod antea cœpisset à populis Deus haberi, vt Pilatus præferat, quàm à senatu consecratus esset. Ex qua narratione non potest colligi, tunc Romæ fuisse Christianos, sed potius non fuisse. Si enim fuissent, ex illis prius Tiberius cognosceret famam Christi, quàm ex literis Pilati.

Porro OROSIVS, quem sequutus est PLATINA, ad Barnabam Tertulliani addidit, senatum decreuisse, exterminandos in vrbe esse Christianos: quod non ita intelligendum est, quod tunc in vrbe Christiani essent. Idem enim Orosius in eodem lib. 7. disertè docet, non fuisse Christianos Romæ, nisi post Petri aduentum; Petrum autem imperante Claudio venisse. Itaque sensus edicti senatus hic erat; vt non reciperetur in modo Christiana religio, & ex vrbe exterminarentur si vnquam Christiani aduenirent. Quod tamē edictum nullam vim habuit. Nam, vt ibidem Orosius refert, Tiberius pœnam statuit accusatoribus Christianorum.

Ad illud de Barnaba respondeo, non esse verisimile, Barnabam prædicasse Romanis tempore Tiberij. Constat enim nullum fuisse ausum prædicare Gentilibus antequam Petrus cœlesti visione admoneretur, Actor. 10. & 11. Ab illo autem tempore semper fuit Barnabas cum Paulo coniunctus vsque ad peractum Concilium Hierosolym. vt patet Actor. 11. 12. 13. 14. & 15. & cum Paulus toto illo tempore non iuisset Romam, constat nec Barnabam iuisse. Celebratum autem est Concilium Hierosolymitanum anno XVIII. post passionem Domini, vt colligitur ex Paulo ad Galat. 1. & 2. qui erat
annus

annus XIII. à morte Tiberij; non igitur Tiberij temporibus Barnabas Romam venit.

Adde huc, libros recognitionum Apocryphos cenferi. Porro Synopsim quæ Dorotheo Tyrensi falsò adscribitur, plenam esse narrationibus confictis atque mendacibus. Nam (ut alia prætermittā) qua ratione auctor ille defendi potest, cum inter discipulos LXXII. numeret Eunuchum Reginae Æthiopum, quem à Philippo conuersum constat, post ascensionem Domini; & Iuniam Episcopum faciat, quam tamen certum est foeminam quandam fuisse? & Cæsarem, cuius meminit Paulus ad Philippenses, discipulum Christi, & Episcopum fuisse dicat; cum perspicuum sit de Nerone Cæsare Paulum esse loquutum?

Adde vltimò, quod si reciperemus recognitionum libros & Dorothei Synopsim: adhuc parum, aut nihil Velenus lucraretur. Idem enim Clemens, quem Dorotheus sequutus est, ibidem refert Barnabam nihil profecisse Romæ, & statim post primam concionem sine fructu habitam, in Iudæam rediisse.

TERTIO, probatur ex historia de Euangelio Marci. Scribunt enim constanter grauissimi auctores, Marcum Romæ scripsisse Euangelium, prout ibidem Perrum prædicantem audierat; id enim scribit **VSEBIVS** lib. 2. hist. cap. 15. ex Pappia, & Clemente Alexandrino. Idem asserit Irenæus lib. 2. cap. 1. Hieronymus de viris illustrib. in Marco, & Damasus in Pontificali in vita Petri; Idem Isidorus in vita Marci; & **ADON** in Chronico anni XLV. Denique **TERTULLIANVS** lib. 4. contra Marcionem, dicit Marci Euangelium Petro adscribi, eo quod Marcus Petri interpres, & discipulus fuerit: sicut Lucæ Euangelium tribuitur Paulo: *Cæpit enim, inquit, magistrorum videri, qua discipuli promulgarint.*

Respondet **VELENVS**, istos omnes esse deceptos, quod non aduerterint duos fuisse Marcos; vnum, qui dicebatur Ioannes Marcus, de quo fit mentio in Actis Apost. cap. 12. & 15. alterum, qui dicebatur Marcus Aristarchus, de quo in epist. ad Philemonem. Ex his enim duobus priorem scripsisse Euangelium, & fuisse Episcopum Alexandrinum, & Petri discipulum ac sectatorem; sed Romam nunquam vidisse: posteriorem Romæ fuisse cum Paulo, sed Euangelium non scripsisse. Porro veteres Patres, quæ duobus Marcis conueniunt, vni at-

tribuisse, proinde in eum errorem lapsos esse, vt existimaret Marcum Romæ scripsisse Euangelium.

At noster VELENVS tria peccata committit. VNVM, quod existimet in epistola ad Philemonem Marcum Aristarchum vnum hominem esse, cum apertissimè sint duo. Sic enim Paulus loquitur: *Salutat te Epaphras concaptiuus meus in Christo IESV, Marcus, Aristarchus, Demas, & Lucas adiutores mei.* Et clarius Colof. vlt. *Salutat vos,* inquit, *Aristarchus concaptiuus meus, & Marcus consobrinus Barnabæ.*

ALTERVM, quod velit Marcum Euangelistam non fuisse vnquam Romæ, quia fuit Episcopus Alexandrinus; quasi non potuerit ex Roma Alexandriam à S. Petro mitti: vel etiam ex Alexandria venire Romam, & rursus ex Roma reuerti Alexandriam.

TERTIVM, quod asserat à Ioanne Marco scriptum Euangelium esse. Nam Ioannes Marcus Barnabæ consobrinus erat, & Pauli discipulus, vt colligitur ex cap. 12. & 13. Act. ad epist. ad Coloss. cap. vlt. & superuixit vsque ad XIV. annos Neronis. Siquidem Paulus in epistola posteriore ad Theophilum, quam scripsit XIV. Neronis anno, martyrio suo imminente, iussit Marcum ad se venire. Marcus autem Euangelista & Episcopus Alexandriae anno VIII. Neronis occisus est, vt Eusebius in Chronico, Hieronymus in lib. de viris illustribus in Marco scribunt.

QUARTO probari potest hoc idem, ex historia de Simone Mago à S. Petro Romæ gloriosissimè superato, quam esse verissimam multis veterum testimoniis supra demonstrauimus. Accedant postremò argumenta omnia, quibus in sequenti capite planum faciemus, S. Petrum pro Christo Romæ martyrium subiisse: nec enim Romæ mori potuit, qui Romæ mortuum fuit.

CAPVT III.

S. Petrum Romæ mortuum esse.

AM verò S. Petrum non solùm Romam aliquando venisse; sed etiam Romæ vnà cum Paulo pro Christi gloria vitam posuisse, testantur in primis eorum sepulcra. Nam si Romæ Petrus & Paulus mortui

mortui non sunt, quis eorum corpora Romam detulit? Unde, & quando, & quibus testibus detulit? Si forrè respondeant, Apostolorum corpora Romæ non esse: vbinam, quæso, sunt? certè nusquam alibi esse dicuntur. Nec est verisimile summorum Apostolorum corpora neglecta fuisse, cum tot Sanctorum aliorum corpora videamus diligentissimè conseruata.

Hoc argumentum tanti fecit E V S E B I V S, vt superfluum putauerit alia quærere. Sic enim ait, lib. 2. hist. cap. 25. *Igitur Nero, et apertum se hostem diuinitatis pietatisque professus est, ipsorum prius Apostolorum, quippe qui duces, et signiferi erant in populo Dei, expetit neces. Et Paulum quidem capite in ipsa vrbe Roma, Petrum vero crucis patibulo condemnat. Horum testimonium quærere extrinsecus superfluum puto, cum rem gestam in signa etque in hodiernum et splendidissima eorum monumenta testentur.*

DEINDE testatur hoc idem consensus totius orbis terrarum, qui præcipuè ex peregrinationibus ad limina Apostolorum colligitur. Scribit enim Nicolaus I. in epist. ad Michaëlem, tot millia hominum ex omni orbe terrarum religionis causa ad sepulcra Apostolorum quotidie confluere, vt ipsa sola Romana ciuitas satis ostendat, Ecclesiam Christi esse Catholicam siue vniuersalem, cum ex omni hominum genere semper multi ad sepulcra Petri & Pauli conspiciantur.

Sed neque negant aduersarij, persuasum fuisse omnibus Christianis vsque ad tempora Ioannis Wicleff, id est, vsq; ad annum ferè M. GCCC. B. Petrum Romæ fuisse, & mortuum esse: non est autem vlllo modo credibile in tam longo tempore nunquam fuisse aliquem, qui errorem istum, si error esset, detegeret; præsertim cum id, quod totus mundus tam diu credidit, non sit res aliqua gesta in angulo, & in momento, & sine testibus, vt facillè fingi & difficulter refelli potuerit. Dicimus enim S. Petrum in vrbe Roma multos annos pontificatum gessisse; & tandem post deuictum publicè Simonem Magum, iussu Imperatoris potentissimi, & fama crudelitatis notissimi, in crucem actum, capite deorsum verso vitam finiuisse. Quomodo credibile est rem istam, quam tam celebrem fuisse dicimus, esse falsam, & neminem fuisse per annos M. CCC C. qui eam refelleret?

POSTRE-

POSTREMO testantur hoc idem testimonia veterum Patrum Græcorum & Latinorum. IGNATIUS, qui temporibus Apostolorum vixit, in epist. ad Rom. cuius magnam partem recitat B. Hieronymus in libro de viris illustribus in Ignatio rogans Romanos, ne impedirent passionem eius, ait: *Non sicut Petrus & Paulus præcipio vobis, &c.* quibus verbis videtur alludere ad passionem Petri & Pauli, quæ paulò antè Romæ contigerat. Romani enim Christiani conati sunt impedire eorum passiones. Nam lacrymis suis Petrum coegerunt ex urbe discedere, cum ad supplicium à Nerone quæreretur. Dicit ergo Ignatius, etsi ergo non possim vobis præcipere, poterant Petrus & Paulus: tamen rogo, ne me impediatis, sicut illos impedire conati estis.

DIONYSIVS Corinthius, qui centum annis ab obitu Apostolorum floruit, cum Romæ esset, ut Eusebius refert libro hist. cap. 25. inter cetera sic ait: *Ambo, inquit, in hac urbe simul docentes, etiam martyrio pariter, & no eodemq; tempore conati sunt.* CAIVS, qui circiter L. annos, fuit Dionysio posterior apud eundem Eusebium, ibidem sic ait: *Ego, inquit, per beotrophæa Apostolorum, qua ostendam. Si enim procedam per regali, qua ad Vaticanum ducit, aut via ostiensi, inuenies trophæa defixa, quibus ex utraq; parte constitutis Romana communitur Ecclesia.*

EGESIPPVS & ipse vicinus Apostolorum temporibus libro 3. de excidio Hierosolymæ cap. 2. totam historiam prolixè recitat, addens ad ea quæ priores dixerunt, Petrum capite deorsum verso crucifixum, ut ipse postulauerat. EUSEBIUS in Chronico anni LXXI. à Christo nato: *Primus, inquit, Nero super omnia scelera sua etiam persecutionem in Christianos facit, in qua Petrus & Paulus gloriose Romæ occubuerunt.*

THEODORETVS in epist. ad Leonem Papam, de Româ loquens: *Habet, inquit, communium Patrum & Veritatis doctorum Petri & Pauli sepulcra, qua fidelium animas illuminant.* ORIGENES lib. 3. in Genesim, ut refert Eusebius libro hist. cap. 2. *Et Petrus, inquit, ad ultimum in urbe Roma commoratus, ibi & crucifixus est, deorsum capite demerso, quod ipse ita fieri precatus est, ne exequari Domino videretur.* ATHANASIVS Apologia pro fuga sua: *Petrus, inquit, & Paulus*

lus cum audissent, oportere se Roma martyrium subire, non abiecerunt eam profectionem, sed cum gaudio abierunt.

CHRYSOSTOMVS hom. 32. in epistol. ad Rom. Non ita caelum splendescit, quando radios suos sol ex se demittit, quemadmodum Romanorum Urbs duas illas lampadas ubiq; terrarum effundens. Hinc rapietur Paulus, hinc Petrus. Considerate, & horrete quale spectaculum visura sit Roma, Paulum videlicet repente ex theca illa cum Petro resurgentem, in occursum Domini sursum ferri.

Ex Latinis TERTULLIANVS de praescript. Si Italia, inquit, adiaces, habes Romam, unde nobis quoq; auctoritas praesto est. Felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt; ubi Petrus passioni Dominica adequatur; ubi Paulus Ioannis exitu coronatur. LACTANTIUS lib. 4. diuin. Instit. cap. 21. Christus, inquit, decedens aperuit discipulis suis futura omnia, quae Petrus & Paulus Roma praedicauerunt. Et infra: Cum eos Nero interemisset, Iudeorum nomen, & Gentem Vespasianus extinxit, fecitque omnia quae illi futura praedixerant.

AMBROSIVS in oratione contra Auxentium, quae habetur lib. 5. epist. Nocte, Petrus, muro egredi cepit, & videns sibi in porta Christum occurrere, Urbemq; ingredi, ait; Domine, quod vadis? Respondit Christus; Venio Romam iterum crucifigi. intellexit Petrus ad suam crucem diuinum pertinere responsum, &c. Et infra: Statimque correptus per crucem suam honorificauit Dominum Iesum.

HIERONYMVS de viris illustribus in Petro: Simon Petrus, inquit, ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibiq; XXV. annis Cathedram sacerdotalem tenuit usque ad ultimum; id est, XIV. Neronis annum, a quo & affixus cruci, martyrio coronatus est, capite ad terram verso. AVGVSTINVS lib. I. cap. 10. de consensu Euangel. Merita Petri & Pauli propter eundem passionis diem celebrius & solennius Roma commendat. MAXIMVS serm. 5. de natali Apostolorum: Petrus, inquit, & Paulus martyrium pertulerunt in Urbe Roma, quae principatum & caput obtinet nationum; scilicet ubi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret san-
ctitatis.

SULPITIUS lib. 2. fac. hist. *Diuina apud Urbem religio inuenerat, Petro ibi Episcopatum gerente, & Paulo postea Romanam deducto. Et infra: Paulus ac Petrus capitis damnati, quorum vni ceruix gladio desecta, Petrus in crucem sublatu*
PAULVS OROSIVS lib. 7. hist. *Nam primus (Nero) Romanos Christianos supplicis, & mortibus affecit, ipsumq; nomen exstirpare conatus, beatissimos Christi Apostolos Petrum & Paulum gladio occidit.* **E**VTROPIVS lib. 7. in vita Neronis *Deniq; inquit, omnibus flagitiis suis etiam hoc addidit, quod sanctos Dei Apostolos Petrum & Paulumque trucidauit.* **P**AULINVS natali 3. *Ipsaque caelestium sacris procerum monumentis Roma Petro & Pauloq; potens.* **I**SIDORVS in vita Petri *primo, inquit, & tricesimo anno post passionem Domini a Nerone Casare in Urbe Roma, deorsum verso capite, & ipse Solus crucifixus est.*

LEONARDVS in sermone de natali Apostolorum: *Hodierna, inquit, festiuitas praeter illam reuerentiam, quam toto terrarum orbe promeruit, speciali & propria nostra Urbis exultatione celebranda est; & ubi praecipuorum Apostolorum glorificationis exitus, ibi in die martyrum eorum sit latitia principatus.* **G**REGORIUS Turonicus lib. 1. cap. 25. *Nero, inquit, Petrum & Paulum gladio iubet interfici.* **G**REGORIUS Papa lib. 1. epist. 37. de Romana Ecclesia loquens: *Petrus, inquit, summam tenuit sedem, in qua etiam quiescere, & presentem vitam vivere dignatus est.*

PRVIDENTIVS in hymno de S. Laurentio sic ait:

*Discede adulter Inppiter stupro sororis oblitus,
Relinque Romam liberam, Plebemq; iam Christi fugam
Te Paulus hinc exterminat, te sanguis exturbat Petri,
Tibi id, quod ipse armaueras, factum Neronis officit.*

ARATOR in fine Actuum Apostolorum sic ait:

*Dignaq; materies Petri, Pauliq; corona,
Caesareas superare minas, & in arce tyranni
Pandere iura poli, summumq; in agone tribunal
Vincere, ne titulos paruus contingeret hostis.*

ELPIVS vxor Boetij in hymno de Apostolis:

*O felix Roma, quae tantorum Principum
Es purpurata precioso sanguine.*

*Non laude tua, sed ipsorum meritis,
Excellis omnem mundi pulchritudinem.*

Omitto innumerabiles alios, ut Bedam, Adonem, Freculphum, Bernardum, & ceteros. Siquidem hi sufficere possunt, cum omnes floruerint primis quingentis annis, & cum aduersarij ne vnum quidem haecenus proferre potuerint, qui contrarium senserit. Adde vltimò, quod Ethnici auctores, etsi non meminerunt nominatim Petri & Pauli, qui apud eos contemptibiles videbantur, tamen conueniunt cum citatis Patribus in eo, quod Romæ primus Nero Christianos occidi mandauerit, ut patet ex Cornelio Tacito lib. 15. annalium, & Suetonio in Nerone.

Ad hæc testimonia nihil respondet V E L E N V S, nisi id quod dictum est ab aliquibus ex Patribus, Christum videlicet apparuisse Petro ad portam Romanam, & dixisse: *Venio Romam iterum crucifigi*; esse horrendum mendacium, & blasphemiam contra ipsum Petrum, & Spiritum sanctum. Nam Christum nunquam descensurum de cælo, nisi in die iudicij, testatur Spiritus sanctus per os Petri Actor. 3. *Quem, inquit, oportet cælum suscipere & que in tempora restitutionis omnium.*

At profectò Velenus potius mentitur, & blasphematur, qui conatur Christo compedes iniicere, ne se commouere possit vsque ad diem iudicij. Nam, ut omittam alias apparitiones Christi, quæ in probatis auctoribus leguntur, certè Actor. 9. Christus in aère terræ proximo constitutus, Paulo apparuit. Nam quod tunc Paulus verè corporalibus oculis Christum sibi præsentem & vicinum viderit, patet tum ex luce, quæ illum circumfulsit, & ex cæcitate, quam post visum Christum gloriosum incurrit, ut ibidem dicitur: tum præcipuè ex verbis Scripturæ. Nam Actor. 9. dicit Ananias ad Paulum: *Dominus Iesus misit me, qui apparuit tibi in via.* Et ibidem: *Barnabas apprehensum Paulum duxit ad Apostolos, & narrauit illis, quomodo vidisset Dominum.* Et Paulus ipse I. Corinth. 9. ait: *Nunquid non sum Apostolus? Nonne Iesum Christum Dominum nostrum vidi?* Et I. ad Corinth. 15. *Novissimè autem tanquam abortiuo visus est & mihi.* Vbi enumerat testes resurrectionis, qui Dominum oculis corporeis viderant, & se inter eos ponit.

Ad

Ad illud igitur ex Act. 3. respondeo, Petrum significare
 iuisse, Christum non venturum publicè, & coram omnibus
 nisi in die iudicij: sed hinc non efficitur, quin possit priuatim
 & cui voluerit, apparere. Possit etiam dici, & fortasse proba-
 bilius, Christum sine descensione è cœlo apparere potuisse
 B. Petro. Non enim difficile est Deo id efficere, vt vnum coe-
 pus in pluribus locis sit.

CAPVT IV.

*Petrum Romæ vsque ad mortem Episcopum
 fuisse.*

RESTANT postrema duo capita, quæ simul dem-
 strari poterunt. Igitur Petrum Episcopum Romæ
num fuisse, & eum Episcopatum ad mortem
retinuisse. PRIMVM suadere videtur ipsa sum-
 ma dignitas Romanæ Ecclesiæ. semper enim omnium com-
 munitas habita est prima, & præcipua omnium aliarum, vt etiam
 unius fatetur. Non potest autem vlla ratio reddi huius
 sententia, nisi quia princeps Apostolorum illius Ecclesiæ
 prius pastor, & Episcopus fuit; vt supra ostendimus, c. 2.
 XXVI. prærogatiua S. Petri disputaremus.

DEINDE, si non fuit Petrus Episcopus Romæ vsque
 ad mortem; exponant aduersarij, vbi Petrus sederit ab eo
 tempore, quo reliquit Antiochiam. Nam non mansisse Petrum
 perpetuò apud Antiochiam, Antiocheni ipsi confitentur.
 laus id probat Ecclesiæ consuetudo, quæ nunquam attri-
 buit primum locum Episcopo Antiocheno. Et nulla Ecclesi-
 a fuit, quæ assereret Episcopum suum fuisse Petrum, ex-
 ceptâ Antiochena & Romana. num ergo dicemus, Petrum
 fuisse illius loci Episcopum?

Sed aduersarij hoc dicere non possunt, quippe qui Petrum
 volunt fuisse non Episcopum vniuersalis Ecclesiæ, sed alius
 ius tantum particularis; sicut fuit Ioannes Ephesinæ, Iacobus
 Hierosolymitanæ. Dicant igitur vbi fuerit Episcopus Petrus
 vel, si fuit Romæ Episcopus & postea mutauit sedem; dicant
 possunt, quò eam transtulerit?

Accedat testimonium, & consensus omnium veterum, quibus
 Calvinus tenetur credere, nisi secum pugnare velit: p-
 ent

enim ait, se propter consensum scriptorum nolle pugnare, quin Petrus Romæ sit mortuus: cum ergo iidem scriptores summo consensu dicant, Petrum Romæ fuisse Episcopum, & nemo veterum vnquam id negauerit, cur nequit persuaderi, Petrum Romæ Episcopatum gessisse?

S. IRENÆVS lib. 3. cap. 3. texit Catalogum Romanorum Episcoporum, & primo loco ponit Petrum & Paulum, secundo Linum, tertio Anacletum, quarto Clementem, & ceteros vsque ad Eleutherium, qui tunc sedebat. & nominatim de Clemente, Sixto, & Eleutherio repetit, quod Apostolis succedant; Clementē dicens tertium ab Apostolis, Sixtum VI. Eleutherium XII. at profectò non potest verè dici, Romanos Episcopos Petro succedere, si Romæ Petrus Episcopus non fuit.

TERTULLIANVS lib. de præscript. *Euoluant, inquit, ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones decurrentem, et primus ille Episcopus aliquis ex Apostolis, vel Apostolicis viris fuerit.* Et infra: *Sicut, inquit, Romanorum Ecclesia Clementem à Petro ordinatum profert.* Quod autem non intelligat Clementem à Petro quidem ordinatum fuisse, sed Petrum postea aliò sedem transtulisse; patet ex eodem libro, ubi Tertullianus scribit Petrum Romæ crucifixum: ex quo intelligimus, Clementem à Petro ordinatum imminente passione ipsius Petri, & proinde Clementem Petro iam mortuo successisse.

S. CYPRIANVS frequentissimè Romanam sedem, Petri Cathedram vocat: quod sanè non diceret, si crederet Petrum alibi sedem suam statuisse, quàm Romæ. Lib. I. epist. 3. ad Cornelium: *Naugare audent, inquit, ad Petri Cathedram, atque ad Ecclesiam principalem, unde vnitas sacerdotalis exorta est: à schismaticis & prophanis literis ferre, nec cogitare eos esse Romanos, ad quos per se habere non possit accessum.* Et lib. 4. epist. 2. ad Antonianum: *Factus est, inquit, Cornelius Episcopus, cum Fabiani locus, id est, cum locus Petri & gradus Cathedra sacerdotalis vacaret.*

EVSEBIVS in Chronico anni XLIV. *Petrus natione Galilæus, Christianorum Pontifex primus, cum primum Antiochenam Ecclesiam fundasset, Romam proficiscitur, ubi Evangelium predicans, XXV. annis eiusdem Urbis Episcopus perseuerat.*

feuerat. EPIPHANIVS hæref. 27. quæ est Carpocratis: *scoporum*, inquit, *in Roma successio hanc consequentiam habuit, Petrus, & Paulus, Linus, Cletus, Clemens, Euanus, Alexander, &c.*

ATHANASIVS in epistola ad solitariam vitam agendam *Primum*, inquit, *ne Liberio quidem Romano Episcopo preceruat, nulla reuerentia moti, quod sedes illa Apostolica* Et infra inducit Liberium sic loquentem: *Nunquam tamen Patribus traditionem accepimus, qui à beato & magno Petro acceperunt, etc.* Vbi Liberius inter prædecessores suos Petrum numerat.

DOROTHEVS in Synopsi: *Linus*, inquit, *post Coryphæum Petrum, Romæ Episcopus fuit.* SOZOMENVS lib. 4. cap. 17. *Non sine diuina*, inquit, *providentia factum est, ut non Felice, solus Liberius Romana Ecclesia præset, ne Petri gloria illa infamia macula aspergeretur.* EVLOGIVS Alexander apud Gregorium li. 6. epist. 37. dicit, Petrum Romam usque in suis successoribus sedere. OPTATVS lib. 2. contra Iulianum: *Igitur*, inquit, *negare non potes, scire te, quod in Roma Petro primum Cathedram Episcopalem esse celebratam.* Et infra enumerat Romanos Episcopos à Petro usque ad Iulianum, qui suo tempore sedebat.

AMBROSIVS lib. 3. de Sacramentis, cap. 1. *Virque ipse auctor est nobis huius assertionis Petrus Apostolus, sacerdos fuit Ecclesie Romanae.* HIERONYMVVS de vita Iuliani in Petro, dicit eum XXV. annis Romæ sacerdotum Cathedram tenuisse. Idem in prima epistola ad Damascum nomine hypostasis: *Cum successore*, inquit, *piscatoris, & discipulo crucis loquor. ego beatitudini tuæ, id est, Cathedre Petri communionem confocior.* AVGVSTINVS lib. 2. cap. 51. contra Iulianum tra literas Petiliani: *Cathedra tibi quid fecit Ecclesia Romana, in qua Petrus sedit, & in qua nunc Anastasius sedet.* Et in epist. 165. enumerat Romanos Episcopos à Petro usque ad Anastasium.

PRVDENTIVS in hymno de S. Laurentio:

*Rome iam regnant duo
Apostolorum Principes:
Alter Vocator Gentium,
Alter Cathedram possidens*

Primus

Primam, recludit creditas

Aeternitatis ianuas.

PROSPER libro de ingratis:

Sedes Roma Petri, qua pastoralis honoris

Facta caput mundo, &c.

SULPITIUS lib. 2. sacrae historiae: *Inualuerat apud Urbem diuina religio, Petro Episcopatum gerente. PETRVS Episcopus Rauennae in epist. ad Eutychem, qua habetur inter praambulares ad Concilium Chalcedonense: Hortamur, inquit, te frater honorabilis, & his, qua à beatissimo Papa Romanae ciuitatis scripta sunt, obedienter attendas. Quoniam B. Petrus, qui in propria sede, & uiuit, & praesidet, praestat querentibus fidei ueritatem.*

THEODORETUS in epist. ad Leonem, postquam dixerat Petrum & Paulum Romae esse mortuos, subiungit: *Ue uestram sedem effecere magis illustrem, ea est uestrorum honoru summa. Illorum autem Deus nunc quoque sedem claram insignemque reddidit, cum uestram sanctitatem in ea collocauerit, qua radios fidei Orthodoxae emittit.* ISIDORUS in uita Petri: *Hic, inquit, postquam Antiochenam Ecclesiam fundauit, sub Claudio Cesare contra Simonem Magum Romam pergit, ibique praedicans Euangelium, viginti quinque annis eiusdem tenuit pontificatum.* Idem habent BEDA de sex aetatibus. FRECVLPHVS tom. 2. Chronicorum, lib. 1. cap. 13. AD O Viennensis in Chronico, anno Christi XLV. & recentiores omnes.

Accedant etiam praeter tot Patrum auctoritatem, testimonia veterum Romanorum Pontificum martyrum, vel confessorum. CLEMENS I. lib. 7. constitut. Apost. cap. 46. docet, Petrum imminente morte sibi reliquisse Romanum Episcopatum. ANACLETUS epist. 3. docet, propter Petri sedem, Romanam Ecclesiam esse omnium aliarum caput. MARCELLVS I. in epist. ad Antiochenos: *Petri, inquit, sedes primitus apud uos fuit: qua iubente Domino Romam translata est, etc.* Damasus in pontificali in Petro, dicit Petrum XXV. annis Romae fuisse Episcopum; id est, usque ad mortem. Innocentius I. in epist. ad Concilium Mileuitanum, qua est 93. inter epistolas Augustini. Leo serm. 1. de natali Apostolorum. Gelasius in epistol. ad Episcopos Lucaniae & Siciliae. Ioannes III. in epist. ad Episcopos Germaniae & Galliae. Gregorius lib. 2. epist. 33.

Agatho in epist. ad Constantinum Imperatorem. Adriani
epist. ad Tharasium. Nicolaus I. in epist. ad Michaëlem: &
omnes, qui aliquid scripserunt, affirmant sedem suam sed
esse Petri: quorum testimonia non recipiuntur quidem ab
uersariis; quia dicunt eos causam propriam agere. sed et
inmeritò non recipiuntur, cum & sanctissimi fuerint, &
mo veterum vnquam eos hac in parte reprehenderit.

Accedant testimonia veterum Conciliorum, quæ ab
reticis nostri temporis recipiuntur. Ac primùm in Con
SARDICENSI Episcoporum C. C. can. 3. *S. Petri Apo
memoriam honoremus, et scribatur ab his, qui causam
minarunt, Iulio Romano Episcopo; Et si iudicauerit reno
dum esse iudicium, renouetur Et det iudices.* Item in Con
lio EPHESINO I. tomo 2. cap. 16. vocatur Celestinus Ro
nus Pontifex, *ordinarius successor Et vicarius B. Petri
stolorum principis.*

In Concilio CHALCEDONENSI act. 2. cum lecta
epistola Leonis, omnes clamauerunt: *Petrus per Leonem
quintus est.* Act. 3. cum sententia fertur in Dioscorum
Leo Petri Apostoli præditus dignitate Dioscorum dep
Et in epist. ad Leonem totum Concilium dicit, Leonem
cis Petri interpretem fuisse, id est, Petrum per Leonem lo
tum. Quæ omnia apertè indicant, fuisse persuasissimum
D. C. XXX. Patribus, Leonem Episcopum Romanum
esse successorem.

In Concilio V. act. 1. Menas Patriarcha Concilij præses
tentiam ferens in Anthimum, & alios hæreticos: *Contem
runt, inquit, Romanam Ecclesiam, in qua successio est
stolorum, qua sententiam contra ipsos protulit.* In Con
V. I. act. 8. subscribunt Episcopi epistolæ Agathonis variis
dis. Inter alios quidam sic loquitur: *Suggestiones, inquit,
etas à Patre nostro Agathone sanctissimo Archiepiscopo
stolica, Et principalis sedis antiquæ Romæ, tanquam à Spiritu
sancto dictatas, per os sancti ac beatissimi principis Apo
rum Petri, Et digito ter beatissimi Pape Agathonis scriptis
suscripio, Et amplector.* Ex his quinque probatissimis Conciliis
habemus plusquam M. C. C. antiquos Episcopos maiori
parte Græcos, qui testantur Romanum Pontificem Petrum
succedere.

CAPVT V.

Soluitur argumentum primum hereticorum.

NUNC obiectiones VELENI, quibus Caluini quoque & Illyrici argumenta continentur, diluamus. *PRIMA* persuasio eius talis est; Auctores qui dicunt Petrum Romam venisse, non consentiunt inter se de tempore quo venerit; nam Orosius dicit venisse in exordio regni Claudij, Hieronymus dicit anno II. Claudij, Fasciculus temporum dicit anno IV. eiusdem Claudij, passionale de vitis Sanctorum dicit anno XIII. Claudij.

Præterea mira varietas inuenitur in Petri successoribus numerandis. Nam quidam post Petrum immediatè ponunt Clementem, vt Tertullianus de præscript. Hieronymus in cap. 52. Isaia: alij post Petrum ponunt Linum, & postea Clementem tertio loco, vt Opatius li. 2. contra Parmenianum, & Augustinus in epist. 165. alij post Petrum ponunt Linum & Cletum, siue Anacleum, & tandem Clementem quarto loco, vt Irenæus lib. 3. cap. 3. Eusebius in Chronico, Epiphanius hæref. 27. & Hieronymus de viris illustribus in Clemente.

Adde quod isti omnes ex Cleto & Anacleto vnum faciunt: igitur nihil certi statui potest. discordia enim auctorum argumentum est falsitatis.

Respondeo ad *PRIMUM*, discordiam de tempore, si qua esset, quo Petrus Romam venit, non infirmare sententiam nostram, quòd Petrus Romam venerit. Nam sæpissimè accidit, vt constet de re, & non constet de modo, vel alia circumstantia. Nam constat apud Christianos, Christum esse mortuum in cruce pro nobis: tamè maxima discordia est de tempore, quo mortuus est. TERTULLIANVS lib. contra Iudæos; Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, & Lactantius lib. 4. diuinar. Instit. cap. 10. docent, Christum mortuum anno XV. Tiberij, ætatis autem suæ anno XXX. IGNATIUS ad Tralilianos, & Eusebius in Chronico, & alij dicunt eum anno ætatis XXXIII. & Tiberij XVIII crucifixum. Onuphrius, Mercator, & aliquot alij recentiores, anno ætatis suæ XXXIV. Christum passum esse volunt. IRENAEVS lib. 2. cap. 39. contendit, Christum ferè ad annum quinquagesimum peruenisse, proinde non sub Tiberio, sed sub Claudio passum esse.

De die ac mense, quo Christus mortuus est, tanta est discordia veterum, & recentiorum, ut adhuc sub iudice lis sit. Vide Clementem libro i. Stromatum, ubi multas opiniones refert; at numquid propterea negabimus Christum esse passum?

Pari ratione cum constet impleras esse in Christi passio hebdomadas Danielis; tamen plurimæ sunt opiniones tempore, quo incipiant, & quo desinant. Item de annis regum Persarum, de annis Samuelis, Saulis, aliorumque nullorum Principum Iudæorum, de annis Imperatorum Pontificum Romanorum. Denique de annis mundi, quatenus fluxerunt, tot sunt ferè sententiæ, quod Chronologia. Num igitur propterea dicemus, Reges Persarum non fuisse Samuelem, & Saulem non præfuisse; Imperatores & Pontifices nunquam existisse; & mundum ipsum non inceptum vel non durasse usque ad hanc diem?

Discordia ergo Scriptorum, argumentum est falsitatis quantum ad id, in quo discordant; quia necessariò aliter discordantibus falluntur: sed sicut discordia est signum falsitatis; ita concordia summa, quæ est inter omnes Patres, quod Petrus Romæ sederit, mortuusque sit, signum est veritatis.

DEINDE respondeo; nullam esse inter bonos auctores discordiam. Nam EUSEBIUS in Chronico, Hieronymus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis in Petro, & ADONIS in martyrologio, dicunt, Petrum Romam venisse anno II. Claudij, à quibus non dissentit Orosius lib. 7. qui ait venisse eum in exordio regni Claudij. Nam si regnum Claudij tres in partes diuidas; id est, in exordium, medium & finem; annum secundum ad exordium pertinere videbis. Cuius consentiunt omnes illi auctores, qui Petrum asserunt Romam sedisse annis XXV. & anno XIV. Neronis obiisse, licet Damasus, Isidorus, Beda, Erculphus, Ado Viennensis, & ceteri quos supra citauimus. Nec enim sunt anni XXV. usque ad annum XIV. Neronis, nisi à secundo Claudij numero incipiamus.

Quocirca Fasciculum temporum, & Passionale mentium contēnimus, præsertim cum Fasciculus ille Marianum Scythum sequutus sit, qui secum ipse, & cum veritate apertissimè pugnat.

pugnat; Ait enim MARIANVS Scotus in suo Chronico, Petrum anno IV. Claudij Romam venisse, postremo anno Neronis obiisse; & tamen sedisse in Romano Episcopatu annis XXV. & mensibus duobus; quæ nullo modo inter se coherent. Nam regnavit Claudius in vniuersum annis XIII. mensibus VIII. diebus XX. Nero autem regnavit annis XIII. mensibus VII. diebus XXVIII. testibus Dione Cassio, Suetonio Tranquillo, Eusebio, & ipso etiam Mariano Scoto. Nam quod in Chronico Eusebij tribuuntur Neroni anni 14. M. 7. D. 28. planum est errore Librariorum factum esse: siquidem postea cum anni singuli numerantur, non inveniuntur nisi 13. & aliquid amplius.

Iam verò hæc tempora Claudij & Neronis simul iuncta, non efficiunt maiorem summam, quàm annorum XXVII. mensium IV. dierum XVIII. ex quibus si tollas annos III. menses V. dies XVIII. quos vult Marianus Scotus effluxisse de Imperio Claudij, antequam Petrus Romam veniret; soli supererunt anni XXIII. menses XI. Igitur aut Petrus obiit post Neronem, aut non fedit annis XXV.

Quod verò attinet ad ALTERAM argumenti partem, de successione quatuor primorum Pontificum. PRIMVM illud respondeo, etiamsi planè ignoraremus, quis Petro proximè successerit; non tamen propterea in dubium reuocari debere, an aliquis successerit. Quemadmodum maxima quæstio inter Scriprores versatur, quis fuerit maritus Esther, cum alij Assuerum Medum, alij Cambysem Persam, alij Darium Histaspis, alij Artaxersem Longimanum, alij denique Mne-monem fuisse scripserint; nec tamen vllus vnquam dubitandum censuerit, maritum ne habuerit Esther, an non.

quis maritus Esther?

DEINDE respondeo, posse rem totam ita componi & explicari. Apostolus Petrus passione sua imminente B. Clementi sedem Episcopalem reliquit. Id testantur grauissimi auctores, Tertullianus de præscriptionibus, Hieronymus lib. I. in Iouinianum, & in cap. 52. Isaia, Ruffinus præfatione recognitionum, & in uetua in Hieron. Ioannes III. Papa in epist. ad Episcopos Germaniæ, & præterea Clemens ipse lib. 7. constit. Apost. cap. 37. Anacletus epist. I. Alexander epist. I. & Damasus in vita Petri.

Ceterum, Petro mortuo, Clemens in sede Apostolica sedere noluit, donec vixerunt Linus & Cletus, qui ipsius B. Petri adiutores in Episcopali officio fuerant. Quocirca primus Petro Pontifex non Clemens, sed Linus fuit. Id ita esse collegimus Primùm ex EPIPHANIO hæres. 27. qui ex sententia veterum tradit, à Clemente sedem recusatam, dum viuerent Linus & Cletus. Deinde ex hac ipsa ambiguitate. Si enim aliquid que vlla contentione successisset Petro Clemens, aut Linus aut quicumque alius; nulla certè quæstio de primo successore Iacobi Hierosolymis, & Marci Alexandriæ, & ipsius Petri Antiochi nulla vnquam fuit quæstio.

Quia verò in Romana Ecclesia post Petri obitum facta contentio ex humilitate nata est, & vnus fuit, & alter esse debuit primus successor Petri, inde nonnulla obscuritas in hac successione inuecta est. Atq; ex his conciliari possunt auctores, qui aut Clementem Lino, aut Linum Clementi annuntiant, siquidem Irenæus, Eusebius, Epiphanius, Optatus, Augustinus, Hieronymus, dum asserunt Petro Linum pro successore, verum asserunt; sed non negant id factum esse, quod Clemens Episcopatum illū recusauerat: porrò Tertullianus, Hieronymus, Ruffinus, & ceteri, qui Clementem à Petro successorem relictum esse scribunt, rem veram narrant; sed ipsi negant, Clementem eo tempore sedem accipere noluisse.

Neque multum me mouet, quod Pontificalis Damasceni, Sophronius, & Simeon Metaphrastes in vita Lini dicunt, Linum ante Petrum obiisse. Nam Sophronius, & Simeon recentiores sunt; Pontificalis verò liber, qui Damaso tribuitur, dubio in hac re auctoritatis est. Auctores autem, qui Linum Petro successisse scribunt, cum antiquissimi, tum etiam plurimi probatissimi sunt.

Iam verò post Linum Cletus, siue Anacletus, post quem Clemens quarto loco collocandus est. Auctores sunt Irenæus, Eusebius, Epiphanius, Hieronymus, item Canon Missæ vniuersitatis, vbi legimus Lini, Cleti, Clementis; denique Ignatius in epistol. ad Mariam Zarbensem, vbi significat Clementem Anacleto successisse. Post Clementem Anacletus alius sine dubio subiiciendus est; vt Optatus, Augustinus, Damascenus & alij subiiciunt.

Duos enim fuisse Anacletos, quorum alter etiam Cletus dicebatur; tametsi propter nominis similitudinem multi veteres vnum ex duobus fecerint. PRIMVM nobis persuadet Ecclesiæ Catholice auctoritas, quæ duos festos dies in eorum memoriam celebrat; Cleri videlicet mense Aprili, & Anacleti mense Iulio; & Cletum Romanum, atque Emiliani filium; Anacletum Atheniensem, & filium Antiochi esse dicit. Nec enim credibile est in re tanta Ecclesiam vniuersam falli.

DEINDE idem colligimus ex eo, quod aliqui veterum Anacletum Clementi anteponunt; vt Ignatius, Irenæus, Eusebius: alij subiiciunt, vt Opatius, Damasus, Augustinus: id enim argumento est, duos fuisse, non vnum. Priorem porro Anacletum, etiam Cletum appellari solitum, inde constat, quod eundem omnino Pontificem, quem Ignatius, Irenæus, & Eusebius Anacletum vocant; Epiphanius, Hieronymus, Damasus, Ioannes III. & ipse sacrosanctus Missæ Canon Cletum nominat.

Neque verò mirum videri debet propter nominis similitudinem, à veteribus quibusdam ex duobus Anacletis vnum esse factum; cum constet apud Græcos passim confundi Nouatum, cum Nouatiano; cum tamen certissimum sit, Nouatum Carthaginensem, Nouatianum Romanum Presbyterum fuisse: & Eusebius, ac Nicephorus Constantinopolitanus in Chronicis, ex Marcello, & Marcellino vnum fecerint; cum duos fuisse, certum omnino & exploratum sit.

CAPVT VI.

Soluitur argumentum secundum.

SECUNDA persuasio Veleni, quæ & est Caluini, & Magdeburgensium. Petrus non potuit Romam venire ante XVIII. annos à passione Domini; nam cum fieret Concilium Hierosolymitanum, Actor. 15. adhuc erat Petrus in Iudæa; factum est autem illud Concilium anno XVIII. à passione Domini, vt colligit beatus Hieronymus in cap. 2. ad Galat. Nam Paulus post annos tres à conuersione sua venit in Hierusalem videre Petrum, Galat. 1. Deinde post annos XIV. rediit in Hierusalem ad

nn 5

Conci-

- „ Concilium, Galat. 2. quibus si addas vnum annum, qui fuit
 „ à passione Domini, vsque ad conuersionem Pauli, fient ann
 „ XVIII.
 „ Adde, quod Petrus dicitur fuisse quinque annis in Iudæa
 „ deinde septē annis Antiochiæ; tum multis annis aliis in Pon
 „ to, Galatia, Cappadocia, Asia, & Bythinia. nec enim vno die
 „ poterat in tot locis prædicare. itaque vt minimum XVIII
 „ anni fluxerunt, antequam Romam Petrus venire posset.
 „ Præterea si ante annum XVIII. Petrus Romam venisset
 „ venisset certè anno secundo Claudij, vt nos suprâ diximus;
 „ id fieri non potest; tum quia illo anno nondum S. Petrus
 „ vinculis liberatus fuerat, in quæ illum coniecerat Herodes
 „ contigit enim ea liberatio anno tertio Claudij, vt ex Lucæ
 „ Actor. 12. vt ex Iosepho lib. 19. antiquit. cap. 7. colligitur; tum
 „ etiam quia mandauerat Christus Apostolis, vt ex Hieronimo
 „ lem ante annos duodecim non recederent; vt ex Thimotheo
 „ martyre refert Eusebius lib. 5. hist. cap. 18. incidit autem
 „ nus duodecimus à Christi resurrectione in annum tertium
 „ Claudij. non igitur anno secundo Claudij Petrus Romam
 „ venit; sed post annum nonum, qui erat XVIII. à passio
 „ Domini.
 „ Dicitur autem Petrus sedisse Romæ annis XXV. à Damascio,
 „ so, Eusebio, Hieronymo, & aliis; superuixit ergo vsque ad an
 „ num XLIII. à passione Domini: sed tunc iam obierat Nero
 „ immò etiam Galba, Otho, & Vitellus; & imperabat Vespasianus.
 „ nus. igitur tempore Vespasiani obiit Petrus. sed Vespasianus
 „ fuit mitissimus Imperator, nec vllos Christianos Romæ occi
 „ cidit, vt omnes testantur. Vide Tertullianum, cap. 5. Apologeticum,
 „ getici, & Augustinum libro de ciuit. Dei 3. cap. 31. Eusebium
 „ Sulpitium, Orosium, & ceteros omnes historicos. Petrus igitur
 „ tur alibi obiit, quàm Romæ.

RESPONDEO primùm; etiamsi errassent Patres, qui dixerunt
 Romæ sedisse XXV. annis Apostolum Petrum, non tamen
 men propterea sequeretur Petrum nunquam sedisse Romam
 vt suprâ multis allatis similibus demonstraui. Sed non
 est opus ad ista confugere. verè enim sedit Romæ annis XXV.
 & septem Antiochiæ, & omnia cohærent. Hæc enim est re
 rissima & breuissima historia vitæ sancti Petri.

Manſit B. Petrus quinque ferè annis in Iudæa: quocirca facilè potuit S. Paulus poſt annos tres à ſua conuerſione Petrum Hieroſolymis conuenire. Et rectè Eufebius anno quinto à paſſione Domini ponit ingreſſum Petrum in urbem Antiochiam. Neque his repugnat illa Thraſææ martyris traditio: non enim Dominus imperauit, vt omnes Apoſtoli ad annos duodecim Hieroſolymis morarentur; id enim conſtat eſſe falſum ex Actis Apoſtolorum, cap. 8. 9. & 10. vbi legimus Petrum profectum in Samariam, Lyddam, Ioppem, & Cæſariæ, antequam in vincula coniiiceretur; atque adeò ante annum XII. à Chriſti paſſione: ſed vt non omnes inde recederèt, verùm aliquis ſemper, aut etiam aliqui ex Apoſtolis Hieroſolymis manerent, ad teſtimonium Hebræorum. Igitur ex Iudæa anno quinto à paſſione Domini Petrus profectus in Syriam, Antiochiæ fixit ſedem, & manſit annos ferè ſeptem Epifcopus eius urbis.

Non tamen hoc ita accipiendum eſt, quaſi nunquam ex Antiochia toto illo tempore egreſſus ſit; immò verò eodem tempore peragrauit vicinas prouincias, Pontum, Aſiam, Galatiam, Cappadociam, & Bythiniam. inde autem profectus anno ſeptimo Epifcopatus Antiochenſis, qui erat XI. à paſſione Domini, rediit in Hieruſalem; ibique comprehenſus ab Herode in vincula coniectus eſt in diebus azimorum, Actor. 12. ſed paulò pòſt ab Angelo liberatus, eodem anno, qui erat ſecundus Claudij, Romam venit, ibique ſedem fixit, ac tenuit annis XXV.

Nec tamen toto eo tempore, quo fuit Epifcopus Romanus, māſit Romæ; ſed poſteaquam ſeptem annis Romæ prædicauerat, rediit in Hieruſalem, expulſus à Claudio ex vrbe vnà cum ceteris Iudæis. Scribit enim Lucas, Actor. 18. Claudium expulſiſſe ex vrbe omnes Iudæos. idem ſcribit Suetonius in Claudio, idem Iosephus, vt Oroſius citat, & ipſe Paulus Oroſius lib. 7. hiſt. qui addunt, hoc factū eſſe anno nono Claudij; id eſt, XVIII. à paſſione Domini. Itaque cùm audiſſent ij, qui erant Antiochiæ, Petrum veniſſe in Hieruſalem, miſerunt ad eum Paulum & Barnabam, & tunc factum eſt Concilium Hieroſolymitanum. mortuo autem Claudio, rediit Petrus Romam, & ibidem vitam finiuit.

Neque

Neque his repugnat, quòd Petrus in vinculis fuerit Hierosolymis paulò ante mortem Heròdis, vt colligitur ex Actis Apostolorum, cap. 12. cùm ex Iosepho lib. 19. antiquit. cap. 7. constet, Herodem obiisse anno III. Claudij. Nam Lucas Actor. 12. non ait Petrum in vinculis fuisse paulò ante mortem Heròdis, sed contrarium potius indicat; cùm nam post Petri liberationem à vinculis, Herodem profectum esse Cæsaream, ibique commoratum. Illa enim mora, tempus cūque longum significat, quod vt minimum vnus annus Refert autē S. Lucas post necem Iacobi, & vincula Petri, continud ferè mortem Heròdis, vt indicaret horribilem illius Heròdis interitum, pœnam peccati fuisse in Apostolos Damiani ab eo commissi. Addatur hoc loco disputatio contra Onuphrium de sede Antiochena S. Petri, quæ incipit, Adde sus eam sentent.

CAPVT. VII.

Soluuntur alia quinque argumenta.

” **P**ERSVASIO TERTIA talis est. Petrus non potest
 ” venire Romam vsque ad annum IX. Claudij
 ” suprà probatum est; sed neque postea venire potest
 ” tuit. nam Claudius, qui iussit Iudæos ex vrbe peti
 ” sine dubio iussit etiam in urbem non recipi; igitur nunquam
 ” venit.

Sed iam ostendimus Petrum anno IX. Claudij non venisse se Romam, sed discessisse ex Roma; & postea tempore Neronis rediisse. quod enim tempore Neronis potuerint Romam esse Iudæi, patet ex Actor. vlt. vbi Paulus Romæ Iudæis predicat.

” Persuasio QUARTA. Quando Paulus reprehendit Petrum
 ” Antiochiæ, Galat. 2. erat peractum Concilium Hierosolymitanum,
 ” tanum, & tamen adhuc Petrus non iuerat Romam. Respon-
 ” deo: Iuerat & redierat.
 ” Persuasio QUINTA. Paulus scribens ad Romanos, multos
 ” tos iubet salutari, cap. vlt. Petri autem ne meminit quidem
 ” atque hæc non solum Veleno persuasio, sed etiam Illyrico de-
 ” monstratio est; Petrum Romæ nunquam fuisse.

RESPON-

RESPONDEO, in primis argumentum hoc nihil concludere; nam alioqui sequeretur, Ioannem non fuisse Episcopum Ephesi, neque Iacobum Hierosolymis, quia Paulus scribens ad Ephesios & ad Hebræos, non meminit Ioannis & Iacobi. DEINDE dico, Paulum non iussisse Petrum salutari, quia scripsit epistolam eo tempore, quo Petrus redierat ex Roma, & versabatur in Syria. Nam Paulus scripsit epistolam ex itinere, quo proficiscebatur Hierusalem, ubi & comprehensus fuit. Sic enim scribit ipse Rom. 15. *Et nunc, inquit, proficiscor in Hierusalem, ministrare Sanctis. probauerunt enim, Achaia & Macedonia collationem aliquam facere in pauperes sanctos, qui sunt in Hierusalem.* Et Actor. 24. idem Paulus, cum causam diceret ad tribunal Felicis Syriae praesidis, ait: *Elemosynas facturum in Gentem meam veni, & oblationes, & vota.*

Porro hæc Pauli captiuitas contigit medio tempore inter Concilium Hierosolymitanum, & obitum Claudij. Siquidem post Concilium illud, Paulus adiit Macedoniam & Achaiam, ubi antea nunquam fuerat; ut patet ex Actis cap. 16. peruenit autem in Hierusalem Felice praeside, qui praefuit Syriae vsque ad mortem Claudij, & initium Neronis, ut Iosephus testatur lib. 20. antiquit. cap. 9. & 13. Ex quo sequitur, epistolam ad Romanos scriptam esse circiter XI aut XII annum Claudij; quo tempore S. Petrus ex Roma redierat, & Syriae regiones iterum peragrabat, & vsitabat. Quid igitur mirum, si Paulus ad Romanos scribens, non salutet Petrum, quem eo tempore constat, Romæ non fuisse.

Peruasio SEXTA. Ambrosius in cap. 16. ad Romanos dicit, Narcissum, quem Paulus iubet salutari, fuisse Romanum Presbyterum: at Presbyter & Episcopus idem sunt apud Paulum: igitur iste Narcissus erat Episcopus Romanus. proinde non fuit Petrus Romanorum Episcopus primus.

RESPONDEO, Narcissum Presbyterum fortasse Romanum fuisse, Episcopum sine dubio non fuisse. Siquidem Irenæus, Eusebius, Optatus, Epiphanius, Hieronymus, Augustinus, & ceteri, qui Catalogum Romanorum Pontificum scripserunt, nullam huius Narcissi mentionem fecerunt. Nec his repugnat Ambrosij auctoritas: nam Ambrosius idem in cap. 3. I. ad Timotheum: *Omnis Episcopus, inquit, Presbyter est,*

non

non tamen omnis Presbyter Episcopus. Et Cornelius apud Iosephum lib. 6. hist. cap. 33. dicit, Romæ unum fuisse Episcopum quadraginta autem & sex Presbyteros.

» Persuasio SEPTIMA. Paulus cum Petro fœdus percellit
 » ut ille Iudæorū, ipse Gentium esset Apostolus, Galat. 2. cap.
 » modo ergo verisimile est, Petrum tam citò pacti immemorem,
 » rem, alienam prouinciam inuasisse; id est, Romam iuuisse,
 » mater Gentilitatis erat?

» Si dicas Petrum Romæ prædicauisse Iudæis qui ibi erant
 » contra, nam illi, veniente Paulo, & prædicare incipientibus,
 » rantur doctrinæ nouitatem, ut cognosci potest ex illis uerbis
 » Iudæorum, Actor. vlt. *Notum, inquit, est nobis de secta
 » quia & his, ei contradicitur, rogamus autem audire quæ
 » ris.* Et infra: *Quidam, inquit, credebant his quæ dicebantur,
 » quidam uero non credebant, cumq; inuicem non essent conueni-
 » entes, discedebant.*

RESPONDEO, fœdus inter Petrum & Paulum non est
 ut Petrus tantum Iudæis, aut in Iudæa tantum, Paulus
 tantum Gentibus, aut extra Iudæam tantum prædicaret,
 ut Petrus prædicaret omnibus, & ubicunque uellet, sed
 principaliter Iudæis; Paulus omnibus, & ubicunq; uellet, sed
 principaliter Gentilibus, alioqui Paulus diceretur inuasisse
 nam prouinciam, quando Romam ueniens, mox Iudæis præ-
 dicare cœpit, ut patet Actor. vlt. & Petrus non solum Romam
 uenire non debuisset; sed nec Antiochiam, aut in Asiam, Sy-
 latiam, Pontum, Cappadociam, Bythiniam, ad quæ loca
 tum eum iuisse Velenus fatetur.

Falsum autem est quod Velenus dicit, Iudæos Romanos
 ratos doctrinæ nouitatem, quando Paulus prædicauit
 Christum, quasi nemo antea tale aliquid prædicasset. Nam
 Romæ nullus prædicauerat Iudæis, antequam Paulus e-
 niret, quis eos Iudæos Romanos conuerterat, ad quos ipse
 pistolam scripsit? constat enim epistolam illam partim scrip-
 ptam ad Gentiles, & partim ad Iudæos ad fidem Christi con-
 uersos. nam ideo primis quatuor capitibus disputat de iusti-
 catione ex fide sine operibus legis, contra superbiam Iudæo-
 rum, qui suis meritis tribuebant aduentum Messie. Et cap. 10.
 agit de illis, qui adhuc Iudaizabant abstinentes à quibusdam

cibus secundum legem immundis. Et cap. 16. salutatur multos, quos constat Christianos ex Iudæis fuisse.

DICIT aliquis fortasse, si epistola ad Romanos, viuentem Claudio, qui Iudæos expulerat ex vrbe, scripta est; qui sunt isti Iudæi, quos Romæ Paulus salutari iubet? Non enim credibile est Claudio viuentem Iudæos ad urbem redire potuisse.

RESPONDEO, non modò credibile esse, paulò post eam expulsionem Iudæos redire potuisse, sed sine vllò dubio rediisse. nam Paulus Actor. 18. inuenit Corinthi Aquilam & Priscillam Iudæos, qui nuper ex vrbe venerant, pulsà à Claudio: deinde cum hæssisset in Achaia annum vnum & sex menses, & in Asia annos duos, Actor. 18. & 19. iter cœpit versus Hierusalem; atque in eo itinere scripsit ad Romanos, & salutari iussit Aquilam & Priscillam, qui iam Romam reuersi fuerant.

Ad illa ergo verba Iudæorum: *Rogamus à te audire qua sentis, &c.* dico ea verba nò esse omnium Iudæorum qui Romæ erant; sed tantùm eorum, qui ad fidem Christi adhuc conuersi non fuerant, præter quos multi alij Romæ viuebant, quos Petrus conuerterat. Neque verbis illis significatur, eos nunquam audiuisse prædicationem Christi, sed non fuisse adhuc persuasos; & idè voluisse adhuc Paulum audire: & cum ab eo efficacissimè conuincerentur, partem eorum fuisse persuasos, vt crederent; partem in sua obstinatione mansisse.

CAPVT. VIII.

Soluuntur alia octo argumenta.

DERSVASIO 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. sumuntur ex Actor. vlt. & epistolis quas Paulus è Roma scripsit; nimirum ad Galat. ad Ephes. ad Colossen. ad Philip. ad Hebr. ad Timoth. 2. & ad Philemon. & ex epistolis Pauli ad Senecam, & Senecæ ad Paulum, nam in his omnibus Scripturis occasio fuit loquendi de Petro, si is Romæ fuisset: mirum autem silentium vbique reperitur.

Accedit quod non solùm in his locis non dicitur Petrus fuisse Romæ; sed etiam apertè indicatur non fuisse. Nam Philip. 2. dicit de iis qui Romæ erant: *Omnes querunt qua sua sunt.*

sunt. Et Col. vlt. *Salutat*, inquit, *vos Aristarchus concapitulus meus, & Marcus consobrinus Barnaba, & Iesus qui dicitur Iustus; hi soli sunt adiutores mei in regno Dei.* Et 2. Timoth. *In prima mea defensione nemo mihi assistit, sed omnes me dereliquerunt.* Aut igitur Petrus Romæ non fuit, aut maximè iniuriam illi Paulus facit, cum eum numerat inter eos, qui quærunt quæ sua sunt, & qui non erant adiutores sui in regno Dei; & qui se in angustiis positum deseruerunt, quod argumentum non solum Veleni, sed etiam Caluini est.

Respondeo, PRIMÒ nihil concludi ex argumentis autoritate negatiuè. Non enim sequitur Lucas, Paulus, & Petrus, non dicunt Petrum fuisse Romæ: igitur non fuit Petrus Romæ. non enim isti tres omnia dicere debuerunt, & plus dicitur, tribus testibus affirmantibus, quam mille nihil dicitur, modò isti non negent, quod alij affirmant. Alioquin Matthæus non scribit in Euangelio, Christum circumcisis; Marcus non meminit præsentationis; Lucas non meminit stellæ nouæ; Ioannes non dicit Christum natum de Virgine; ista omnia erunt falsa, quod absurdissimum est.

Ad illa autem tria loca dico, non negari in illis Petrum fuisse Romæ; nam cum Colos. vlt. dicit: *Hi soli sunt adiutores mei in regno Dei*, loquitur tantum de suis domesticis, qui ministrare soliti erant. Quomodo etiam 2. Timoth. 4. dicit: *Lucas est mecum solus*, de domesticis & ministrantibus sibi loquitur. Certum enim est ex vlt. cap. epist. ad Romanos alios, tam Iudæos, quam Gentiles, conuersos ad fidem fuisse Romæ, qui regnum Dei promouebant. Et in epist. Philip. cap. 2. cum dicit: *Omnes quærunt quæ sua sunt*, per rationem intellectionis, loquitur tantum de quibusdam, non omnibus absolute. Nam ibidem dixerat paulò antè, apud Petrum fuisse Timotheum, qui certè non quærebat quæ sua sunt. cap. 1. dixerat, quosdam prædicare Euangelium *ex caritate*, & proinde non quærere quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi sunt.

Denique in 2. ad Timoth. cap. 4. vbi dicit: *Nemo mihi assistit, sed omnes me dereliquerunt*, quem locum Caluinus per ceteris vrget; non loquitur, nisi de iis, qui eum iuuare apud Cæsarem potuissent. Nam ibidem dicit, tunc apud se fuisse Petrum, & tamen generaliter ait: *Nemo mihi assistit, sed omnes me dereliquerunt.* Certum autem est, Petrum non potuisse

eum iuuare, cum ipse non minus Cæsari iniustus esset, quam Paulus. Itaque loquitur tantum de quibusdam nobilibus Romanis, qui potuissent pro se adire Cæsarem, sed metu tyranni id non fecerunt.

SECUNDO responderi posset, eo tempore, quo Paulus Romanam peruenit, & quo scripsit eas epistolas, Petrum non fuisse Romæ. Nam etsi Romæ sedem suam fixerat, tamen sapissimè aberat, cum oporteret eum in variis locis Ecclesias constituere, ut Epiphanius annotauit hæres. 27. Nam propterea Petrus assumpsit sibi in coadiutores Linum & Clerum, qui in absentia sua Romæ Episcopalia munera obirent.

CAPVT IX.

Soluitur argumentum decimum sextum.

DERSVASIO 16. Ambrosius serm. 67. dicit de Petro & Paulo: *Vna die, & no in loco, & nus tyranni tolerauere sententiam.* At Linus in passionibus Petri & Pauli dicit, eos nec eodem tempore passos, nec eodem loco, nec eodem tyranno iubente.

Præterea Iosephus, qui tempore Neronis vixit, scripsit Romæ historiam de bello Iudaico, & in ea meminit interfectorum à Nerone, & tamen non meminit Petri, quem certè non omisisset, si verè à Nerone occisus fuisset. Fuit enim Iosephus Christianorum amicus, & libenter data occasione ipsorum meminit. Scribit enim de morte Christi, lib. 18. antiquitatis, & Ioannis Baptistæ, ibidem, & Iacobi, lib. 20.

Adde quod Petrus erat senex, quando Paulus erat adolescens; nam post passionem Domini, Paulus vocatur adolescens, Actor. 7. quo tempore Petrus iam uxorem habuerat, & tanquam annosissimus omnium Apostolorum primus inter eos habebatur: & tamen Paulus ad senectutem etiam peruenit, ut ipse scribit in epistola ad Philemonem: igitur non est verisimile eos vno tempore obiisse.

Sed hoc argumentum facillè refutari potest. Nam in prima parte argumenti bis labitur Velenus. PRIMVM, quod fatetur Lini historiam esse confictam, ut verè est, & tamen ex ea dicit refutari sententiam Ambrosij. Si enim Lini historia

conficta est, non est vllius auctoritatis: Si nullius est auctoritatis, quomodo potest indereselli Ambrosij probatissimae auctoritatis sententia? **DEINDE** peccat, quod per eundem locum apud Ambrosium intelligit eandem partem vrbis, & indereselli Ambrosium dissentire ab aliis, qui in diuersis partibus eandem vrbis dicunt Apostolos interfectos. At Ambrosius per eundem locum intelligit eandem urbem, non eandem partem vrbis. Sic enim subiungit: *In eodem loco, inquit, ne aliter ma deesset.*

At illud de Iosepho; dico **PRIMUM**, Iosephum ipsam 2. de bello Iudaico, cap. II. respondere; ibi enim dicit, se sibi praeterire velle scelera Neronis: vt quod matrem & vxorem occiderit, & similia; quoniam sciret narrationem illam molestam. & merito haec dicit, nam dedicabat libros illi Romanis Imperatoribus, qui non libenter audiunt vituperari praedecessores suos. **DEINDE** potest argumentum queri in auctorem; nam ibidem Velenus dicit, Petrum occisum Hierosolymis, iussu Anani Pontificis Iudaeorum. Peto ergo, quare Iosephus, qui lib. 20. antiquitatis scribit, ista illius Anani, & quos homines occiderit, non meminit loco Petri? Suo igitur gladio se ipse iugulat Velenus.

Ad illud de aetate, dico, Petrum non fuisse senem, quia Paulus erat adolescens, sed virum maturae aetatis. Quod non habuerit vxorem, & fuerit primus Apostolorum, non arguit nisi virilem aetate. Nec est vlllo modo credibile, senes a Christo fuisse electos ad summos obeundos labores, & orbem terrarum ferè totum peragràdum, quemadmodum neque credibile est, adolescentulum Paulum ad Apostolicam dignitatem, ad quam sollicitudo omnium Ecclesiarum pertinet, fuisse assumptum.

Demus ergo Petrum fuisse annorum circiter quinquaginta, quando erat Paulus circiter XXV. hoc est, duplo seniores tamen adhuc potuerunt ambo esse senes, & simul mori. fuisset enim anno vltimo Neronis Petrum annorum LXXXVI. & Paulus vnus & sexaginta.

CAPVT X.

Soluitur decimum septimum argumentum.

RERSVASIO 17. Scriptura & Patres apertè docēt, Petrum & Paulum Hierosolymis, non Romæ; à Scribis & Phariseis, non ab Imperatoribus Romanis occisos. Nam Matth. 23. Dominus ait: *Ecce ego mitto ad vos Prophetas, & Sapiētes, & Scribas, & ex illis occidētis, & crucifigetis, & ex illis flagellabitis in Synagogis vestris.* In quem locum CHRYSOSTOMVS: *Intelligit, inquit, Apostolos, & qui cum Apostolis fuerunt.* Et HIERONYMVS in hunc eundem locum: *Obserua, inquit, iuxta Apostolum, varia esse dona discipulorum Christi; alios Prophetas, qui ventura predicabant, alios Sapiētes, qui nouerunt, quando debeant proferre sermonem, alios Scribas in lege doctissimos, ex quibus lapidatus est Stephanus, Paulus occisus, crucifixus Petrus, flagellati in Actibus Apostolorum discipuli.* Item NICOLAUS LYRANVS in hunc locum: *Ex eis, inquit, occidētis, sicut Iacobum fratrem Ioannis, Actor. 12. & Stephanū, Actor. 7. & multos alios: & crucifigetis, vt Petrum, & Andreā fratrem eius, &c.*

RESPONDEO, ex verbis Domini Matth. 23. & Chrysoctomi expositione, nihil colligi aduersus sententiam nostram. Dominus enim & Chrysoctomus non dicunt omnes Apostolos occidendos fuisse à Iudæis, in Hierusalem, sed tantum aliquos. Id enim significat illa sententia: *Ex illis occidētis, & crucifigetis, &c.* Idque impletum est in Stephano, quem lapidauerunt, Actor. 7. & in Iacobo maiore, quem Herodes in Iudæorum gratiam occidit, Actor. 12. & in Iacobo minore, quem Iudæi ipsi in Hierusalem necauerunt, teste Iosepho, lib. 20. antiquit. cap. 16. & in Simeone Iacobi successore, qui in Hierusalem crucifixus est, vt docet Eusebius in Chronico, Mathiam quoque in Iudæa crucifixum, multi probabiliter existimant.

Quod si de omnibus Apostolis Dominum loqui Velenus contendat, negandæ erunt omnes historiæ, quæ Andreā in Achaia, Philippum & Ioannem in Asia, Thomam in India, Bartholomæum in Armenia, Matthæum in Æthiopia, Simonem & Iudam in Perside, obiisse testantur.

Sanctus verò HIERONYMVS non voluit significare vt A
trum & Paulum Hierosolymis occisos, cum disertè doceat alij
bro de viris illustribus, eos Romæ à Nerone interfectos, cert
ex verbis Domini deducit varia fuisse dona & mortes di
vo
fas discipulorū Christi. Quia enim Dominus dixerat, ser
bus
surum Prophetas, Sapientes, & Scribas, obseruat Hiero
do
mus varia esse dona discipulorum; quia rursus Dominus
me
Quosdam occidetis, quosdam crucifigētis, obseruat idem
dar
ronymus diuerso mortis genere discipulos de hac vita mu
sub
tuos fuisse, & exempla ponit Stephani lapidati; Pauli
ter
casi, Petri crucifixi. Itaque exempla hæc non eò tendunt
me
intelligamus, quosnam ex discipulis Iudæi occisuri erant
mu
tantum eo, vt discamus, varia futura fuisse martyriorum
sti
nera.

Porro Nicolaus LYRANVS, non tantæ auctoritatis
fer
opponi debeat omnibus antiquis Patribus & Historiis
vic
Petrum Romæ à Nerone, Andream in Achaia ab Ege
catos tradunt. Accedit, quod sine dubio Lyranus
num sequitur, & solùm dicere voluit, Petrum, &
propter Christum crucifixos fuisse, quanquam minime
loquutus est.

CAPVT XI.

Soluitur argumentum vltimum.

» **D**OSTREMA VELENI Persuasio eiusmodi est
» de rebus nuper gestis, saepe confingantur etiam
» quid, inquit Velenus, de tam remotis ac per
» batissimis temporibus, Romanæ curiæ palpo
» circa Petri Romam aduentum, passionem, & pontificat
» confingere non poterant?

At si Irenæus, Tertullianus, Eusebius, alii que XXX
XL. Patres citati, Romanæ curiæ palpones fuerunt, rectè
quitur Velenus. Sin autem pars eorum sunt antiquissimi
Irenæus, & Tertullianus, quorum tempore Romana Eccle
non erat opulenta, vt palpatores habere potuerit; pars
Græci, vt Eusebius, Theodoretus, Sozomenus, & alij, qu
rum natio inuidere potius, quàm adulari Romanæ Eccle
consuevit; pars autem, vel potius penè omnes sunt viri sancti

vt Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, & alij, à quorum moribus procul aberat adulationis vitium; certè sequitur, Velenum, qui hos Romanæ curiæ palpones vocat, impudentissimè mentiri.

Præterea argumentum eius nihil valet. Nam tam de rebus nuper gestis, quàm de antiquis finguntur errores, quando res sunt clam gestæ, & sine testibus, aut quantum ad numerum annorum, vel similes circumstantias, quæ facillè mandantur obliuioni: non autem quantum ad ipsam summam, & substantiam rerum celeberrimarum, præsertim quando præter testimonia scriptorum, existant etiam earum rerum monumenta lapidea, aut ærea permulta; qualis est res, de qua agimus. Atque hæc de tota hac disputatione sufficere posse existimaui. de qua librum insignem iam pridem à Ioanne Rosensi, beatæ memoriæ viro, editum accepi, sed librum ipsum videre nunquam potui.

CAPVT XII.

Romanum Pontificem Petro succedere in Ecclesiastica Monarchia, probatur ex diuino iure & ratione successionis.

DEMONSTRAVIMVS hætenus Romanum Pontificem Petro succedere in Episcopatu Romano: nunc id ipsum demonstrare aggredimur de successione in vniuersæ Ecclesiæ primatu. Negant hoc hæretici omnes huius temporis, sed præcipuè pugnant contra primatum Romani Pontificis. LUTHERVS lib. de potestate Papæ; Illyricus in lib. contra primatum Papæ; Synodus Smalchaldica in libro eiusdem argumenti; Ioan. Caluinus lib. 4. Instit. cap. 6. & 7. & Magdeburgenses in singulis centuriis ad finem, cap. 7. Et ante hos omnes NILVS Thessalon. Episcopus in lib. aduersus primatum Papæ.

Hic enim auctor non negat, Petrum totius Ecclesiæ pastorem fuisse, & Romæ Episcopatum gessisse vsque ad mortem; sed hoc solum contendit, non succedere Petro Romanum Pontificem, in præfectura totius Catholicæ Ecclesiæ, sed solum in Romano Episcopatu. Addit verò, habuisse po-

stea Romanum Pontificem ex Conciliorum decretis pri-
rum quédam, vt videlicet primus Episcoporum *esse*, pri-
federet, primus sententiam diceret; non tamen ceteris om-
bus imperaret.

Quoniam autem tam nostra, quàm aduersariorum ar-
menta, ex iisdem fontibus & capitibus sumuntur: reduce-
omnem disputationem ad aliquot capita, siue genera ar-
mentorū, & simul probauimus veritatem, & refellemus
rum obiectiones. *PRIMUM* ergo probatur, Romanum Pon-
tificem Petro succedere in pontificatu Ecclesiæ vniuersæ
diuino iure, & ratione successionis. Debet Petro iure di-
aliquis succedere: ille non potest esse alius, quàm Pontifex
Romanus: igitur ille succedit.

Negat vtramque partem argumenti Ioānes CALVINUS
sic enim loquitur lib. 4. Instit. cap. 6. §. 8. *Verum*, inquit,
Petro illis concedam quod petunt: non est tamen casus
ex singulari exemplo vniuersalem faciant regulam, &
semel factum fuit, ad perpetuam aeternitatem trahant. Rursum
Iam, inquit, *si alterum illis largiar, quod nunquam*
nos homines obtinebunt, sic constitutum in Petro primo
si perpetua successione semper maneret: Unde tamē eum
sedem Roma ita collocatam, si quicumq; sit orbis illius Ep-
pus, orbi vniuerso presideat?

Nos ergo vtrumque seorsim ostendamus. Ac *PRIMUM*
portere Petro aliquem succedere in pontificatu Ecclesiæ
uerse, colligitur ex fine pontificatus. Nam certum est, Pon-
tificem esse propter Ecclesiam, non Ecclesiam propter Pon-
tificem. Sic enim AUGUSTINVS libro de pastoribus, cap. 1.
Quod Christiani sumus, inquit, *propter nos est, quod propter nos*
sumus, propter vos est. Atqui Ecclesia non minus eget
vno pastore, quàm tempore Apostolorum; immò verò etiam
magis, cum nunc sint Christiani, & plures, & peiores. Non
igitur moriente Petro, interire debuit pontificatus, qui non
in Petri commodum, sed in Ecclesiæ vtilitatem institutus
erat; sed manere ac perseverare, donec ipsa Ecclesia maneat.
certè donec in terris peregrinatur & vnius summi Pastoris
cura & vigilantia opus habet.

SECUNDO, ex vnitatem Ecclesiæ. Nam Ecclesia est vna
eadem omni tempore; non debet igitur mutari forma regiminis

minis, quæ est forma etiam Reipub. & ciuitatis. Quare si Apostolorum tempore vnus erat supremus rector & caput Ecclesiæ, hoc etiam tempore esse debet.

TERTIO, ex verbis Domini Ioannis vltimo: *Pasce oves meas*. Nam officium pastoris, est officium ordinarium & perpetuum; siquidem ex natura rei tam diu durare debet officium pastoris, quàm diu manet ouile. Ouile autem manet, & manebit vsque ad mundi consummationem: igitur eo vsque successores Petri in summo isto pastoralis officio manere necesse est.

QUARTO, ex eodem loco; nam cùm Dominus ait Petro: *Pasce oves meas*, omnes oves suas ei commisit, vt supra ostendimus, neque solum omnes ratione loci, sed etiam ratione temporis, cùm non minus nobis, quàm antiquis Christus prospicere debuerit: sed Petrus non semper victurus erat in carne: igitur cùm ei Dominus ait: *Pasce oves meas*, in illo omnes successores eius alloquutus est. Itaque **CHRYSOSTOMVS** lib. 2. de sacerdotio, circa principium: *Quanam*, inquit, *de causa ille sanguinem effudit suum? certè vt pecudes eas acquireret, quarum curam tum Petro, tum Petri successoribus committebat.* Et **S. LEO** serm. 2. de anniuersario assumptionis suæ ad pontificatum: *Manet*, inquit, *dispositio veritatis, & beatus Petrus in accepta fortitudine petra perseverans, suscepta Ecclesia gubernacula non reliquit. perseverat videlicet Petrus, & viuit in successoribus suis.* Et **B. PETRVS** Episcopus Rauennæ, in epistola ad Eurychen: *Beatus*, inquit, *Petrus, qui in propria sede viuit & presidet, prestat querentibus fidei veritatem.*

QUINTO, Ecclesia est vnum corpus, & suum quoddam caput hic in terris habet præter Christum, vt patet ex 1. Corinth. 12. vbi posteaquam dixit Paulus, Ecclesiam esse vnum corpus, subiicit: *Non potest caput dicere pedibus, non estis mihi necessarij;* quod certè non continet Christo. Ipse enim potest dicere nobis omnibus, non estis mihi necessarij. nullum autem aliud caput assignari potest præter Petrum; nec debet moriente Petro corpus Ecclesiæ manere sine capite: oportet igitur aliquem Petro succedere.

SEXTO, in veteri Testamento successio erat summorum Pontificum. Nam Aaroni successit Eleazarus, Num. 20. &

Eleazaro Phinees, Iudic 20. & sic de ceteris: At sacerdotium Testamenti veteris, figura fuit sacerdotij Testamenti noui igitur & nunc successio in sede Petri, primi ac summi Christianorum Pontificis, conseruari debet. Denique omnia argumenta, quibus in secunda quaestione probatum est, regimē Ecclesiæ debere esse Monarchicum, etiam hoc probat, quod nunc agimus.

Iam verò quòd iste Petri successor sit Romanus Pontifex facile probari potest. Nullus enim est, nec fuit vnquam, quæ se Petri successorem villo modo asseruerit, vel pro tali sit habitus, præter Romanum & Antiochenum Episcopum: atque Antiochenus non successit Petro in pontificatu Ecclesiæ totius, nam non succeditur nisi eedenti locum, vel per mortem naturalem, vel per mortem legitimam, id est, depositionem, vel renunciationem: Petrus autem adhuc viuens, & pontificatum gerens, Antiochenam Ecclesiam reliquit, & Romanæ sedem suam fixit, vt quaestione superiore demonstrauius. Restat igitur, vt Romanus Episcopus, qui Petro in vrbe Romæ morienti successit, eidem in tota ipsius dignitate & potestate successerit.

Præterea, si Antiochenus Episcopus Petro in summo pontificatu successisset, primus Episcoporum fuisset. At Nicænū Concilium, can. 6. Antiochenum Episcopum tertium Patriarcham, non primum, nec secundum esse declarauit, sicut fuerat semper: nec vnquam Antiocheni Episcopi altio rem locum quaesierunt.

Vt autem res hæc tota melius intelligatur, obseruanda sunt quædam. PRIMO, aliud esse successionem, aliud rationem successionis. nam successio Romani Pontificis in pontificatum Petri, ex instituto Christi est: ratio autem successionis, quæ Romanus Pontifex potius quàm Antiochenus, vel aliquis alius succedat, ex facto Petri initium habuit. Successio, inquam, ipsa ex Christi instituto, & iure diuino est: quia Christus ipse instituit in Petro pontificatum duraturum vsque ad finem mundi; & proinde quicumque Petro succedit, à Christo accipit pontificatum.

At verò, quod Episcopus Romanus, quia Episcopus Romanus est, sit Petri successor, ex facto Petri ortum habuit, non ex prima Christi institutione. Nam potuisset Petrus nullam

nullam sedem particularem sibi vnquam eligere, sicut fecit primis quinque annis; & tunc moriente Petro, non Episcopus Romanus, neq; Antiochenus successisset, sed is, quem Ecclesia sibi elegisset. potuisset quoque semper manere Antiochie, & tunc Antiochenus sine dubio successisset. quia verò Romæ sedem fixit, & tenuit vsque ad mortem, inde factum est, vt Romanus Pontifex ei succedat.

Et quoniam S. Marcellus Papa in epistola ad Antiochenos scribit, Petrum Domino iubente venisse Romam; & S. Ambrosius in oratione contra Auxentium, & Athanasius in Apologia pro fuga sua, dicunt, Petrum Christi iussu Romæ martyrium pertulisse: non est improbabile Dominum etiam aperte iussisse, vt sedem suam Petrus ita figeret Romæ, vt Romanus Episcopus absolutè ei succederet, sed quidquid de hoc sit, saltem ista ratio successionis non est ex prima institutione pontificatus, quæ in Euangelio legitur.

Obseruandum est **SECUNDO**, tamen si forte non sit de iure diuino, Romanum Pontificem, quia Romanus Pontifex est, Petro succedere in præfecturam totius Ecclesiæ; tamen si quis absolutè petat, an iure diuino Romanus Pontifex pastor sit & caput totius Ecclesiæ: omnino esse id asserendum. Nam ad hoc nihil aliud requiritur, quam vt ipsa successio sit de iure diuino; hoc est, vt ordinarium officium Ecclesiam vniuersam cum summa potestate gubernandi, non sit ab hominibus, sed a Deo immediatè institutum: id autem ita esse, supra demonstrauimus.

Obseruandum est **TERTIO**, licet forte non sit de iure diuino, Romanum Pontificem, vt Romanum Pontificem, Petro succedere; tamen id ad fidem Catholicam pertinere. Non enim est idem, aliquid esse de fide, & esse de iure diuino. nec enim de iure diuino fuit, vt Paulus haberet penulam; est tamen hoc ipsum de fide, Paulum habuisse penulam. Etsi autem Romanum Pontificem succedere Petro, non habeatur expressè in Scripturis; tamen succedere aliquem Petro, deducitur euidenter ex Scripturis: illum autem esse Romanum Pontificem, habetur ex traditione Apostolica Petri; quam traditionem Concilia generalia, Pontificum decreta, & Patrum consensus declarauit, vt postea demonstrabitur.

Obseruandum est **POSTREMO**, Romanum Episcopatum & Ecclesie vniuersę prefecturam, non esse duos Episcopatus neque duas sedes, nisi in potentia. Nam Petrus Pontifex Ecclesie à Christo institutus, non adiunxit sibi Episcopatum vrbis Romę, quo modo Episcopus alicuius loci iungit sibi alium Episcopatum, vel Canonicatum, aut Abbatiam; sed Romanę vrbis Episcopatum euexit ad summum orbis terrę pontificatum: quemadmodum cum Episcopus simplex erigitur in Archiepiscopatum, vel Patriarchatum. Non enim Archiepiscopus, vel Patriarcha est bis aut ter Episcopus, sed semel tantum. & in huius rei signum non datur Pontifici summo, nisi vnum pallium, etiamsi Episcopus, Archiepiscopus, Patriarcha, & summus Pontifex sit. Hęc omnia sunt vnum actu, & tantum in potentia multa.

Ex quo sequitur, vt qui eligitur Romanus Episcopus, ipso sit Pontifex summus Ecclesie totius, etiam si forte alii exprimant electores. Sed iam Nili & Caluini obiectiones respondeamus.

- » **PRIMA NILI** obiectio. Romanus Pontifex primatus habuit à Patribus, eò quòd ea ciuitas toti orbi terrę imperaret, vt legimus in Concilio Chalcedonensi act. 16. Non igitur habuit ex Patri successione. **RESPONDEO**, decretum illud illegitimum fuisse, quod reclamantibus iis, qui Concilio pre- sidentibus, factum sit. Sed de hoc plura in capite XXVII.
- » **SECUNDA** obiectio. Romanus Papa non est Apostolus, sed Episcopus tantum; Non enim Apostoli Apostolos con- uocauerunt, sed pastores & doctores: igitur Papa Romanus non succedit Petro in Apostolica potestate, quę in omnem Ecclesiam erat; sed solum in Romano particulari Episcopatu.

RESPONDEO, in Apostolatu tria contineri. **PRIMO**, vt qui Apostolus est, sit immediatus Verbi minister, ita vt ab ipso Deo doctus sit, & sacros libros scribere possit; & hoc conuenit non conuenire in Romanum Pontificem. Non enim necesse est, vt quotidie nouę reuelationes habeantur, & noui libri sacri scribantur. **SECUNDO**, vt qui Apostolus est, Ecclesias constituat, & fidem propaget in iis locis, vbi natus non fuit. & hoc ad Romanum Pontificem pertinere, & ratio, & experientia ipsa nos docet. Nam ab Apostolicis temporibus, qui Ecclesias fundauerunt, in variis partibus orbis terrę,

terrarum, & adhuc hodie fundant, Romani Pontifices fuerunt. **TERTIO**, ut qui Apostolus est, summam habeat in omnem Ecclesiam potestatem: atque id quoque ad Romanum Pontificem pertinere contendimus ea ratione, quia Petro succedit, in quo hæc potestas ordinaria est, non delegata, ut in Apostolis ceteris.

Neque argumentum Nili concludit, cum ait; Apostoli non Apostolos, sed pastores constituerunt. Nec enim Rom. Pontificem totius Ecclesie Pontificem, siue Apostolicum Pontificem Apostoli creare debuerunt, cum id ipse Christus fecerit. Quare ab omnibus Patribus semper Romani Pontificis sedes, Apostolica sedes appellata est; & in ipso Concilio Chalcedonensi, quod Nilus citat, act. 1. vocatur Apostolatus, dignitas Papæ Romani, & act. 16. vocatur sedes eius Apostolica.

TERTIA obiectio. Petrus pastor & doctor fuit totius orbis terrarum: at Papa, & est, & vocatur solum Romanæ urbis Episcopus. **RESPONDEO**, id falsum esse, ut ex ipso Concilio Chalcedonensi, omissis ceteris, cognosci potest. Nam act. 3. leguntur tres epistolæ Orientalium ad Leonem, & in omnibus vocatur **LEO** vniuersalis Ecclesie Papa, quod idem nomen habetur etiam act. 16.

QUARTA obiectio. Petrus Antiochiæ & Alexandria Episcopus ordinauit: at id Papæ Romano non permittitur. **RESPONDEO**, etsi hoc tempore Græcorum pertinacia id non permittit; tamen olim id Romano Pontifici licuisse. Nam in Concilio Chalcedonensi act. 7. legimus Maximum Episcopum Antiochenum ideò receptum à Concilio, qui à S. Leone in Episcopatu confirmatus fuerat. & Liberatus in Breuiario cap. 21. ac Ioannes Zonaras in Iustiniano, scribunt ab Agapito Romano Pontifice Anthimum depositum fuisse ab Episcopatu Constantinopolitano, & in eius locum ab eodẽ Pontifice Menam ordinatum. Sed de his plura infra suo loco.

QUINTA obiectio. Quidquid Petrus dixit, aut scripsit, oraculum est Spiritus sancti. At id Papæ non conuenit: non igitur Papa habet omnes prærogatiuas Petri. **RESPONDEO**, neque id nos contendimus.

SEXTA obiectio. Petro sine conditione dictum est: *Quidquid ligaueris, erit ligatum, &c.* At Papæ Romano Petrus præscripsit, ut id solum liget aut soluat, quod meritò ligandũ

aut

aut soluendum est. **RESPONDEO**, nihil hoc argumēto alibi probari, quàm Nilum istum verè fuisse Græcum; id est, leuem & garrulum. Quis enim vnquam audiuit, licuisse Petri id ligare, quod meritò ligandum non esset: & vbi haberetur præscriptio Petri ad Papam, quam Nilus profert?

- » **Obiicit PRIMO CALVINVS** lib. 4. cap. 6. Instit. §. 8. Non sequitur, si Petrus duodecim Apostolis initiò præfuit, nisi toti orbi debere aliquem præesse: nam pauci facillè & vtiliter ab vno reguntur: multa verò millia non nisi à multis gubernari possunt.

RESPONDEO, in primis Petrum non XII. Apostolorum præfuisse, sed etiam multis millibus Christianorum, ut Ioan. ult. non tantum XII. Apostolos, sed omnes oues quas Christus Petro commisit. Legimus autem Actor. 2. creatas oues Petri ad tria millia, & Actor. 4. ad quinque millia in Hierosolyma. Deinde, quò sunt homines plures, eò magis indigent vno rectore, à quo in vnitatem contineantur. Sed hoc in prima quæstione dictum est.

- » **SECUNDO** obiicit ibid. §. 11. Si ideo Romæ est sedes pontificatus, quia Petrus Apostolus Romæ pontificatus gerens defunctus est: ergo pontificatus Iudaici sedes, debet semper esse in deserto, quia ibi Moyses, & Aaron pontificatus gerentes, mortui sunt: & sedes pontificalis Christianorum Hierosolymis esse deberet, quia ibi Christus summus Pontifex obiit.

RESPONDEO, ex dictis: non ideo Romæ esse sedem pontificalem; quia Petrus Romæ obiit; sed quia Romanus Episcopus fuit, nec sedem ex Roma vnquam aliò transtulit. Moyses autem, & Aaron non fixerunt in deserto sedem, sed ibi itinere cum essent, mortui sunt: sicut etiam Christus non fixit sedem Hierosolymis, nec in vllò particulari loco, vt supra diximus.

- » **TERTIO** obiicit ibidem §. 12. Priuilegium hoc de primatu totius Ecclesiæ, vel est locale, vel personale, vel mixtum. Si primum, ergo cum semel fuerit concessum Antiochiæ, non potest ab ea tolli, etiamsi inde Petrus recesserit, & alibi mortuus sit. Si secundum, ergo nihil ad locum: igitur nihil ius habet Roma in pontificatu magis, quàm alia ciuitas. Si tertium, ergo non sufficit esse Romanum Episcopum ad hoc, vt aliquis

aliquis habeat primatum. nam si est priuilegium partim locale, partim personale, non datur loco nisi pro tempore, quo in eo est talis persona; id est, Petrus.

RESPONDEO, ex prima Christi institutione dignitatem pontificalem fuisse personalem, tamen ex facto Petri, factam esse postea localem, seu potius mixtam; neque id sine diuino nutu. Dico fuisse initio personalem, quia a Christo non fuit alligata ulli certo loco, sed in personam Petri absolute collata: sic autem personalem fuisse affirmo, vt tamen publica, non priuata fuerit.

Priuilegia personalia priuata dicuntur, quæ dantur alicui persone pro se tantum; publica verò, quæ dantur pro se & successoribus. Quia tamen postea Petrus Romæ sedem fixit, factum est hoc priuilegium etiam locale, & proinde mixtum. Nam est alligatum Romæ vrbi, donec Petri successores Romæ sedem retinent. Nam si diuino iussu sedes aliò transferretur, non essent amplius Romani Episcopi, totius Ecclesiæ Episcopi: si transferretur, inquam, ipsa sedes, ita vt qui nunc sunt Romani Pontifices, alicuius alterius loci Episcopi dicerentur. Non enim sola absentia Pontificum ab vrbe, sedem transferre dicitur. Atq; hæc ex hypothesi dicta sunt: non enim credimus vnquam futurum, vt Petri sedes aliò transferatur.

QUARTO obiicit ibidem §. 13. Si Romanus Pontifex, quia succedit Petro, est primus Episcopus; debet igitur esse Ephesinus, II. Hierosolymitanus, III. & sic de ceteris: at videmus secundum fuisse Alexandrinum, qui nulli Apostolo successit: Ephesinum autem ne extremo quidem angulo hære potuisse.

RESPONDEO, ordinem & numerum Patriarchalium sedium non pendere ex dignitate priorum Episcoporum. alioqui non tres, sed duodecim fuissent pro numero Apostolorum; sed ex sola Petri dignitate & voluntate, vt ex Anacleto, Leone, Gelasio, & Gregorio ostendimus in quæst. 3. in prærogatiuis Petri.

QUINTO obiicit eodem lib. 4. cap. 7. §. 28. si quæ dicuntur Petro, intelliguntur dicta etiam successoribus; ergo fateri debent Romani Pontifices, se omnes esse Satanas. Nam hoc est dictum Petro, Matth. 16. in eodem loco, vbi dictum est ei: *Tibi dabo clauis regni caelorum;*

RESPON-

RESPONDEO, ea quæ dicuntur Petro, in triplici esse
 ferentia; quædam enim dicuntur ei pro se tantum; quædam
 pro se & omnibus Christianis; quædam pro se & successoribus.
 Id quod euidenter colligitur ex ratione diuersa, quæ
 dicuntur. Nam quæ dicuntur ei, ut vni ex fidelibus, certè
 omnibus fidelibus dicta intelliguntur. Ut Matth. 18: *Si peccarit
 in te frater tuus, &c.* Quæ dicuntur ei ratione aliqua
 propria personæ ipsius, ei soli dicuntur, ut: *Vade post me Satana.*
 Et: *Ter me negabis;* ista enim dicuntur ei ratione propriæ
 becillitatis & ignorantie. Quædam denique dicuntur
 ratione officij pastoralis, quæ proinde dicta intelliguntur
 omnibus successoribus, ut: *Pasce oves meas.* Et: *Confirma fratres
 tuos.* Et: *Quodcumque ligaueris, &c.*

Argumenta LUTHERI leuissima sunt, & ex dictis facili-
 mē à quouis solui possunt: & præterea diligenter soluta
 ab Eckio, Fabro, Roffensi, & Caierano, quorum libri sunt
 omnium manibus; ideo ea prætermitto.

CAPVT XIII.

Idem probatur ex Conciliis.

SECUNDO loco probandus est Romani Pontificis
 primatus ex Conciliis. Et quidem LUTHERUS in
 lib. de potestate Papæ, & ILLYRICVS in libro
 de primatu, & CALVINVS lib. 4. cap. 7. arguunt,
 contra nos apertè pugnare VI. canonem Nicæni Con-
 cilij: in quo assignatur Romano Pontifici certa regio
 gubernanda eaq; perexigua, declaraturq; vnus ex Patriarchis,
 autem caput aliorum; pro nobis autem nullius Concilij
 testimonium inuenire potuerunt. At sunt nihilominus
 strictissima conciliorum generalium testimonia pro Romani
 Pontificis primatu: ex quibus nouem ita generalia fuerunt,
 in eis Græci & Latini interfuerint. Quod est notandum
 contra Græcorum leuitatem & pertinaciam.

PRIMUM ergo habemus Nicænum Concilium, & illud
 ipsum VI. canonem, quem aduersarij obiciunt sed expli-
 catione aliqua indiget iste canon, ut argumentum inde sumi
 possit. Igitur VI. canon Nicæni Concilij sic habet in
 Concilio, quæ hodie extant: *Mos antiquus perduret in*

Aegyptus

Aegypto, & Lybia, & Pentapoli, & Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quoniam quidem & Episcopo Romano parvis mos est.

Sunt autem circa hunc canonem aliqua notanda. **PRIMO** ex Nicolao I. in epistola ad Michaëlem, Concilium **NICÆNVM** nihil statuisse circa Romanam Ecclesiam; quoniam potestas eius, non ab hominibus, sed à Deo est: sed tantum ex forma Romanæ Ecclesiæ constituisse statum aliarum Ecclesiarum. Non enim dicit Concilium; Habeat Romanus Episcopus huius vel illius regionis administrationem, sed ait: *Habeat Episcopus Alexandrinus curam Aegypti, & Lybia, quoniam Romanus Episcopus ita consuevit.* Vbi aperte Romana Ecclesia fit regula aliarum, & nihil circa eam proprie statuitur. Itaque errant Calvinus, Illyricus, Nilus, & ceteri, qui dicunt, à Concilio Nicæno certos fines assignatos Romano Episcopo, ut nimirum solum curam gerat suburbana- rum Ecclesiarum.

SECUNDO est obseruandum, in libris vulgatis deesse initium huius canonis, quod tale est: *Ecclesia Romana semper habuit primatum, mos autem perduret, &c.* Sic enim iste canon citatur in Concilio Chalcedonensi, act. 16. à Paschasino Episcopo. Sic etiam vertit ex Græco ante annos circiter mille Dionysius quidam Abbas, ut Alanus Copus annotauit in primo Dialogo. Quocirca in eodem Concilio Chalcedonensi, act. 16. post lectum hunc canonem **VI. Nicæni Concilij**, iudices dixerunt: *Perpendimus omnem primatum & honorem præcipuum, secundum canones, antiqua Roma Deo amantißimo Archiepiscopo conseruari.*

Obseruandum est **TERTIO**, illa verba: *Quoniam talis est Episcopo Romano consuetudo*, quatuor modis exponi solere. **PRIMO**, exponit Ruffinus lib. 10. hist. Eccles. cap. 6. decretum esse à Concilio, ut Alexandrinus Episcopus habeat curam Aegypti, sicut habet Episcopus Romanus curam suburbana- rum Ecclesiarum.

At falsa expositio est; nam si Episcopus Romanus est primus & præcipuus Patriarcha, quomodo credibile est illi assignatam angustissimam regionem, aliis autem Patriarchis minoribus latissimam? Nam Antiochenus habuit totum Orientem; Alexandrinus tres amplissimas prouincias, Aegy-
ptum,

prum, Lybiam, & Pentapolim; Romanus autem habet tantum suburbanas Ecclesias; id est, sex Episcopatus Romanos vicinissimos. DEINDE, illa particula, *quoniam*, ratio particula est; non est autem bona ratio, ut Episcopus Alexandrinus trium provinciarum curam gerat, quia Romanus Episcopus curam gerit suburbanarum Ecclesiarum. Igitur ratio Concilij nihil valet, aut non recte Concilij sententia. Ruffinus exposuit. DENIQUE, Concilium Nicænum, nec citatur in Concilio VI. Carthagenensi, nec ut legitur in Concilio Chalcedonensi, act. 16. nec ut habetur in propriis locis Conciliorum, nec ut est apud Abbatem Dionysium meminit suburbanarum Ecclesiarum, sed tantum ait: *Habet Alexandrinus Episcopus potestatem in tota Aegypto, Lybia, & Pentapoli, quoniam Episcopo Romano talis consuetudo est.* Itaque mera divinatio fuit illa Ruffini, quem sequitur Ruffinus, de suburbanis Ecclesiis.

SECUNDA expositio est Theodori Balsamonis in expositione horum canonum, & Nili in suo lib. contra prima Concilium decreuisse, ut Episcopus Alexandrinus habeat curam totius Aegyp̄ti, sicut Romanus Episcopus habet curam totius Occidentis.

Hæc quidem sententia liberalior est, sed tamen fallax. Concilium cum ait: *Quoniam talis est Episcopo Romano consuetudo*, reddit causam, ut diximus, cur debeat per antiquum mos in Aegypto, & Lybia, & Pentapoli, ut eorum locorum habeat curam Episcopus Alexandrinus. Non est tamen causa huius rei, quia Romanus Episcopus habet curam Occidentis. Quomodo enim sequitur, Episcopus Romanus habet curam Occidentis: igitur Alexandrinus debet curam gerere Aegyp̄ti, Lybiae, & Pentapolis? cur non totius Aegyp̄ti? aut cur non Aegyp̄ti tantum? aut cur Alexandrinus non Carthagenensis, aut aliquis alius istam curam habeat? Adde, quod Concilium non meminit Occidentis, neque Orientis, sed tantum ait: *Quoniam talis Episcopo Romano consuetudo.*

TERTIA expositio est auctoris summæ Conciliorum, ex quodam vetusto codice putat restituendum (*Quoniam Metropolitanus talis consuetudo est*) pro eo, quod habetur (*Quoniam Episcopo Romano talis consuetudo est*)

At neque hæc est solida expositio. Exemplaria enim Nicæni Concilij nusquam exstabant pleniora, & emendatiora, quam in scriniis Romanorum antiquorum Pontificum, ut infra ostendemus, cum agemus de appellationibus: nam quæ in Græcia erant, concremata fuerunt ab Arianis, teste Athanasio, in epistola ad omnes Orthodoxos; & ideo non mirum, si quæ citantur à Græcis, & à Ruffino, mutila, & corrupta sunt. Porro ex Romanæ Ecclesiæ scriniis tulit hunc canonem Paschasius B. Leonis legatus ad Concilium Chalcedonense, & in eo legimus: *Quoniam talis Episcopo Romano consuetudo est.* Ade, quod non est bona ratio, cur debeat Alexandrinus Episcopus tantam ditionem habere, quia ita consueverunt Metropolitanæ. Nam Metropolitanæ non regunt nisi unam provinciam: Alexandrino autem multæ provinciæ; & multi Metropolitanæ subiiciuntur.

Quarta igitur, & vera expositio est: Alexandrinum debere gubernare illas provincias, quia Romanus Episcopus ita consuevit; id est, quia Romanus Episcopus ante omnem Conciliorum diffinitionem consuevit permittere Episcopo Alexandrino regimen Ægypti, Lybiæ, & Pentapolis: siue consuevit per Alexandrinum Episcopum illas provincias gubernare. Sic intellexit hunc canonem Nicolaus I. in epistola ad Michaëlem, nec apparet vlla alia probabilis expositio.

Secundum Concilium generale in epist. ad Damasum, quæ exstat apud Theodoretum lib. 5. hist. cap. 9. dicit se convenisse apud urbem Constantinopolim, ex mandato literarum Pontificis, per Imperatorem ad se missarum. Et ibidem fatentur, Romanam Ecclesiam caput esse, se autem membra.

Tertium Concilium, ut est apud Euagrium lib. 1. histor. cap. 4. dicit se deponere Nestorium ex mandato literarum Celestini Papæ Romani. Et in epistola ad eundem Celestinum, idem Concilium scribit, se causam Ioannis Patriarchæ Antiocheni, quæ magis dubia erat, quam causa Nestorij, non fuisse ausum iudicare, sed reservasse iudicio ipsius Celestini. Quæ omnia perspicue indicant supremam Romani Pontificis auctoritatem. Concilium Chalcedonense, act. 1. 2. & 3. passim vocat Leonem *Uniuersalis Ecclesiæ Pontificem.* Et in epist. ad Leonem: *Et post hæc, inquit, omnia in super, & contra ipsum, cui vinea custodia à Salvatore commissa est, extendit*

rendit insaniam; id est, contra tuam quoque Apostolicam
 etitatem. Hic vides maximum Concilium confiteri, Ro-
 no Pontifici à Deo ipso, vineæ; id est, Ecclesiæ vniuersæ au-
 diam esse commissam.

Synodus CONSTANTINOPOLITANA, quæ ante
 tam Synodum in causa Antimi congregata est, act. 4. per
 nam Patriarcham Concilij præsidem ita loquitur: *No-*
quit, Apostolicam sedem sequimur, & obedi- mus, & ip-
communicatores, communicatores habemus, & condem-
ab ipsa, & nos condemnamus. Iam si totum Concilium
 stolicæ sedi obedire se profitetur; certè Apostolica sedes
 Ecclesiæ cum auctoritate præest.

SEPTIMA Synodus, act. 2. recipit, & probat epistolam
 driani ad Tharasium, in qua hæc habentur: *Cuius, inquit,*
des per totum terrarum orbem primatum obtinens lucet,
niumque Ecclesiarum Dei caput existit; Vnde & ipse B. Pet-
Apostolus Dei iussu Ecclesiam pascens nihil omnino pre-
misit; sed ubique principatum obtinuit, & obtinet, & c.
 TA, in præsentem dici: *Primatum obtinens lucet; Et, c.*

LATERANENSE Concilium sub Innocentio III.
 Græci & Latini interfuerunt, cap. 5. *Romana, inquit, Ec-*
disponente Domino, super omnes alias ordinaria potestatem
tinet principatû, & ipse mater & vniuersorum Christi fide-
& magistra. Concilium LVDVNENSE generale sub
 gtorio X. vt habetur in Sexto, tit. de Electione, cap. vbi per-
 lum, vocat Romanum Episcopum, vicarium Christi, suc-
 forem Petri, rectorem vniuersalis Ecclesiæ. & in hoc
 Concilio Græci & Latini interfuerunt.

Denique Concilium FLORENTINVM Græcis & Latinis
 consentientibus ita statuit: *Definimus sanctam Apostolicam*
sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum orbem rem
primatum; & ipsum Pontificem Romanum successorem esse
B. Petri principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium
rotiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum patrem
doctorem existere, & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, & c.
bernandi, vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Ch-
sto plenam potestatem traditam esse. Omitto quinque
 Concilia generalia; quia nec à Græcis recipiuntur, cum ip-

non interfuerint, nec à Lutheranis, cùm sint post annum DC. celebrata. Nimirum Lugdunense sub Innocentio IV. vt habetur cap. i. de Homicidio in Sexto. Viennense sub Clemente V. vt habetur Clementina vnica, de summa Trinitate, & fide Catholica, Constantiense sess. 8. & 15. Lateranense sub Leone X. sess. 11. & Tridentinum sess. 14. cap. 7. & alibi.

CAPVT XIV.

Idem probatur ex testimoniis summorum Pontificum.

TERTIUM argumentum sumitur à summorum Pontificum sententiis. Est autem obseruandum epistolas Pontificum in tres quasi classes distribui posse.

PRIMA classis continet epistolas Pontificum, qui sederunt vsque ad annum CCC. in quibus Magdeburgenses & Calvinus fatentur, verè asseri primatum, & eos Pontifices sanctos, & veros Pontifices fuisse; sed eas epistolas dicunt esse confictas, & recentes, ac falsò Pontificibus illis adscriptas.

SECUNDA classis complectitur epistolas eorum Pontificum, qui sederunt ab anno DC. vsque ad nostra tempora: in quibus fatentur aduersarij, verè asseri primatum, & esse eorum auctorum, quibus inscribuntur, sed eos Pontifices non esse dignos fide, & Pseudopontifices non Pontifices fuisse.

TERTIA classis comprehendit illas epistolas, in quibus & apertè asseritur primatus, & quas constat esse scriptas à sanctis & veris Pontificibus, qui floruerunt ab anno CCC. ad DC. videlicet Iulio, Damaso, Syricio, Innocentio, Zozi- mo, Leone, Gelasio, Anastasio II. Ioanne II. Felice IV. Pelagio II. Gregorio Magno. Ergo in testimoniis primæ & secundæ classis, non erit opus immorari in citandis verbis, sed satis erit notare loca, & respondere ad obiectiones hæreticorum: quandoquidem fatentur in illis epistolis apertè asseri sententiam nostram. Verba autem adferenda tantùm erunt in testimoniis tertiæ classis.

PRIMUM igitur disertè asserunt primatum hi sancti Pontifices, Clemens epist. 1. Anacletus epistol. 3. Euaristus epist. 1.

pp 2

Alexan-

Alexander epist. 1. Pius epist. 1. & 2. Anicetus epist. 1. Victor
 stol. 1. Zephyrinus epist. 1. Calixtus epist. 2. Lucius epist. 1. Mel-
 cellus in epist. 1. Eusebius epist. 3. Melchiades epist. 1. Mar-
 lus epist. 1.

Ad hæc testimonia nihil respondent, nisi esse recentia
 supposititia. At quamuis aliquos errores in eas irrepsisse
 negauerim, nec indubitas esse affirmare audeam; certe
 men antiquissimas esse nihil dubito: mentiuntur enim Mo-
 deburgenses Cent. 2. cap. 7. ad finem, cum dicunt, nullum
 dignum auctorem citasse has epistolas ante tempora Car-
 Magni. Nam Isidorus, qui CC. annis antiquior est Carolo
 proœmio sui collectanei sacrorum Canonum, dicit se ex co-
 filio 80. Episcoporum collegisse Canones ex epistolis Cle-
 ris, Anacleti, Euaristi, & ceterorum Rom. Pontificum. In
 Concilium Vasense, Can. 6. citat epistolas Clementis, vna
 exstant. Et celebratum est hoc Concilium tempore Leo-
 id est, C C C. L. annis ante imperium Caroli. Denique Leo-
 nus, qui annis C C C C. præcessit Carolum, Præfatione
 cognitiones Clementis à se conuersas ex Græco, men-
 pistole Clementis ad Iacobum, & eam se vertisse dicit
 co. Esse autem verè hanc versionem Ruffini, testatur Ge-
 dius lib. de viris illustrib. in Ruffino.

In SECUNDA classe est Adrianus I. in epist. ad Thar-
 Nicolaus I. in epist. ad Michaëlem Imperatorem, Leo I.
 epist. ad Michaëlem Episcopum Constantinopolitanum,
 schalis in epist. ad Episcopum Panormitanum, quæ habet
 cap. Significasti, extra, de Electione, Innocentius III. in ep.
 ad Imperatorem Constantinopolitanum, quæ habetur
 Solita, extra, de Maioritate, & obedientia. Qui omnes
 & ex professo docent, Romanum Pontificem toti Eccle-
 præfle.

Ad hæc aduersarij respondent, hos Pontifices omnes
 richristos fuisse. Id quod in sequenti quæstione resellimus.
 Interim hoc solum dicimus: si isti Pontifices Antichristi fu-
 runt, totam Ecclesiam ab annis ferè 1000. peruisse; constans
 nim ex historiis, Ecclesiam vniuersam his Pontificibus
 hæsisse, eorumque sententiam esse sequutam. Si verò Eccle-
 periit, mentitum esse Christum, qui ait, Matth. 16. aduersus
 Ecclesiam portas inferi non præualituras. Sed de hac reman-
 ta di-

ta dicemus in quæstionibus de Ecclesia. Veniamus ad tertiam classem, & duodecim optimos & sanctissimos Põtifices proferamus.

PRIMVS sit S. IULIVS I. qui in epist. ad Orientales, quæ exstat in Apolog. 2. S. Athanasij, ita loquitur: *An ignari estis, hanc esse consuetudinem, & primùm nobis scribatur, & hinc quod iustum est, definiri possit? quapropter si isthic eiusmodi suspicio in Episcopum concepta fuerat, id huc ad nostram Ecclesiam referri oportuit.* Et infra: *Qua, inquit, accepimus à B. Petro Apostolo, ea vobis significo, non scripturus alioqui, quæ nota apud vos esse arbitror, nisi facta ipsa nos conturbassent.* His verbis S. Iulius affirmat, ad se pertinere officium diiudicandi causas Episcoporum, etiam Orientalium, tamen si Patriarchæ primarij essent (nam de causa S. Athanasij Alexandrini Patriarchæ agebatur) & hoc ius à B. Petro se accepisse, atq; id omnibus notum esse. Quid, quæso, responderi potest? auctor est sanctus, & vetustissimus; epistola certa, & à sancto Athanasio tota descripta; verba denique ipsius perspicua, & diserta.

SECUNDVS sit S. DAMASVS, qui in epistola ad omnes Episcopos Orientales, quam Theodoretus recitat lib. 5. hist. cap. 10. *Quoniam, inquit, Apostolica sedi reuerentiam debitam caritas vestra distribuit, vobis quàm plurimum, carissimi filij, prestistis.* Vbi agnoscit debitam reuerentiam, & filios vocat omnes Episcopos. Item in epistol. 4. ad Episcopos Numidiæ: *Cuncta quæ possunt aliquam recipere dubitationem, ad nos tanquam ad caput, & semper fuit consuetudo, deferre non desinat.*

TERTIVS S. SYRICIVS in epistola ad Himericum Episcopum Tarraconensem, quam etiam Calvinus verè Syricij esse fatetur: *Pro officij, inquit, nostri consideratione, non est nobis dissimulare, non est tacere libertas, quibus maior cunctis Christiana religionis zelus incumbit. Portamus onera omnium qui grauantur. Quinimo hac portat in nobis B. Apostolus Petrus, qui nos in omnibus, & confidimus, administrationis sue protegit, & tuetur hæredes.* Et infra cap. 15. *Explicauimus, & arbitror, frater carissime, & niuersa quæ digesta sunt in querelam, & ad singulas causas, de quibus per filium nostrum Basianum Presbyterum ad Romanam Ecclesiam, & potè*

ad caput tui corporis retulisti, &c. Denique præcipit Episcopo, ut hæc sua decreta dirigat ad alios Episcopos omnes.

QUARTVS S. ZOZIMVS in epist. ad Helichium Salonitanum Episcopum: *Ad te, inquit, potissimum scripta dixerimus, quæ in omnium fratrum & Episcoporum nostrorum uis uideat. Et infra: Sciet quisquis hoc, postposita trû, & Apostolica sedis auctoritate, neglexerit, à nobis dignius vindicandum; Et loci sui minime dubitet sibi non contere rationem, si hoc putat post tot prohibitiones posse tentare.*

QUINTVS S. INNOCENTIVS in epist. 22. ad Episcopos Macedoniæ: *Aduerti, inquit, sedi Apostolica, ad quam ratio, quasi ad caput Ecclesiarum missa currebat, siera uiam, &c. Item, in epist. ad Concilium Mileuitanum, quæ inter epistolas S. Augustini 93. Diligenter, inquit, & conuenienter Apostolico consulitis honori. Honori, inquam, illius quem præter illa, quæ extrinsecus sunt, sollicitudo manet omnium Ecclesiarum: antiqua scilicet regula formam sequenti, quam semper ab orbe mecum nostis esse seruata. Idem in epist. ad Concilium Carthaginense quæ est 91. Romanam sedem esse fontem & caput omnium Ecclesiarum.*

Ad hoc testimonium Magdeburgenses nihil respondit nisi Innocentium nimis multum sibi arrogare. Quocirca per contumeliam Nocentium vocant. At si ita est, cur veteres Patres hunc Innocentij errorem non reprehenderunt? Augustinus in ep. 106. ad Paulin. de his duabus epistolis Innocentij loquens ait: *Ad omnia ille nobis rescripsit eodem modo quo fas erat, atq; oportebat Apostolica sedis Antistitem?* Ibidem Augustinus Innocentium B. memoriæ Papam appellat.

SEXTVS est S. LEO. Sed quoniam Lutherus & Calvinus dicunt, veteres Pontifices nihil auctoritatis habuisse in Occidentem, adferamus testimonia Leonis, quibus simul præmatus asseratur, & ostendatur eo tempore Pontifex in Græciam, Asiam, Ægyptum, & Affricam iurisdictionem exercuisse. Igitur in epist. 84. ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem: *Sicut, inquit, præcessores mei præcessoribus tuis præteritiam ego dilectioni tuæ priorum sequutus exemplum, & tui mei moderaminis delegaui, Et curam, quam vniuersis Ecclesiis principaliter ex diuina institutione debemus, imitatorum nostræ mansuetudinis effectus, adiuuantes, & longinquas ab Apo-*

stolica sede provinciam presentiam quodammodo nostram visitationis impenderes. Et infra: *Vices*, inquit, *nostras ita tua credidimus caritati, ut in partem sis vocatus sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis.* Et in fine, ubi dixerat magna providentia constitutos Episcopos, Archiepiscopos, & Primates, subdit: *Per quos ad unam Petri sedem uniuersalis Ecclesia cura conflueret, & nihil unquam a suo capite disideret.* Ex his apparet non solum primatus, sed etiam auctoritas Leonis in Ecclesias Græciæ.

Idem L. 50 epist. 46. ad Anatholium Episcopum Constantinopolitanum: *Residentibus*, inquit, *vobis, quibus executionem nostram dispositionis iniunximus, &c.* Vides, ut præcipiat Patriarchæ Constantinopolitano. Idem epist. 62. ad Maximum Antiochenum, monet eum, ut frequenter ad se scribat, quid agatur circa Ecclesias. Et ibidem: *Iuuenalis*, inquit, *Episcopus ad obtinendum Palestinae principatum credidit se posse sufficere. Quod sancta memoria Cyrillus merito perhorrescens, scriptis suis mihi rem indicauit, & sollicita prece multum poposcit, ut nulla illicitis conatibus præberetur assensio, &c.* Vides quomodo Patriarcha Alexandrinus supplicat Leoni, ne permittat Iuuenali subiici Palæstinam? Et cum ea provincia ad Antiochenum Patriarchatum spectaret, cur non petiit hoc potius Cyrillus ab Antiocheno Patriarcha?

Idem epist. 81. ad Dioscorum Patriarcham Alexandrinum: *Quod*, inquit, *a Patribus nostris propensiore cura nouimus esse seruatum, a vobis quoque volumus custodiri, &c.* Vides **LEONEM** imperare Patriarchæ totius Ægypti, & Lybiæ? Idem epist. 87. ad Episcopos Africæ: *Quod*, inquit, *ut cunque patimur esse veniale, inultum postmodum esse non poterit, si quisquam, quod omnino interdiciamus & surpare præsumpserit.* Et infra: *Causam*, inquit, *Lupicini Episcopi illic iubemus audiri, &c.* **LEO** igitur imperabat Episcopis Græciæ, Asiæ, Ægypti, Africæ. Exstant etiam epistolæ eius ad Episcopos Germania, Gallia, Hispaniæ, Italia, in quibus aperte se eorum iudicem & caput agnoscit.

Denique serm. i. de natali Apostolorum, his verbis Romanam urbem alloquitur: *Per sacram B. Petri sedem caput orbis effecta latius præsidet religione diuina, quam dominatione terrena. Quamuis enim multis aucta Victoris, ius imperij*

tui terra, marique protuleris: minus tamen est, quod tibi
licus labor subdidit, quam quod pax Christiana subiecit.
clarius?

Ad hæc loca respondet Calvinus dupliciter lib. 4. Infr
cap. 7. §. II. PRIMO dicit Leonem supra modum auidiam
riæ, & denominationis fuisse, & ambitioni eius multos
tisse. In cuius rei probationem citat in margine epist. eius

At in ea epistola nihil tale exstat, nec in aliis epistolis
inuenimus vllos restitisse sancti Leoni, excepto vno Ep
po Gallo, qui Hilarius dicebatur. Is tantum legitur in ep
Leonis, se subtrahere voluisse ab Apostolicæ sedis obed
tia. Qui tamen, vt ibidem legimus, Romam venit ad d
dam causam, & conuictus in Concilio punitus est. Est
autem inter epistolas Leonis epistolæ variorum Con
rum, Episcoporum, Imperatorum ad ipsum Leonem, &
minatim epistolæ Episcoporum Galliæ, in quibus pietas
& auctoritas mirificè prædicatur. Nec puto ante Luther
& Calvinum vllum fuisse, qui B. Leonem superbiæ, &
tionis reprehenderit.

SECUNDO respondet, Leonem non vrsupasse sibi
ctionem in alios Episcopos, sed tantum se in dissid
ponendis interposuisse, quantum lex & natura Eccles
communione patiebatur. Et probat, quia idem Leo ep
vbi videtur maximè iubere Episcopis, tamen dicit se velle
uari in omnibus priuilegia Metropolitanorum; quasi d
se ex pietate monere, auctoritatem autem relinquere iis
rum est.

At si ita est: ergo non gloriæ, & dominationis auidior
nec ambitionis accusandus erat. Deinde verba ipsa Leo
suprà citata satis apertè docent, eum verè & ex auctori
Episcopis imperasse. Quod autem vult seruari iura Met
ropolitanorum, nihil officit nostræ causæ. Nam ita vult ser
ri, vt simul illi subiiciantur sedi Apostolicæ, & eius vic
Sic enim loquitur in epist. 84. Igitur, inquit, secundum
torum Patrum canones spiritu Dei conditos, & totius mundi
reuerentia consecratos, Metropolitanos singularum provin
ciarum Episcopos, quibus ex delegatione nostra fraternitas
tua cura pretenditur, ius tradita sibi antiquitus dignitas
intemeratum habere decernimus; ita vt à regulis præstitis

nulla aut negligentia, aut presumptione discedant. Et infra: Si forte, inquit, inter ipsos, qui presunt de maioribus, quod absit, peccatis, causa nascatur, qua provinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotij qualitate Metropolitanus curabit instruere: Et si coram positis partibus, nec tuo fuerit res sopita iudicio, ad nostram cognitionem, quidquid illud est, transferatur.

SEPTIMVS S. GELASIVS, sic ait in epist. ad Episcopos Dardaniæ: Cuncta per mundum nouit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata Pontificum, sedes B. Petri Apostoli ius habeat resoluendi. Vt pore qua de omni Ecclesia fas habeat iudicandi, neq; cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Similia habet in epistola ad Anastasium Imperatorem; & in tomo de vinculo anathematis. Neque ad hæc vlla responsio dari potest. Constat enim hæc verè esse verba Gelasij, & Gelasium virum sanctum fuisse, & ante mille annos Ecclesiæ præfuisse.

OCTAVVS IOANNES II. qui etiam ante mille annos sedet, in epistola ad Iustinianum seniore[m] Augustum, quæ habetur in ipso codice Iustiniani, in i. titulo: *Inter claras, inquit, sapientia ac mansuetudinis vestra laudes, Christianissime Principum, puriore luce tanquam aliquod sydus irradiat, quod amore fidei, quod caritatis studio edocti, Ecclesiasticis disciplinis Romana sedis reuerentiam conseruatis, Et ei cuncta subiicitis, Et ad eius deducitis vnitatem, ad cuius auctorem; hoc est, Apostolorum primum, Domino loquente, præceptum est; Pasce oues meas. quam esse omnium verè Ecclesiarum caput, Et Patrum regula, Et Principum statuta declarant, Et c.*

NONVS ANASTASIVS II. in epist. ad Anastasium Imperatorem: *Per ministerium, inquit, humilitatis meæ, sicut semper est sedes B. Petri in vniuersali Ecclesia, assignatum sibi à Domino teneat principatum.*

DECIMVS SIT FELIX IV. qui in epistola prima ad varios Episcopos, inquit: *Sanctitatis vestra scripta, qua ad sedem Apostolicam misistis tanquam ad caput, et inde acciperetis responsa, vnde omnis Ecclesia totius religionis sumpsit exordium, gratanter suscepi, Et c.*

VNDECIMVS SIT PELAGIVS II. qui in epistola prima
Episcopus Orientis: *Romana sedes*, inquit, *instirmentum*
mino, caput est omnium Ecclesiarum.

DVODECIMVS S. GREGORIVS Magnus, non min
quàm Leo se totius Ecclesiæ caput agnouit, lib. 1. epist. 7.
Gennadium: *Ex Concilio*, inquit, *Numidia si qui desideran*
runt ad Apostolicam sedem venire, permittite, *Et si qui lib*
eorum via contradicere voluerit, obuiate. Hinc igitur app
ret auctoritas Gregorij in Episcopos Africae. Item, lib. 4.
pist. 37. ad Natalem: *Postquam*, inquit, *ad beatitudinem*
fram, *Et decessoris mei*, *Et mea in caussa Honorati*
diaconi scripta directa sunt, *tunc contempta & trisq; senten*
tia prefatus Honoratus proprio gradu priuatus est. Quis
quilibet ex quatuor Patriarchis fecisset, sine grauisimo
dalo tanta contumacia transire nullo modo potuisset. Co
his verbis S. Gregorius omnibus Patriarchis se præpot
fuisse, apertissime demonstrat.

Item lib. 4. epist. 56. ad Episcopos prouinciæ Helladi
lium, inquit, *Ioanni fratri nostro Corinthiorum Episcopi*
transmisisse cognoscite, cui vos magnoperè conuenit obuiare.
Vides Gregorij auctoritatem in Græcos Episcopos, &
Corinthiorum Episcopum, Archiepiscopum ordinat per
lij transmissionem? Idem lib. 7. epist. 63. ad Ioannem Ep
pum Siracusanum: *Nam*, inquit, *de Constantinopolitana*
clesia, quis eam dubitet Apostolica sedi esse subiectam?
Et Dominus piissimus Imperator, Et frater noster Episcopus
eiusdem ciuitatis Episcopus assidue profitetur. Et epist. 64.
eundem: *Nam*, inquit, *quod se dicit sedi Apostolica subiectum*
qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis ei Episcopum
rectus non sit, &c. Quid clarius? Omitto epistolas ad Ep
pos Italiae, Galliae, Hispaniæ. Nam de subiectione eorum
la dubitatio est.

Respondet CALVINVS lib. 4. cap. 7. §. 12. ac primum
Gregorium tribuisse sibi ius corrigendi alios, non autem
ruisse ei, nisi illos, qui volebant. At hoc dici non potest, nisi
Gregorius sanctissimus, & humillimus fuit. Quocirca etiam
Græci eius diem festum colunt; & Calvinus in hoc lib. 4. cap.
7. §. 22. Gregorium virum sanctum fuisse fatetur. Non autem
potest cum sanctitate consistere vsurpatio iuris alieni. Negat

est nœuus, aut macula venialis, subiicere sibi omnes Episcopos; sed intolerabilis superbia, & ipsissima nota Antichristi, vt ipsimet frequenter docent. Quomodo ergo Gregorius sanctus erat, si omnes Episcopos sibi iniuste subiiciebat?

SECVNDO responderet, Gregorium ex mandato Imperatoris iudicasse Episcopum Constantinopolitanum, vt ex lib. 7. epist. 64 ipsius Gregorij, cognosci potest. At in ea epistola Gregorius dicit, Imperatorem voluisse à se iudicari Patriarcham illum, quia canones hoc iubent. Quod idem est, ac si diceret, Imperatorem noluisse impedire, quin iuxta canones Episcopus, licet regie vrbis, à Gregorio puniretur. Quare in epistola superiore Gregorius dicit, Imperatorem assidue profiteri, Ecclesiam Constantinopolitanam Romanæ esse subiectam.

TERCIO responderet, Gregorium, sicut alios puniebat, ita paratum fuisse ab aliis emendari, vt ipse dicit lib. 2. epist. 37. ad Natalem Salonitanum; ac proinde non magis præfuisse, quàm subiectum fuisse. At Gregorius in illa epistola de correptione fraterna loquitur, non de censura iudiciali: *Ecce, inquit, fraternitas tua agere se tulit de conuiujs à me esse reprehensum, cum ego, qui et si hanc non vitæ, tamen loco transgredior, ab omnibus corripì, ab omnibus emendari paratus sim. Et hunc solum mihi amicum estimo, per cuius linguam ante apparitionem districti iudicis meæ maculas mentis tergo.* Adde quod inuoluit contradictionem; eundem omnibus prælatum esse, & tamen aliquibus subiici.

QUARTO responderet, hunc statum pontificium valde Gregorio displicuisse. Subinde enim conqueritur, inquit, se sub colore Episcopatus ad seculum rediisse, vt lib. 1. epist. 5. & 7. At Gregorius desiebat quidem, quòd ex quiete monasterij ad onera Episcopalia translatus esset; non autem displicebat ei, quòd Apostolica sedes omnium Ecclesiarum curam gereret. Nam ipse idem acerrimè pugnavit pro honore sedis suæ, contra Ioannem Episcopum Constantinopolitanum. Et lib. 4. epist. 36. ad Eulogium: *Humilitatem, inquit, teneamus in mente, Et tamen ordinis nostri dignitatem seruemus in honore.* Et lib. 11. epist. 42. ad Ioannem Panormitanum Episcopum: *Illud, inquit, admonemus, vt Apostolicæ sedis reuerentia nullius præsumptione turbetur. Tunc enim*
statuo

status membrorum integer manet. si caput fidei nulla
iniuria. Et in explicatione quarti Psalmi penitentialis
tantum, inquit, sua temeritatem extendit & asansit, ut ea
omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vendicet
in Domina Gentium terrena ius potestatis & surpet.

CAPVT XV.

Idem probatur ex Patribus Græcis.

VE NIAMVS ad testimonia veterum Patrum,
summi Pontifices non fuerunt. Caluinus &
Cicero tres tantum nobis obiciunt, Cyprianum,
Hieronymum, & Bernardum, de quibus dicitur
suo loco. Nos autem pro tribus, ferè triginta illis obiciunt.

PRIMVS igitur sit B. I G N A T I V S, qui epistolam ad
manos inscribit: *Ignatius Ecclesie sanctificata, qua præcipue
regione Romanorum. Cur dicitur Ecclesia prædens, quia
caput est omnium aliarum?*

SECUNDVS B. I R E N A E V S lib. 3. cap. 3. *Maxima, id est
antiquissima, & omnibus cognita, à gloriosissimis discipulis
postolis Petro & Paulo Roma fundata & constituta. Est
eam quam habet ab Apostolis traditionem, & annuuntiam
omnibus fidem, per successiones Episcoporum peruenit
& ad nos, indicantes, confundimus eos, qui quoquo modo
per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per caritatem,
& malam scientiam, præter quam oportet, colligunt.
hanc enim Ecclesiam propter potentiores principalitatem
neceffe est omnem conuenire Ecclesiam; hoc est, eos, qui
& vndeque fideles, in qua semper ab his, qui sunt vndeque, conser-
uata est ea, qua ab Apostolis est, traditio.*

NOTA illud: *Neceffe est.* Et illud: *Omnem conuenire
Ecclesiam.* Et illud: *Propter potentiores principalitatem.* Et
illud: *In qua semper ab omnibus conseruata est Apostolica
traditio.* Nam Irenæus probat, posse nos confundere omnes
hereticos ex doctrina Romæ Ecclesiæ; quia necesse est ad hanc
Ecclesiam omnes conuenire, & ab ipsa tanquam à capite
fonte pendere: & proinde necesse est, eius doctrinam esse
postolicam & veram. Quod autem necessarium sit omnibus
Christi

Christianis pendere à Romana Ecclesia, probat. PRIMO à priori, quia datus est huic Ecclesiæ principatus. SECUNDO à posteriori, quia hætenus semper omnes conseruarunt fidem in hac Ecclesia; id est, in vnione & adhæfione ad hanc Ecclesiam, vt ad caput & matrem.

TERTIVS EPIPHANIVS hæref. 68. quæ est Meletianorum: *Vrsacius, inquit, & Valens pœnitentiam agentes, & nã cum libellis profecti sunt ad beatum Iulium Romanum Episcopum pro ratione reddenda de suo errore ac delicto.* Certè isti Episcopi erant, cur igitur à Romano Pontifice veniam petebant, si non est Romanus Pontifex etiam Episcoporum iudex & caput?

QUARTVS ATHANASIVS in secūda Apologia, eisdem Episcopos à beato Iulio veniam delicti petiuisse testatur. Et in epistola ad Felicem Papam: *Ob id vos, prædecessoresq; vestros, Apostolicos videlicet Præsules, in summitatis arce constituit, omniumq; Ecclesiarum curam habere præcepit, & nobis succurratis, &c.* Denique in libro de sententia Dionysij Alexandrini Episcopi: *Quidam, inquit, ex Ecclesia rectè quidem sentientes, sed ignari eius causse, cur ita ab eo scriptum esset, Romam ascenderunt, ibiq; eum apud Dionysium Romanum Præsulem accusauerunt.* Cur, quæso, Dionysius Alexandrinus Patriarcha à bonis viris accusatur apud Romanum Pontificem; nisi quia sciebant, Romanum Pontificem communem esse omnium iudicem?

QVINTVS BASILIVS in epist. 52. ad Athanasium: *Visum est, inquit, consentaneum scribere ad Episcopum Romanum, & videat res nostras, & iudicij sui decretum interponat. Vt quia difficile est, aliquos inde de Concilij sententia mitti, ipse auctoritatem res tribuat delectis viris, qui laborem quidem itineris perferre possint, lenitate verò ac facilitate morū, tum commoda & prudenti oratione eos, quia à recta via deflexerunt, monere, quiq; acta Ariminensis Concilij secum ferant, ad ea rescindenda, quæ illic & violentè acta sunt, &c.* Hic Basiliius tribuit Romano Episcopo auctoritatem visitandi Ecclesias Orientis, & ex auctoritate decreta faciendi, ac rescindendi Concilia generalia, quale erat Ariminense.

SEXTVS S. GREGORIUS Nazianzenus in carmine de vita sua, dicit, Romanam Ecclesiam semper conseruasse veram

ram

ram de Deo sententiam, vt decet urbem, quæ toti orbi prædet. Nec loquitur de imperio temporali, nam eo tempore perij Romani sedes Constantinopoli erat, non Roma.

SEPTIMVS S. IOANNES CHRYSOSTOMVS in epist. Innocentium Papam: *Obsecro, inquit, vt scribas, quod hæc iniquè facta non habeant robur, illi autem, qui iniquè runt, pœna Ecclesiasticarum legum subiaceant, &c.* De fuerat Chrysostomum ab Episcopatu Constantinopolitani Theophilus Episcopus Alexandrinus in Concilio multorum Episcoporum. Chrysostomus ad Romanum Pontificem scribit, vt ipse sua auctoritate decernat, irritam esse sententiam Theophili, & Theophilum ipsum puniat. Agnoscit ergo Chrysostomus Innocentium Papam, vt summum iudicem Græcorum. Item in epist. 2. ad eundem: *Perpetuus, inquit, vobis gratias agimus, quod paternam erga nos beneuolentiam declarastis, &c.* Agnoscit Chrysostomus Innocentium Papam, cum tamen ipse senior Innocentio esset, & Episcopus regie urbis. Denique, in eadem epistola petit ab Innocentio inimicos suos excommunicet, tametsi illi hoc moneat: *Vestram, inquit, oro vigilantiam, vt licet omnia tunc implerent, si tamen curari morbo voluerint, ne affligantur, è cœtu eiciantur.*

OCTAVVS S. CYRILLVS epist. 10. ad Nestorium epist. 11. ad clerum & populum Constantinopolitanum scribit, Nestorium, nisi intra terminum à Celestino Papa Romano præscriptum, hæreses suas reuocet, ab omnibus vitari & depositum debere vitari. Et in epist. 18. ad Celestinum, quem in inscriptione sanctissimum Patrem appellat, petit ab eo, num velit cum Nestorio ad tempus communicari, an verò deinceps ab omnibus vitari. Quæ omnia satis declarant, quo loco Romanum Pontificem Nestorius habuerit, cum in damnatione ac depositione Nestorii nihil se aliud, quàm exequutorem & administrum Romano Pontificis exhibuerit. Et in libro Thesauri: *Petro, inquit, omnes iure diuino caput inclinant, & primates mundi & ipsi Domino Iesu obediunt. Item: Debemus nos, vt qui membra sumus, capiti nostro Romano Pontifici, & Apostolica adherere, &c.*

Quæ verba non habentur in libris Theſauri, qui nunc ex-
stant, ſed citantur à beato Thoma in opusculo contra Græ-
cos, & à Gennadio Scholario Græco auctore in libro de pri-
matu Romani Pontificis. Conſtat autem multos libros The-
ſauri periſſe. nã citatur in VI. Synodo act. 10. liber 32. Theſau-
ri Cyrilli, cùm non exſtent hoc tempore libri, niſi quatuor-
decim. Præterea Andreas Coloffenſis Episcopus, in Concilio
Florentino, ſeſſ. 7. affirmavit in Theſauris Cyrilli mirificè
prædicari Romani Pontificis auctoritatem, nec ullus Græco-
rum contradixit.

NONVS. THEODORETVS in epiſtola ad Leonem Pa-
pam: *Ego, inquit, Apoſtolica veſtra ſedis exſpecto ſententiam,
& ſupplico & obſecro veſtram ſanctitatem, & mihi opem fe-
rat iuſtum veſtrum & rectum appellanti iudicium, & iubeat
ad vos accurere, & oſtendere meam doctrinam veſtigia Apo-
ſtolica ſequentem.* Hic Episcopus Aſianus erat, & DCCC. Ec-
cleſiis præerat, vt ipſe ibidem dicit, & tamen Romanum Pon-
tificem ſupremum iudicem ſuum agnoſcit. Idem in epiſtola
ad Renatum Presbyterum Romanum: *Spoliarunt, inquit, me
ſacerdotio, eieceruntq; ex ciuitatibus, neq; atatem in religio-
ne exactam, neq; caniciem reueriti. Quamobrem te precor, &
ſanctiſſimo Archiepiſcopo Leoni perſuadeas, & Apoſtolica &
tatur auctoritate, iubeatq; ad veſtrum Concilium adire. Te-
net enim ſancta iſta ſedes gubernacula regendarum cuncti or-
bis Eccleſiarum.*

DECIMVS SOZOMENVS lib. 3. cap. 7. Cùm propter ſedis
propria dignitatem cura omnium ad ipſum ſpectaret, ſingulis
Eccleſiam ſuam reſtituit. Loquitur de Iulio I. qui reddidit E-
piſcopatum Athanaſio Alexandrino, & Paulo Conſtantino-
politano.

VNDECIMVS ACATIVS in epiſtola ad Simplicium Pa-
pam, quæ habetur tomo ſecundo Conciliorum: *Sollicitudi-
nem, inquit, omnium Eccleſiarum, ſecundum Apoſtolum cir-
cumferentes, nos indefinenter hortamini, quamuis ſpontè vi-
gilantes, ac præcurrentes.*

DVODECIMVS Episcopus Patarenſis, de quo ſic ſcribit
LIBERATVS in Breuiario, cap. 22. Syluerio, inquit, *veniente
Pataram venerabilis Episcopus ciuitatis ipſius venit ad Im-
peratorem, & iudicium Dei conteſtatus eſt de tante ſedis
Episcopi*

Episcopi expulsionem; multos esse dicens in hoc mundo Regem non esse suum, sicut ille Papa est super Ecclesiam mundanum a sua sede expulsus.

DECIMVSTERTIVS IVSTINIANVS senior Augustinus in epistola ad Ioannem II. quæ habetur in Codice, in primo titulo: *Nec enim, inquit, patimur quidquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quod non etiam vestra innotescat civitati, quæ caput est omnium sanctarum Ecclesiarum.*

CAPVT XVI.

Idem probatur ex Patribus Latinis.

HAM EX Latinis B. CYPRIANVS sæpe hoc docet. Sed antequam loca propria adferamus, explicandum est breuiter argumentum libri eius de unitate Ecclesiæ; inde enim alia eius testimonia clariùs intelligentur. Igitur libri de unitate Ecclesiæ proprium est, ostendere in quo consistat Ecclesiæ unitas, ac primo monstrat, unde oriatur diuisio & hæresis. *Hoc eo fit, quod dum ad veritatis originem non reditur, neque caput quod nec Magistri cœlestis doctrina seruetur.* Vbi tria proponit: PRIMO, originem veritatis de Ecclesiâ; id est, unde cœlestis doctrina de Ecclesiâ. SECUNDO, caput Ecclesiæ, & quod à Christo diuersum. Nam paulò antè dixerat, omnes hæreticos Christum quærere, & tamen hîc ait, inde nasci omnes hæreses, quòd hæretici non quærunt caput Ecclesiæ. TERTIO, doctrinam cœlestis Magistri, id est, quæ sit doctrina Christi de Ecclesiâ & eius capite.

His propositis, mox declarat ista tria, dicens: *Loquitur inquit, Dominus ad Petrum; Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincunt eam: & eidem post resurrectionem ait; Pasce oves meas, &c.* Vbi Cyprianus docet originem veritatis de Ecclesiâ, quam dixerat quærendam, esse in his verbis Domini. Hîc enim cœpit doctrina de Ecclesiâ: & simul ter caput Ecclesiæ, quod quærendum dixerat, esse Petrum, doctrinam cœlestis Magistri, esse hæc eadem verba. Quæ paulò post subiungit, ac docet, Ecclesiam esse vnâ in radicibus

& capite, licet propagatione multiplicetur; & ponit tria exempla, lucis, fontis, & arboris. Quæ omnia sunt vnum in radice, & propagatione multiplicantur. Habemus ergo ex hoc loco, Petrum esse caput totius Ecclesiæ.

Quod autem hoc idem Romano Episcopo conueniat, declarat idem Cyprianus lib. 1. epist. 3. ad Cornelium, vbi loquens de schismate Nouatianorum, qui non agnoscebant Cornelium Pontificem, sic ait: *Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata; quàm inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitatur. Cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa; nemo aduersus Sacerdotum collegium quidquam moueret, &c.*

Aduersarij quidem respondent. hinc loqui Cyprianum de singulis Episcopis, & particularibus Ecclesiis, & velle dicere, in qualibet Ecclesia vnum debere esse ad tempus Iudicem & Sacerdotem. At si conferatur hic locus cum superiore, apparebit manifestè, loqui Cyprianum de Ecclesia vniuersa: Nam sicut ibi dixerat, inde nasci hæreses, quòd non quæritur caput; & explicuit caput totius Ecclesiæ esse Petrum: ita hinc dicit inde nasci hæreses, quòd non cogitatur vnus in Ecclesia iudex vice Christi, nimirum Cornelius; nam de eo loquitur. Quocirca paulò infra in eadem epistola, vocat Romanam Ecclesiam, Petri sedem, & Ecclesiam principalem, vnde vnitatis sacerdotalis exorta est.

Idem lib. 2. epist. 10. ad eundem Cornelium: *Miseramus, inquit, nuper collegas nostros, et ad Catholica Ecclesia vnitatem scissi corporis membra componerent; sed diuersa partis obstinata, & inflexibilis pertinacia non tantum radicis, & matricis sinum, atq; complexum recusauit, sed etiam adulterum & contrarium caput extra Ecclesiam fecit, &c.* Hinc apertè de Ecclesia Catholica sermo est, extra quam sunt Nouatiani. Ac dicit Cyprianus, non tantum noluisse Nouatianos redire ad Ecclesiam, & agnoscere radicem, & matricem, seu caput huius Ecclesiæ; sed etiam adulterum, & contrarium caput sibi constituisse. Sicut ergo Nouatianus fuit caput omnium Nouatianorum; ita Cornelius fuit caput omnium Catholicorum.

Idem lib. I. epist. 8. ad plebem vniuersam: *Deus vnus est, Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna super Petrum Domini voce fundata. Aliud altare cōstitui, aut sacerdotium nouum fieri, prater vnum altare, & vnum sacerdotium non potest. quisquis alibi collegerit, spargit.* Hic sanè sicut Deus vnus est, & Christus vnus, & Ecclesia vna numero, non sic Cathedra & Cathedra vna est numero, id est, cathedra quædam singularis, quæ totam Ecclesiam docet, & illa est Petri: ex quo quicumque colligit, spargit. Denique, lib. 4. epist. 8. iterum dicit Romanam Ecclesiam radicem, & matricem Cathedre Ecclesie.

At obiiciunt aduersarij, **PRIMO**, librum Cypriani de vniuersitate Ecclesie, vbi sic ait: *Episcopatus vnus est, cuius pars in solidum pars tenetur.* Ergo non est vnus Episcopatus Ecclesie. **SECUNDO**, obiiciunt epistolam Cypriani ad Quirinum, vbi Cyprianus in Concilio residens, ait: *Neque enim vnquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constitutum, sed tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegit, quando habeat omnis Episcopus pro licentia sui potestatis suæ arbitrium proprium, tanquam in alio non possit, cum nec ipse potest alterum iudicare. Nos spectemus vniuersi iudicium Domini nostri Iesu Christi vnus & solus habet potestatem, & proponendi nos in sua gubernatione, & de actu nostro iudicandi.*

Respondeo ad **PRIMUM**, Episcopatus vnus est eo modo quo Ecclesia vna est: Ecclesia autem est vna eo modo quo multi arboris rami sunt vna arbor, multi riuus vna aqua, multi radij vna lux, vt ibidem Cyprianus dicit: Sicut etiam rami, riuus, & radii vnitas est ratione vnus capitis, id est, vni dicis, fontis, solis, licet rami ipsi, riuus, & radij multiplicentur, ita etiam Ecclesia est vna, & Episcopatus vnus in radice capitæ, quamuis multæ sint particulares Ecclesie, multiplici- tates Episcopatus. Vnius igitur magni Episcopatus pars vnus Episcopis singulis in solidum pars tenetur, sed non æquale, neque eodem modo. Nam Petrus & eius successores tenent eam partem, quæ est veluti caput, & radix, & fons; ceteri tenent alias partes, quæ sunt veluti rami, & riuus.

Corpo heterogeneo
Est enim iste vnus Episcopatus (vt diximus) similis corpori heterogeneo, non homogeneo. ex quo sequitur, vt in eodem

eodem modo teneant Episcopi singuli partem huius Episcopatus. Nam sicut radix, licet sit pars, vt etiam est ramus, tamē sustentat, & regit ramos; & omnia quæ sunt in ramis, sunt etiam virtualiter in radice, non è contrario: ita etiam licet Ecclesia Romana, & Episcopatus Romanus sit pars Ecclesiæ vniuersæ, & Episcopatus vniuersalis, sicut est Ecclesia Tusculana & eius Episcopatus; tamen Ecclesia Romana regit Tusculanam, non contrà.

Itaque ex sententia Cypriani rectè colligitur, non esse Papam Romanum, solum Episcopum omnium Ecclesiarum: sunt enim & alij veri Episcopi, qui partem suam regendam susceperunt Ecclesiæ vniuersalis. Non tamen rectè colligitur, non esse Romanum Pontificem caput & pastorem Episcoporum omnium, & proinde etiam Ecclesiæ vniuersæ; quandoquidem pars, quæ ipsi regenda commissa est, eum locum habet in Ecclesia, quem habet radix in arbore, caput in corpore, & fons in aquarum riuulis.

Ad SECUNDVM dico, Cyprianum, cùm ait: *Neminem se facere Episcopum Episcoporum*, loqui de iis, qui in Concilio illo Carthaginensi erant, nec includi ea sententia Romanum Pontificem, qui verè est Episcopus Episcoporum, & Pater Patrum, vt infra ostendemus, cùm de titulis agemus.

Ad illud, quod ait, Episcopum non posse iudicari, nisi à Deo, sicut à solo Deo constituitur, dico intelligi debere in rebus dubiis, & occultis. Sic enim exponit B. AVGVSTINVS lib. 3. de Baptismo, cap. 3. nam his verbis Cypriani recitatis: *Opinor, inquit, in his questionibus, quæ nondum aliquatissima perspectione discussæ sunt, &c.* vbi docet, Cyprianum significare voluisse, singulos Episcopos in Concilio, dum res discutitur, posse liberè sententiam suam dicere, nec debere à præside tyrannicè cogi ad suam sententiam, antequam quæstio definita sit. Nam quod alioqui possit Pontifex iudicare & deponere Episcopos hæreticos, vel schismaticos manifestos, patet ex lib. 3. epist. 13. ad Stephanum Papam, vbi Cyprianus cum hortatur, vt iubeat deponi Episcopum Arelatensem, & alium constitui eius loco.

SECUNDVS OPTATVS Cypriani sententiam sequitur, de vnica cathedra totius Ecclesiæ, libro contra Parmen. 2. vbi dicit, quinque esse Ecclesiæ Catholicæ dotes, ac primam esse

esse vnicam & singularem Petri cathedram, in qua ab omnibus seruari debet vnitas. Eam verò singularem cathedram solum Petri, sed etiam successorum esse ostendit, enumerans Romanos Pontifices vsque ad Syricium. Et tandem concludit: *Igitur de dotibus supradictis cathedra est prima, quod probauimus per Petrum nostram esse.*

TERTIVS B. AMBROSIVS in cap. 3. primæ ad Theophilum: *Cum totus mundus, inquit, Dei sit, tamen domus Ecclesia dicitur, cuius hodie rector est Damasus.* Item contra Iovinianum in Satyrum: *Percontatus, inquit, Episcopum est, si cum episcopis Catholicis; hoc est, si cum Romana Ecclesia conuenitur, quæso, Episcopi Catholici non sunt, nisi qui cum Romana Ecclesia conueniunt; nisi quia Romana Ecclesia caput Catholicæ Ecclesiæ? Item lib. 3. de Sacramentis, cap. 1. *Ignoramus, inquit, quod Ecclesia Romana hanc consuetudinem non habeat, cuius typum in omnibus sequimur, Romanam.* Et infra: *In omnibus, inquit, sequi cupo Ecclesiam Romanam, sed tamē & nos homines sensum habemus, qui alibi rectius seruatur, & nos recte custodimus.* Vbi notandum est, cum Ambrosius dicat, in omnibus se uelle sequi Romanam Ecclesiam, & tamen eam sequi nolit in contumacia non lauandi pedes recens baptizatis: illud, in omnibus intelligendum esse de omnibus necessariis, & ad salutem pertinentibus, alioqui secum pugnaret.*

QUARTVS B. HIERONYMVS in epist. ad Agrippinensem de Monogomia: *Ante annos, inquit, plurimos, cum uocatus Ecclesiasticis inuarem Damasum, Romana Urbis Episcopus, & Orientis atq; Occidentis synodicis consultationibus conuenerem, &c.* Vides, quomodo ex vniuersa Ecclesia, & totius terrarum orbe responsa tunc petebantur à sede Apostolica. Quod etiam in epistola ad Damasum de nomine hypostasis: *Quamquam, inquit, rui me terreat magnitudo, inuolat tamen humanitas à pastore presidium ouis peto. Cum successore piscatoris & discipulo crucis loquor. Ego nullum primum, nisi Christum sequens, beatitudini tue; id est, cathedra Petri communitate consocior. Super illam petram edificatam Ecclesiam seruetur. Cuiuscunque extra hanc domum agnum comederit, profanus erit, & quis in arca Noë non fuerit, peribit regnante diluuis. Et in fine: *Non noui Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum.**

cunq̄ue tecum non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.

Obserua PRIMO Hieronymum, qui Presbyter Antiochenus erat, tamen ouem se agnoscere Episcopi Romani. SECUNDO, confiteri Hieronymum, Damasum esse Petri successorem. TERTIO, cum dicit: *Ego nullum primum, nisi Christum sequens, beatitudini tuae communionem confocior*, velle dicere, se primum Christo, deinde Christi Vicario adhaerere. Idem enim est, ac si dixisset; Ego neminem tibi, Damase Pontifex, nisi Christum praepo. QVARTO, a Hieronymo Romani Pontificis sedem fieri fundamentum eius domus & nauis, quae est Ecclesia vniuersalis: ac proinde Romanum Pontificem fieri caput totius Ecclesiae. POSTREMO, maluisse Hieronymum Romanae sedis Pontifici adhaerere, quam Episcopo suo proprio Paulino; qui tamen non vnus de turba, sed Patriarcha Antiochenus erat. Sic enim ait: *Non noui Vitalem, Meletium vespuo, ignoro Paulinum.*

Quare ipse etiam ERASMVS, qui alioqui iniquior esse solet Romanae Ecclesiae, in annotatione ad hunc locum, dicit, videri sibi Hieronymum his verbis asserere, omnes Ecclesias subiectas esse Apostolicae sedi. Quod est notandum aduersus novos haereticos, qui Erasmus habent pro oraculo.

At Calvinus obiicit PRIMO epistolam Hieronymi ad Nepotianum, vbi vnitatis exempla recensens Hieronymus, dicit: *Singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus nititur. Nec addit, inquit Calvinus, vno capite tanquam vinculo omnes Ecclesias inter se esse colligatas.*

SECUNDO, obiicit non solum Calvinus, sed etiam Illyricus, Melanchthon & alij, epistolam ad Euagrium, vbi Hieronymus dicit: *Si auctoritas queritur, orbis maior est Urbe. Quid mihi proferas vnius Urbis consuetudinem? Quid paucitatem, de qua ortum est supercilium, in leges Ecclesiae vindicas? Vbicunque fuerit Episcopus, siue Roma, siue Eugubij, siue Constanti-nopoli, siue Rhegy, siue Alexandria, siue Tanis, eiusdem meriti est, & eiusdem sacerdotij; potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas sublimiorem vel inferiorem Episcopum non facit.*

Ad PRIMVM dico, Hieronymum non omisisse vnum caput; nam cum ait: *Et omnis ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus nititur,*

mittitur, indicat præter vnum Episcopum, vnum Archiepyterum, & vnum Archidiaconum, esse adhuc alias vnicum nimirum in singulis prouinciis vnum Metropolitanum, singulis regionibus maioribus vnum Primatem, in tota ecclesia vnum Pontificem. Alioqui non erit verum, in ordine Ecclesiastico vnum Rectorem.

Ad SECVNDVM dico, Hieronymum eo loco reprehendere malam quandam consuetudinem, quæ Romæ erat in tota Ecclesia Romana, vel in summo Pontifice; sed in conis tantum Romanis. Quoniam enim Diaconi parant, & curam habebant Theauri Ecclesiastici, paulatim cepiebant se præponere Presbyteris, & inter eos sedere; antiqua consuetudo sit, vt Presbyteris cum Episcopo sedentibus, Diaconi stent, non sedeant. De his ergo dicit: *Quid tibi profers vniuersæ Urbis consuetudinem? Quid paucitatem qua ortum est supercilium?*

Quod autem Romanus Pontifex non probaret eam consuetudinem, ibidem Hieronymus indicat; dicit enim absente Episcopo ausum fuisse Diaconum inter Presbyteros sedere. Illud autem, quod Hieronymus dicit; *Episcopus eiusdem meriti & sacerdotij*, verum est; sed intelligitur Episcopatu ratione ordinis, non iurisdictionis. Nec emendare voluit Hieronymus, maiorem esse ditionem Episcopi Alexandrini, quàm Tanensis; cum constet, illum tribus prouinciis; istum vni tantum ciuitatula præfuisse.

QVINTVS D. AVGVSTINVS in epist. 162. In Romano Pontifice, *Ecclesia semper Apostolica cathedra* siguit principatum. Item epist. 92. ad Innocentium: *Quia te Dominus gratia præcipuo munere in sede Apostolica collocavit, talemque temporibus præstitit, et nobis potius ad culpam negligenter accipere, si apud tuam Generationem, qua pro Ecclesia defendenda sunt, tacuerimus, quàm ea tu possis vel fastidiose, negligenter accipere, magnis periculis infirmorum mentium Christi pastorem diligentiam, quasumus, adhibere generis. Quibus verbis petit AVGVSTINVS cum toto Concilio Mileuitano, vt Innocentius pastorem curam adhibere Ecclesie, coercendo Pelagianos, qui Palæstinam & Africam præcipue inficiebant. Quod certè non peteret, nisi Innocentium etiam Palæstinæ & Africæ Pastorem esse crederet. De*

de, cur non scribit Augustinus Patriarchæ Hierosolymitano, vel Metropolitano Palæstinæ, & primati Africæ Carthaginensi Episcopo potius, quàm Romano Pontifici; nisi quia sciebat, maiorem esse Romani Pontificis in Palæstina & Africa auctoritatem, quàm priorum Episcoporum.

Item in epist. 157. ad Optatum: *Me apud Cæsaram presentem venerunt, quo nos iniuncta nobis à venerabili Papa Zozimo, Apostolica sedis Episcopo, Ecclesiastica necessitas traxerat, &c.* Iusserat nimirum Zozimus, vt Episcopi Africæ apud Cæsaram Concilium celebrarent; & sanctus Augustinus parendum esse, & necessariò parendum Zozimo Papæ existimauit. Item lib. I. ad Bonifacium, cap. 1. *Non dedignaris, inquit, qui non alta sapias, quamuis altius presideas, esse amicus humilium.* Et infra: *Communis, inquit, est omnibus nobis, qui fungimur Episcopatus officio, quamuis ipse in eo præeminens celsiore fastigio, specula pastoralis.* Vides hîc ab Augustino omnes Episcopos subiici fastigio celsiori Romani Pontificis.

SEXTVS S. PROSPER libro de ingratis: *Sedes Roma Petri, quæ pastoralis honoris facta caput mundo, quidquid non possidet armis, religione tenet, &c.* Et lib. 2. de uocatione Gëtiū, cap. 6. *Roma, inquit, per sacerdotij principatum amplior facta est arce regionis, quàm solio potestatis.*

SEPTIMVS B. VICTOR Vticensis lib. 2. de persecutione Wandalica, Ecclesiam Romanam caput appellat omnium Ecclesiarum.

OCTAVVS VINCENTIVS Lyrinensis in suo commentario: *Lege, inquit, sunt ibi quædam ad quosdam epistola sancti Felicis martyris, & sancti Iulij, & orbis Romæ Episcoporum. Et vt non solum CAPVT orbis, Serum etiam latera illi iudicio testimonium perhiberent, adhibitus est à meridie beatissimus Cyprianus, à septentrione sanctus Ambrosius, &c.* Vides Romanum Pontificem vocari caput orbis terrarum.

NONVS CASSIODORVS lib. II. epist. 2. ad Ioannem Papam: *Vos, inquit, speculatores Christiano populo presidetis, vos Patris nomine vniuersa diligitis.* Et infra: *Quapropter nos decet custodire aliqua (erat enim Cassiodoro demandata cura vrbs Romæ à Rege Theodorico) sed vos omnia.* Et infra: *Sedes illa toto orbe mirabilis proprios tegat affectione cultores;*

qua licet generalis mundo sit prestita, & vobis etiam cognoscitur
localiter attributa.

DECIMVS BEDA lib. 2. hist. Gentis Anglorum, cap. 2. G.
primū (Gregorius) inquit, in toto orbe gereret pontificatum
& conuersis iam dudum ad fidem & ritus esset Prælati
clesis, nostram Gentem catenus idolis mancipatam, Chri-
stus fecit Ecclesiam.

VNDECIMVS B. ANSELMVS lib. de incarnatione Verbi
cap. 1. dedicat librum Urbano Papæ his verbis: *Domine
Patri vniuersæ Ecclesie in terra peregrinantis, summo Pon-
tifi Urbano frater Anselmus vitia peccator, habitu Monachi
sive iubente, sive permittente Deo, Cantuaria Metropoli-
tani Episcopus, debitam subiectionem cum humilibus seruitiis
& deuotis orationibus. Quoniam diuina providentia vobis
elegit sanctitatem, cui vitam, & fidem Christianam conser-
uandam, & Ecclesiam suam regendam committeret, ad
alium rectius refertur, si quid contra Catholicam fidem
in Ecclesia, & eius auctoritate corrigatur, nec vllius
iuris, si quid contra errorem responderetur, ostenditur
prudentia examinetur.*

DVODECIMVS HVGGO de S. Victore, lib. 2. de Sacram.
parte 3. cap. 15. *Apostolica sedes, inquit, cunctis in orbem
præfertur Ecclesiis.*

DECIMVSTERTIVS B. BERNARDVS, (quem etiam
Caluinus pro se affert, & sanctum vocat, lib. 4. Institut. cap.
§. 22.) lib. 2. de considerat. *Age indagemus adhuc diligenter
quis sis, quam geras, videlicet pro tempore, personam in Ec-
clesia Dei. Quis es? Sacerdos magnus, summus Pontifex, tu
pater Episcoporum, tu haeres Apostolorum, tu primatus Abel
in hereditate Noë, patriarchatus Abraham, ordine Melchisedech
in dignitate Aaron, auctoritate Moyses, iudicatus Samuel, pre-
sidentate Petrus, vnctio Christus. Tu es, cui clauis tradita, &
omnes credite sunt. sunt quidem & alij cæli ianitores, gregum
pastores, sed tu tanto gloriosius, quanto & differētius seruas
que præ ceteris nomen hereditasti. Habent illi sibi assignatos
greges, singuli singulos; tibi vniuersi crediti, vni vnus. Non
modo ouium, sed & pastorum tu vnus omnium pastor. Er-
rat fra: Ergo iuxta canones tuos, alij in partem sollicitudinis, tu
plenitudinem potestatis vocatus es. Aliorū potestas certis
est*

Etatur limitibus; tua extenditur & in ipsos, qui potestatem super alios acceperunt. Nonne si causa exstiterit, tu Episcopo cælum claudere, tu ipsum ab Episcopatu deponere, etiam & tradere Satana potes? stat ergo incöcussum privilegium tuum tibi, tam in datis clauibus, quam ouibus commendatis. Hæc ille, vir sanctus, teste Caluino, & sine Caluino testibus innumerabilibus miraculis, at sanctitas vera sine vera fide esse non potest. Vera igitur fide S. Bernardus credebatur Rom. Pontificem esse pastorem Ecclesiæ vniuersæ.

Sed obiicit CALVINVS multa, quæ idem Bernardus contra abusus, & vitia Romanæ curiæ scripsit in libris de consideratione: quod videlicet ex toto orbe terrarum Romam occurrant ambitiosi, auari, simoniaci, qui Apostolica auctoritate ad honores Ecclesiasticos velint assumi. Sed hæc solutione non egent. Nam, vt idem S. Bernardus serm. 66. in Cantica, expressè docet: mali mores prælatorum non impediunt, quò minus illi prælati sint, & nos obedire teneamur: cum Dominus dicat Matth. 23. *Qua dicunt facite, secundum opera eorum nolite facere.*

Accedat VLTIMO Imperatoris Latini testimonium, sicut supra retulimus testimonium Imperatoris Græci. VALENTINIANVS in epist. ad Theodosium, quæ exstat inter præambulas ad Concilium Chalcedonense: *Debemus, inquit, dignitatem propria Generationis B. Apostolo Petro in nostris temporibus conseruare; quatenus beatissimus Romana ciuitatis Episcopus, cui principatum sacerdotij super omnes, antiquitas contulit, locum habeat & facultatem de fide, & sacerdotibus iudicandi.* Similia habentur in epistolis Gallæ Placidia & Licinæ Eudoxiæ Augustarum ad eundem Theodosium ibidem.

CAPVT XVII.

Idem probatur ex origine, & antiquitate primatus.

A TQUE hætenus quidem ex diuino iure, ex generalibus Conciliis, ex Pontificum sanctorum testimonio, ex consensu Patrum Græcorum & Latinorum, ostendimus; Romani Pontificis Ecclesiasticum

ficum principatum ab ipsa Christi resurrectione, eodem auctore Christo, principium accepisse: quod genus argumenti ostensiuum dici solet: nunc altero genere argumenti, quod ad impossibile ducens appellatur, id ipsum demonstrare cogrediemur. Nam si non est, ut dicimus, igitur alio tempore alio auctore cœpit Romani Pontificis Ecclesiasticus primatus. At nullum tempus assignari, nullus auctor notari potest, quin eo antiquiorem hunc primatum fuisse demonstramus; nisi ad Christum auctorem, & Christi tempora veniamur: eò igitur veniamus necesse est.

RESPONDENT aduersarij, se tempus, & auctorem assignare posse. Et quidem Ioannes de Turrecremata lib. 2. c. 2. summæ de Ecclesia, quatuor opiniones hæreticorum proponit. **P**RIAM eorum, qui dicunt Rom. Pontificis auctoritatem esse ab Apostolis. **S**ECUNDAM eorum, qui asserunt esse a generali Concilio; quam sententiam Nilus sequitur. **T**ERTIAM eorum, qui existimant ab electoribus Cardinalibus tribui; quam, vel certè similem, docet etiam libellus Nestor Chaldicus, de primatu. Inde enim probat, Papam non esse supra Ecclesiam iure diuino, quia Ecclesia eligit Papam. **Q**UARTAM eorum, qui docent esse ab Imperatoribus introductam, quam vltimam multi hæretici amplectuntur. Discutiamus ergo breuiter singulas.

PRIAM opinio tria pro se habet testimonia. Vnum **A**POSTOLI in epist. 2. vbi dicit: *Ceteri Apostoli cum eo (Petro) in consortio honorem, & potestatem acceperunt, ipsumque principem suum esse voluerunt.* Alterum est Iulij I. in epist. 1. vbi ad Apostolis loquens: *Sanctum, inquit, Romanam Ecclesiam primatum omnium Ecclesiarum habere voluerunt.* Tertium est ex can. *Ego Ludovicus, dist. 63. vbi Romanus Pontifex carius dicitur B. Petri. Ex quo sequi videtur, ut non Christus sed Petrus Rom. Pontifici auctoritatem tribuerit.*

Sed hæc sententia nullo negotio refutatur. Nam idem **A**POSTOLUS in epist. 3. sic ait: *Sacrosancta Romana Ecclesia non ab Apostolis, sed ab ipso Domino & Salvatore nostro principatum obtinuit, sicut B. Petro ait; Tu es Petrus, &c.* Quare cum idem auctor scribit, Apostolos Petrum principem suum esse voluisse, non loquitur de voluntate instituyente, sed de approbante, & agnoscente quod Dominus instituerat; quemadmodum

modum etiam loquutus videtur Iulius Papa. Quamquam potest quoque aliter ad testimonium illud Iulij responderi. Nimirum Petrum, a solo Christo primatum habuisse: tamen Romanam Ecclesiam, de qua ibi Iulius loquitur, aliquo modo habuisse ab Apostolis. Nam (vt supra docuimus) Romanus Pontifex, vt est successor Petri, a Christo primatum habet, tamen ratio successionis ex facto Petri orta est. Quocirca B. Gregorius lib. 6. epist. 37. ad Eulogium: *Ipsē, inquit, sublimauit sedem, in qua etiam quiescere & presentem vitam finire dignatus est.*

Quod verò de nomine *Vicarij* additur, non habet difficultatem. Nam si vno in loco Romanus Pontifex Petri vicarius dicitur, in sexcentis locis dicitur successor; vt ex testimoniis supra citatis perspicuū est. Porro vicarius Petri dicitur summus Pontifex, quoniam S. Petrus adhuc viuit, & gubernacula Ecclesiæ non reliquit, vt ait LEO serm. 2. de anniuers. assumptionis suæ: quia tamen S. Petrus non propriè fungitur munere pastoralis, sed meritis ac precibus suis Ecclesiam regit & protegit: impropriè sunt illæ loquutiones, & solum ob reuerentiam B. Petri aliquando vsurpantur. Quare S. Leo loco notato, se etiam hæredem B. Petri esse dicit.

ALTE RA sententia, quæ à Conciliis primatum institutum esse docet, probatur à Nilo duobus argumentis. PRIMVM est in Concilio Chalcedonensi, can. 28. (vt ipse citat) vel act. 16. in nostro Codice. Ibi enim Concilium dicit, Romanam Ecclesiam à Patribus habuisse primatum, eo quod illa ciuitas imperio orbis terræ eo tempore potiretur.

SECUNDVM est in constitutione Nouella 100. Iustiniani, quæ tamen 131. est apud nos, vbi sic legimus: *Decernimus secundum sacrarum Synodorum decreta sanctissimum & veteris Romæ Episcopum, primum esse omnium sacerdotum.* Quæ Nili rationes confirmari possunt ex Concilio VI. sub Symmacho, vbi sic legimus: *Apostolica sedi primò meritum B. Petri, deinde Conciliorum & venerandorum auctoritas singularem in Ecclesiis tradidit potestatem.* Hanc eandem sententiam

LYRICVS in libro contra primatum, & in historia de primatu, quatuor in locis probat testimonio epistolæ 130. (vt ipse citat, est tamen 288.) Æneæ Syluij, qui Pius II. Papa postea dictus est, siquidem in ea epistola ita Æneas loquitur: *Ante Nicanum*

Aliter in lib. 9. p. 1. primatum et in historia de primatu

Nicanum Concilium sibi quisque sinebat, & ad Romanam Ecclesiam paruus habebatur respectus.

Sed hæc argumenta facillè solui possunt. Et Romano Pontificem non à Conciliis, sed à Christo primatum habere præter tot argumenta iam adducta, testatur GELASIVS Concilio LXX. Episcoporum his verbis: *Sancta Romana Ecclesia nullis synodicis constitutis ceteris Ecclesiis prælatæ sed Euangelica voce Domini & Salvatoris nostri primatum obtinuit.*

Quare ad PRIMVM Nili argumentum respondeo, datum illud magni quidem esse Concilij, sed non legitimum; proinde nullius esse roboris, vel auctoritatis. Nam ipsa act. 16. eiusdem Concilij constat, decretum illud ab omnibus legatis Apostolicæ sedis, qui Concilio præsidebant, factum: constat item, eosdem legatos postea apertissime clamasse.

Non esse autem legitimum decretum generalis Concilij quod sine Romano Pontifice aut eius legato fit, testatur Synodus (quam Nilus ibidem recipit) act. 6. vt alia testimonia interim omittamus. Nec solùm legati S. Leonis in synodo resistenter, quantum ad illud decretum atinebat: sed etiam S. Leo, qui reliqua decreta Concilij confirmavit, vnum damnauit, ac reprobauit in epist. 51. ad Anatolium sequentibus ad Martianum, ad Pulcheriam, ad Maximianum ad Iuuenalem.

Quid? quod in eo decreto duo sunt manifestè falsa. PRIMUM est, Romano Pontifici à Patribus Nicænis primatum esse attributum. Nam Concilium Nicænum non agnouit Romano Pontifici primatum, quasi antea non habuisset, ac semper habuisse. Sic enim incipit primus canon Nicæni Concilij (vt in eodem Concilio Chalcedonensi, act. 16. recitatur) *Ecclesia Romana semper habuit primatum.* DEINDE, si ante Nicænum Concilium Papa primatum habuit, quo iure Alexandrinus Patriarcha Dionysius, annis circiter LX. ante Nicænam Synodum accitatus apud Romanum Pontificem Dionysium? & nec Romanus Pontifex iudicem se esse negauit, nec Alexandrinus iudicium illud recusauit; cùm tamen vterque sanctus esset? hæc autem ita esse, scribit Athanasius in libro de sententia Dionysij Alexandrini

xandrini. Denique nullum est verbum in tota Nicæna Synodo, quo noua aliqua potestas Romano Pontifici tribuatur, vt supra satis ostendimus.

ALTERVM, quod in eo decreto asseritur, non minus est falsum: caussam, videlicet cur Patres Romanę vrbi primatum concesserint, esse, quia ea ciuitas sedes esset imperij. Nam id refellunt disertis verbis S. Leo in epistol. 52. ad Martianum, & S. Gelasius in epist. ad Episcopos Dardanię: & ratio in promptu est. Nam, vt rectę Gelasius annotauit, & Mediolanum quoq; & Rauenna, & Sirmium, & Treueri, & Nicomedia sedes imperij multis temporibus fuerunt; nec tamen Patres illis Episcopis primatum vllum dederunt. Maneat igitur, quod Patres omnes communi consensu docent, Romanam sedem idcirco primam sedem esse, quod principis Apostolorum sedes sit. Quod certę nec Imperatoris presentia conferre, nec absentia potuit auferre.

Ad ALTERVM argumentum respondeo, Canones Conciliorum quodammodo tribuisse Romanę Ecclesię auctoritatem, quia eam declararunt & asseruerunt: quemadmodum etiam dicitur Nicænum Concilium definiuisse, Filium Dei esse Patri consubstantialem. Vnde Ioannes I. in epist. ad Iustinianum, postquam dixerat, Romanam Ecclesiam esse caput Ecclesiarum, subiungit: *Sicut Patrum regula & statuta declarant.* Et Nicolaus I. in epistola ad Michaelem Imperat. *Ista, inquit, privilegia huic S. Ecclesię à Christo sunt donata; à Synodis non donata, sed celebrata, & honorata, &c.* Et in IV. Synodo sub Symmacho tres causę numerantur, si quis prudenter aduertat, primatus Romanę Ecclesię. Sic enim legimus: *Eius, id est Symmachi, sedi primum Petri Apostoli meritum, deinde sequuta iussione Domini Conciliorum venerandorum auctoritas, singularem in Ecclesiis tradidit potestatem.* Vbi PRIMO ponitur Petri meritum, quia ob meritum confessionis obtinuit Petrus primatum, Matt. 16. SECUNDO ponitur Domini iussio, qua institutus est primatus & Petro collatus, cum ei dictum est: *Pasce oues meas,* Ioan. vlt. TERTIO ponitur Conciliorum auctoritas, quę hanc Domini iussionem declarauit.

Ad primum ILLYRICI facile est respondere. Nam Æneas Sylvius in ea epistola nihil aliud demonstrare nititur, quàm
Romani

mani Pontificis primatum à Christo fuisse institutum. Scilicet incipit epistola ad Martinum Mayer: *Sunt nonnulli opinionis tua homines parum pensi habentes, quibus Romani Pontificis auctoritas neque necessaria esse videtur, neque à Christo instituta. Contra quos hanc epistolam scribere, & tibi transmittere decreuimus, ut si quando tales homines te adrem habeas ex nobis, quo gladio eorum temeritatem confodias.*

Cùm igitur postea dicit, ante Nicenũ Concilium quatuordecim sibi vixisse, & ad Romanam Ecclesiam paruum respectum fuisse: nihil aliud significat, quàm propter perfectiones continuas non potuisse Romanos Pontifices liberè exercere eam, quam à Christo acceperant auctoritatem, propterea coactos fuisse Episcopos ceteros sibi viuere, & multum respicere ad Romanam Ecclesiam. Quæ sententia Aeneæ Syluij, partim est vera, partim non est vera. Verum nimis est, impeditam fuisse eo tempore non parum Pontificis auctoritatem, ut patet ex pluribus hæresibus, quæ eo tempore exortæ sunt. Non tamen est verum, adeò paruum respectum ad Romanam Ecclesiam habitum fuisse, ut eorum sententia quæ nos infra adferemus, declarabunt.

TERTIA opinio nullum ferè fundamentum habet, constat prius fuisse Pontifices, quàm Cardinales; & alios aliquos veros Pontifices, non à Cardinalibus creatos. Ceterum Petrum non Cardinales, sed Christus creauit Pontifices, Clementem non Cardinales, sed Petrus elegit. Præterea, si Cardinales conferrent Pontifici potestatem, iidem possent auctoritate Pontificis. Hoc autem est falsum omnium cõsensu; nam etiam debet Pontificem non Cardinales, sed Concilium generale deponere.

Sed DICES, quicquid de Cardinalibus sit, constat Romanum Pontificem ab hominibus eligi, & creari. ab illis igitur accipit potestatem. verè autem, & propriè summum Pontificem ab hominibus fieri, testatur decretum de electione Gregorij VII. quod habetur in vita eius apud Platinam his verbis: *Nos sancta Romana Ecclesia Cardinales, Clerici, Accoliti, Subdiaconi, Presbyteri, presentibus Episcopis, Abbatibus, multisque, tum Ecclesiasticis, tum Laici ordinis, eligimus die, X. Kal. Maij, in Basilica S. Petri ad Vincula, anno salutis M. LXXIII. in Verum Christi Vicarium Hildebrandum archidiaconum, virum multa doctrina, magna pietatis, prudentie*

ria, iustitia, constantia, religionis, modestum, sobrium, continentem, domum suam gubernantem, pauperibus hospitalem, in gremio sanctæ matris Ecclesiæ liberè à teneris annis &sq; ad hanc ætatem educatum, doctum; quem quidem cum ea potestate Ecclesiæ Dei præesse volumus, quæ Petrus Dei mandato quondam præfuit.

Ex quo duo quædam deduci posse videntur. **VNUM**, non esse Pontificem supra Ecclesiam, sed Ecclesiæ esse subiectum; quandoquidem Ecclesiæ facit Papam, non Papa facit Ecclesiam, quæ est consequentia Synodi Smalchaldicæ in lib. contra primatum. **ALTERVM**, Pontificem iure humano, non diuino habere eam omnem, quam habet, potestatem. Ac prima quidem consequentia nulla est. Nam etiam electores imperij creant Imperatorem, & populus creat Regem, & tamen Imperator est supra electores, & Rex est supra populum. Sed nec secunda aliquid valet.

Obseruandum est enim in Pontifice esse tria; *Pontificatum ipsum*, qui est quasi forma quædam; *personam*, quæ est subiectum pontificatus; & *coniunctionem* vnus cum altero. Ex quibus rebus, prima; hoc est, ipse pontificatus à solo Christo est; persona autem est quidem à suis causis naturalibus absolute, tamen vt est talis persona; id est, electa, & designata ad pontificatum, est ab electoribus: illorum est enim designare personam. Ipsa verò coniunctio est à Christo, mediante actu humano electorum: dum enim eligunt, & designant certam personam, concurrunt ad coniunctionem pontificatus cum illa persona.

Itaque electores verè dicuntur creare Pontificem, & esse causa, vt talis sit Pontifex, & vt habeat eam potestatem; non tamen dant ipsi eam potestatem, neq; sunt causa eius potestatis. Sicut in generatione hominis, quia anima infunditur à solo Deo, & tamen pater generans, disponendo materiam, est causa coniunctionis animæ cum corpore; dicitur homo generare hominem, & tamè non dicitur producere animam hominis. Porro illa verba electorum: *Quem quidem cum ea potestate præesse volumus, &c.* solùm declarant, & expriment perfectam electionem hominis in successorem Petri.

QUARTA sententia est hæreticorum multorum, qui tamen nõ conueniunt inter se. Nam Marsilius de Padua, & postea

stea

stea Ioannes Wicel, & Ioannes Huf, qui dixerunt Pontificem à Cæsare accepisse auctoritatem, videntur intellexisse nomine Cæsaris Constantinum Magnum, propter canonem qui incipit, Constantinus, dist. 96. vbi Constantinus dicitur Rom. Pontificem esse habendum eo loco ab omnibus sacerdotibus, quo habetur Rex ab inferioribus iudicibus totius mundi. Vide de horum opinione Ioannem de Turrecremante libro 2. cap. 42. & lib. 4. cap. vlt. & penultimo.

Ioannes CALVINVS lib. 4. ca. 7. §. 17. dicit primatum Pontifici in Græcos donatum à Phoca Imperatore fuisse; in Germanos autem, & Germanos primùm à Pipino, deinde à Carolis Regibus Francorum.

LUTHERVS lib. de potestate Papæ dicit, Constantinum IV. fuisse, qui Pontifici primatum detulit; & in huius rei testimonium Platinam citat in vita Benedicti III. Idem Lutherus in libro de suppuratione temporum, à primatum Papæ introductum fuisse docet; quod idem habent Centuriatores Cent. 6. cap. 1. Illyricus in historia de primatu liber Smalchaldicus de primatu Papæ; Theodorus Beza in Chronico, tabula II. & alij permulti.

Hæc omnia facilè possunt refutari. ac primùm prima nihil nobis obest. Nam Constantinus Magnus dedit quidem palatium suum Lateranense, & multa alia rebus summo Pontifici, ditionem tamen spiritualem non dedit ullam, neque dare potuit. Nam in eodem canonem dicitur Constantinus B. Petrum vicarium Christi fuisse, & successores eius, principes, & capita totius Ecclesie habere debere. Itaq; solùm declarauit ius antiquum, & ornatum Pontificem additis multis temporalibus donis. Adde, quod Lutherani, & Calvinistæ istum canonem supposititium esse contendunt. Proinde hoc tempore nulla est nobis de edicto Constantini cum hæreticis contentio, quantum ad spiritus jurisdictionem. fatentur enim illi non cœpisse à Constantino

*De edicto Constantini
nulla contentio.*

Porro, opinio LUTHERI nititur falso fundamento. Constantina enim non dicit, Constantinum IV. dedisse Pontifici primatum; sed remisisse ius suum, quod habebat, vel habere existimabat in confirmatione Pontificis. Consueuerant enim prædecessores Constantini IV. à temporibus Iustiniani, urbem à Gothis liberauerat, non permittere noui Pontifici

electionem, nisi à se confirmatam; & Pontifices hoc tolerabant propter bonum Ecclesie, quia videbant se non posse invito Imperatore munus suum exequi. Id quod ex vno S. Gregorio intelligi poterit.

Nam in explicatione 4. Psalmi pœnitentialis vehementer detestatur temeritatem Imperatorum, qui ius sibi in Romana Ecclesia vsurpabant. Et tamen idem ipse S. Gregorius, vt scribit Ioannes Diaconus lib. i. cap. 40. vitæ S. Gregorij, cum à clero, & populo in Pontificem esset electus, clam ad Imperatorem scripsit, supplicans, vt nullo modo consentiret: sed præfectus vrbis re cognita misit aliquos, qui nuncium Gregorij in itinere comprehenderent, & literas eius lacerarent, quod & fecerunt: direxitque ipse alios nuncios, qui cleri, & populi electionem Imperatori indicarent, & confirmationem peterent.

Scribit ergo Platina, Constantinum I V. per motum sanctitate Benedicti II. misisse ad eum sanctionem, qua iubebat, vt is quem clerus, & populus elegisset, mox verus Christi vicarius haberetur, non expectata vlla Imperatoris sententia. Itaq; sanctio Constantini I V. non fuit circa potestatem Pape, vt Lutherus putauit, sed circa electionem tantum.

Ad illud de PHOCA respondeo; Phocam edidisse quidem sanctionem, qua declarauit Romanam Ecclesiam caput esse omnium Ecclesiarum, vt Beda in lib. de sex ætatibus, in Phoca, & Ado in Chronico, ac Paulus Diaconus lib. 18. de rebus Romanis, testantur: sed non propterea à Phoca introductum esse hunc primatum. Nam Phocas id sanxit declarando & asserendo, non instituendo aliquid noui. id quod certissima ratione demonstrari potest. Nam Gregorius lib. 7. epist. 63. ad Ioannem Siracusanum: *De sede, inquit, Constantinopolitana, quis dubitet eam Apostolica sedi esse subiectam? quod & Dominus piissimus Imperator, & frater meus Eusebius eiusdem ciuitatis Episcopus assidue profitentur.* Scripta autem epistola est ante Phocæ imperium annis circiter quinque, vt ex indictionis numero aperte colligitur.

Deinde IVSTINIANVS senior, qui ante Phocam LXX. annis fuit, in epist. ad Ioannem II. affirmat Romanam Ecclesiam esse caput omnium Ecclesiarum: & Valentinianus, qui Phocam C. XL. annis præcessit, in epist. ad Theodosium asse-

rit Romanum Pontificem principatum sacerdotij super-
nes semper habuisse. Id ipsum ex testimoniis Irenæi, Atha-
nsij, Cyrilli, Theodoret, Sozomeni, & aliorum Græcorum
quos supra citauimus, comprobatur.

Causa autem cur Phocas rem tam certam iterum lega-
sancendam putauerit, fuit superbia Episcoporum Con-
stantinopolis, vt Beda, Ado, & Paulus Diaconus loco citato
notarunt. Quoniam enim illi se Patriarchas vniuersales
primos omnium Episcoporum scribebant, contra omnes
& fas; & excommunicationes, quas in eos rulerant Pelagius
& Gregorius Romani Pontifices, non potuerant obfirmam
nem eorum frangere; visum est Imperatori bonum, vt
quem Græci magis timebant, se interponeret. Itaque de-
rauit Romanam Ecclesiam caput esse omnium Ecclesiarum
proinde Constantinopolitanum Episcopum non esse Apo-
scopum vniuersalem, sed particularem, & subiectum Apo-
licæ sedi.

Ad illud de PIPINO respondeo, Caluinum mirum
veram quandam historiam duobus mendaciis inuolu-
patrocinium suæ hæresis aduocasse. Nam quod ad
cum suffragio Pipinum ad regnum Francorum, & Carolum
Magnum ad imperium Romanorum peruenisse, verum
& à multis historicis literis mandatum. Quod autem
iniuste ac sceleratè à Zacharia Pontifice & Pipino, verum
gem Francorum regno spoliatum, falsum est, & contra-
sum non solum in Pontificem, sed etiam in Reges Galliarum
Imperatores Germaniæ. vtrique enim ab isto Pipino delat-
dunt. Quod verò addit, propterea à Pipino & Carolo con-
sum Pontifici in Gallias & Germaniam primatum, & Car-
latronum eos diuisisse prædam, ita vt Pipino & Carolo
ret temporale dominium, Pontificibus autè sacerdotij
cipatus, non modò falsum est, sed etiam contrarium super-
ri mendacio; mendacia enim illa secum pugnant, & vnus
alterum destruit.

Ac primùm quod Zacharias iuste & legitimè deposuit
Childericum Regem, & creari iusserit Pipinum, affirmant
nes, quotquot hanc historiam scribunt, tam Græci, quam
Latini; exceptis Magdeburgensibus Centur. 8. cap. 10. in
Zachariæ, & Caluino loco citato. Refert enim Eginhardus

*de Childerici deposi-
tione.*

vita Caroli Magni, Cedrenus in vita Leonis Isauri, Paulus Diaconus lib. 6. cap. 5. de gestis Longobardorum, Blondus lib. 10. decadis primæ, Regino lib. 2. Chronicorum, Marianus Scotus lib. 3. Chronologie, Otho Frisingensis lib. 5. historiæ, Ado Viennensis in Chronico, ætate sexta, Abbas Vrspergensis in Chronico, Sigebertus item in Chronico, & Paulus Æmilius lib. 1. & 2. de gestis Francorum, paulò ante Pipini tempora ita Reges Francorum degenerasse à suis maioribus, ut omni prorsus regni cura translata in magistros equitum, seu præfectos aulae, tantum semel in anno Kalendis Maij se populo ostentarent: toto verò reliquo tempore deliciis, & voluptati operam darent; & propterea omnium procerum consensu à Pontifice maximo postulatum, ut eis permitteret regium titulum in eos transferre, qui verè, ac re ipsa Reges erant, & regni negotia iam dudum feliciter administrauerant. Quod sanè iustissimum postulatum erat. Laborabat enim Gallia propter illa monstra apud omnes nationes grauissima infamia, & similiter regnum innumeris dissensionibus replebatur.

Neque solùm (ut isti auctores dicunt) nulla regni negotia Reges illi curabant, sed etiam propter eorum inertiam religio in Galliis ita laborauit, ut penè extincta sit; ut patet ex epist. S. Bonifacij Episcopi Moguntini ad Zachariam Romanum Pontificem, vbi dicit per LXXX. circiter annos in Francia illis Sardanapalis regnantibus nullam Synodum fuisse celebratam; Ecclesias Episcopales à laicis, & publicanis possessas; clericos quatuor, aut quinque simul concubinas habuisse; religionem denique omnem conculcatam, & dissipatam.

Cùm ergo Zacharias intelligeret, iam per multos annos Reges Francorum solo titulo fuisse Reges; & Childericum, qui tunc regnabat, non solùm, more maiorum, nihil curare, sed etiam omni prorsus ingenio carere, ac verè stupidum & dicit, & esse: & simul videret regnum, & religionem in Galliis ruere, & omnes proceres regni Pipinum Regem optare; tandem, ut is, ad quem spectabat prouidere omnium suorum salutis, iudicauit licere Francis regnum Childerici in Pipinum transferre, atque ipse eos iuramento, quo se Childerico obstrinxerant, soluit. Quod sanè iustum fuisse nemo sanæ mentis negabit. Præsertim cùm euentus docuerit mutationem

illam felicissimam fuisse. Nunquam enim regnum Fran-
rum potētius aut religio in Gallia florentior fuit, quā
pore Pipini & Caroli.

Adde postremò, quod, vt citati auctores ferè omnes
bunt, qui iubente Pontifice Pipinum Regem inunxit, &
ronauit, vir sanctissimus fuit, beatus videlicet Bonifacius
piscopus & Martyr; qui certè auctor iniustitiæ, & sceleris
blici nunquam fuisset.

Iam verò, quod non propterea Pipinus, aut Carolus
tifici primatum in Gallias & Germaniam detulerint, fa-
mè ostendi potest. PRIMVM, quia nullus hoc scribit, pro
Caluinum. Auctores citati, ac præcipuè Paulus Æmilius
cunt quidem, Reges Francorum suscepisse sedis Apostolice
protectionem contra Longobardos, aliosque hostes, & Pontifi-
fici donauisse exarchatum Rauennæ, & quædam alia
poralia: at de spirituali dititione nulla vsquam mentio.

DEINDE, si proceres regni per legatos à Pontifice
runt absolui à iuramento, & vt liceret sibi regnum transire
à Childerico in Pipinum, vt scribunt Paulus Æmilius
alij; certè existimabant Pontificem toti Ecclesiæ, ac
tim Francis præesse. Alioqui enim cur non à suis Episcopis
hoc petebant, vel cur sine Papæ licentia non faciebant?
volebant? Immo cur expectarunt, vt Pontifex id iubere
Rhegino, & alij scribūt? Si ergo Pontifex primatum in
cos exercebat antequam Pipinus Rex crearetur, quomodo
primatum istum à Rege Pipino accepit? nōne ista in-
pugnant?

DEINDE, ante Pipini tempora constat, Francos & Ger-
manos Romano Pontifici subiectos in spiritualibus fuisse.
Nam S. Bonifacius Episcopus Moguntinus epist. ad Zachariam
Papam scripsit, principe Carolomanno, vt ipse ibidem
indicat; proinde antequam Pipinus fieret Rex. nam Carolomannus
deposito principatu Monachum esse factum, antequam
ante Pipini exaltationem in regnum. In ea verò epistola
pertè profiteretur, Ecclesias Germaniæ subiectas Pontifici
fuisse; atque inter alia à Pontifice petit, vt tres Episcopatus
Germania erigeret, & sibi auctoritatem daret Concilium
piscoporū in Francia congregandi, & alia multa eius
generis. Item BEDA, qui annis circiter centum Pipini tempore
ra p

ra præcessit, lib. 2. histor. Anglorum, cap. 1. *Cum*, inquit, *Gregorius in toto orbe gereret pontificatum*. Credo non excipiet Calvinus Galliam, & Germaniam ab orbe terrarum vniuerso.

S. GREGORIUS, qui ferè C C. annis Pipinum præcessit, lib. 4. epist. 52. vniuersis Episcopis Galliarum committit vices suas Virgilio Episcopo Arelatensi, ac præcipit, vt grauiores causas ad sedis Apostolicæ iudicium referat: *Quatenus*, inquit, *à nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari*.

S. LEO, qui C C C. L. annis Pipinum præcessit, in epist. 89. ad Episcopos Gallix: *Nobiscum*, inquit, *vestra fraternitas recognoscat, Apostolicam sedem à vestra etiam prouincia sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, & pro diuersarum appellatione causarum, aut retractata, aut confirmata fuisse iudicia*.

S. CYPRIANVS, qui annis amplius quingentis ante Pipinum floruit, epist. 13. lib. 3. scribit ad Stephanum Papam, vt Episcopum Arelatensem deponat, & alium ei substituatur. Denique IRENAEVS, qui DC. annis eadem Pipini tempora antecessit, lib. 3. cap. 3. cum ait: *Ad Romanam Ecclesiam, propter potentiorē principalitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam; hoc est, omnes, qui sunt vndique fideles*; non excipit Gallos, cum ipse Gallus Episcopus esset. vt illud omitram, quod cum Dominus Petro, & in Petro successoribus ait: *Pascite oues meas*; Germanos, & Gallos in ouibus suis sine dubio numerauit.

CAPVT XVIII.

Idem probatur ex auctoritate quam exercuit Romanus Pontifex in alios Episcopos.

ARGUMENTVM VI. sumitur ex auctoritate, quam semper exercuerunt veteres Pontifices in Episcopos ceteros. Siquidem legimus à Pontificibus Romanis Episcopos in toto orbe institutos vel depositos, vel restitutos. quorum singula per se sufficerent ad hunc primatum ostendendum.

Ac primùm de institutione multa exempla afferri possent. In Concilio CHALCEDONENSI, action. 7. legimus, Maximum

num Antiochenum à S. Leone confirmatum in Episcopo
 Item de confirmatione Anatolij Episcopi Constantinopoli-
 tani ita scribit idem LEO epist. 54. ad Martianum: *Satis sci-
 quit, quod vestra pietatis auxilio, & mei favoris assensu
 scopatum tanta Urbis obtinuit.* Et epistola 84. ad Anastasium
 Thessalonicensem Episcopum: *De persona, inquit, confen-
 di Episcopi, & de cleri, plebisq; consensu Metropolitanus
 scopus ad tuam fraternitatem referat; quodque in prorsus
 bene placuit scire te faciat, ut ordinationem ritè celebra-
 tua quoque firmet auctoritas.* Et infra: *Sic ut enim tuas
 rationes nullis dilationibus volumus fatigari, ita nihil per-
 timus, te ignorante, presumi.* Et in epist. 87. ad Episcopum
 fricæ: *Donatum, inquit, Salicinensem ex Novatiano com-
 Et comperimus, plebe conuersum, ita a Dominico volumus
 presidere, ut libellum fidei sua ad nos meminerit dirigere.*

S. GREGORIUS lib. 4. epistol. 34. ad Constantiam Ar-
 stam: *Salonitana civitatis Episcopus me, ac responsali meo
 sciente, ordinatus est. & facta res est, quæ sub nullis meo-
 ribus principibus euenit.* Et passim in epistolis suis
 mittere pallium, quod est Archiepiscopatus insignis
 Archiepiscopos Græciæ, Galliæ, Hispaniæ, &c. Non tamen
 tamen est, quod et si ex confirmatione Episcoporum
 tur primatus Romani Pontificis; tamen non est necesse
 omnes Episcopos semper confirmauerit. Potuit enim
 mittere Patriarchis & primatibus, ut in multis locis
 videtur.

De depositione multa etiam existant exempla, ac in
 CYPRIANVS lib. 3. epist. 13. ad Stephanum: *Dirigam
 quit, in provinciam, & ad plebem Arelatæ consistentem
 litera, quibus absente Marciano alius in locum eius
 tuatur.* Et infra: *Significabis planè nobis, quis in locum
 ciani Arelatæ fuerit constitutus, ut sciamus ad quem
 nostros dirigere, & cui scribere debeamus.*

CALVINVS lib. 4. Instit. cap. 7. §. 7. ex hoc ipso loco
 mentum sumit: *Quæso, inquit, si Gallia tunc profusus
 phanus, an non dicturus erat Cyprianus, coërceas istos
 tui sunt? sed longè aliter loquitur; Hoc fraterna inquit
 tas, qua inter nos deincti sumus, requirit, ut mutuo
 mus. RESPONDEO; Verba ista, quæ Calvinus citat, nul-*

in Cypriano inueniri. Deinde si Cyprianus putasset Stephanum non præesse Galliis, sed tantum ex amicitia potuisse monere, cur non ipse per se Gallos monuisset?

NICOLAUS I. in epist. ad Michaëlem enumerat octo Patriarchas Constantinopolitanos, quos Romani Pontifices deposuerunt; inter quos vnus fuit Anthimus, quem Agapetus Papa deposuit, non obstantibus minis Augusti, & Augustæ; & loco eius ipse suis manibus Constantinopoli Menam ordinauit, vt Liberatus scribit in Breuiario, cap. 21. & Zonaras in vita Iustiniani. Item GELASIVS in epist. ad Episcopos Dardaniæ: *Dioscorum, inquit, secunda sedis presulem sua auctoritate sedes Apostolica damnauit. Et ibidem: S. Petri sedes Alexandrinum Petrum, quem se tantummodo damnasse, non etiam soluisse nouerat, non recepit.*

de depositione

Præterea Flauianum Patriarcham Antiochenum deposuit Damasus, vt scribit Theodoretus lib. 5. histor. cap. 23. Et licet Imperator Theodosius niteretur Flauianum in Episcopatu stabilire, tamen iussit eum Romam pergere ad causam dicendam. Et Theophilus Alexandrinus per legatos apud Romanum Pontificem pro Flauiano intercessit, vt refert Socrates lib. 5. histor. cap. 15. & similem operam nauasse Chrysostomum testatur Sozomenus lib. 8. cap. 3. Denique non antè potuit eum Episcopatum Flauianus tenere, quàm Romanus Pontifex placatus consensit, & legatos eius se admissurum promisit, qui mox multos Episcopos, & præcipuos Antiochenæ Ecclesiæ Presbyteros ad Papam misit, vt scribit idem Theodoretus ibidem.

Episcopum etiam Hierosolymitanum Polychronium deposuit SIXTVS III. misso ad hoc in Hierusalem S. Leone Archidiacono, qui postea fuit Papa; vt patet ex tomo 1. Conciliorum, in actis Sixti III. Si ergo Romanus Pontifex omnes Patriarchas; id est, Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum aliquando deposuit, certe summus est Iudex in Ecclesia.

Deniq; de restitutione Episcoporum ab aliis depositorum, sunt etiam multa exempla. Nam Cyprianus lib. 1. epistola 4. *Nec rescindere, inquit, ordinationem iure perfectam potest, quod Basilides post crimina sua detecta Romam pergens, Stephanum collegam nostrum longè positum, & gesta rei ac veri-*

etatis ignarum fefellit, & ex ambiret reponi se iniuste in
scopatum, de quo fuerat iuste depositus, &c.

Deinde Athanasium Alexandrinum, Paulum Constan-
tinopolitanum, & Marcellum Ancyranum Episcopos a
do Orientali depositos Iulius I. restituit, ut scribit Gelatus
epistola ad Episcopos Dardaniæ; & Sozomenus lib. 3. c. 1.
Cum, inquit, propter sedis dignitatem cura omnium ad
spectaret, singulis suam Ecclesiam restituit. Et infra: Athana-
sius, & Paulus ad suas sedes reuertuntur, literasq; Iulio
scopis Orientis mittunt. Item de Theodoro deponito
nodo I. Ephesina ita legimus in Concilio Chalcedonensi
act. 1. Ingrediatur & reuerendissimus Episcopus Theodorus
et sit particeps Synodi, quia restituit ei Episcopatum
simus Archiepiscopus Leo. Multa similia afferri possunt
quæ nihil omnino respondere possunt, nec responderent
uersarij.

- » Sed contra NILVS quinque argumenta proponit
» **M**VM argumētum: Romanus Episcopus dicitur primus
» secundus ab ipso est Constantinopolitanus, tertius
» drinus, quartus Antiochenus, quintus Hierosolymitanus
» non dicitur primus, & secundus de superiore, & inferiori
» de iis tantum, qui sunt eiusdem ordinis, & dignitatis.
» nim Romanus Episcopus dicitur primus ratione Tyberini
» aut Tyburtini, qui ei subiecti sunt.

RESPONDEO; Romanum Pontificem simul Episcopum
Archiepiscopum, Patriarcham, & Papam esse. Et quia
Episcopum, primum esse in hac prouincia ratione Ostiensis,
qui est secundus; & Portuensis, qui est tertius; & ceteros
qui suo ordine numerari possunt. At verò ut Archiepiscopus
non esse primum ratione Ostiensis, qui non est Archiepiscopus,
sed simplex Episcopus, Archiepiscopo Romano subiecto
esse tamen primum ratione Archiepiscopi Rauennatis,
diolanensis, & ceterorum Archiepiscoporum Occidentis.

Porro, ut Patriarcham proprium Occidentis, non esse
primum ratione Rauennatis, & ceterorum, qui Patriarcharum
sunt, sed ratione Constantinopolitani, Alexandrini, Antio-
cheni, & Hierosolymitani Patriarcharum. Et hoc modo
numerari quinque primarias sedes, quarum quælibet multis
magnis prouincijs præsidet.

Postremò, vt Papam & caput Ecclesiæ vniuersæ, non esse primum ratione Constantinopolitani, aut vllius alterius; sed solum principem, ac pastorem omnium esse, nec vllum in ea potestate secundum, aut collegam habere. Nam quemadmodum esse debuit inter Episcopos eiusdem prouinciæ vnus, qui ceteris præesset, & Archiepiscopus diceretur; & inter Archiepiscopos multarum prouinciarum vnus, qui præesset ceteris, & diceretur Patriarcha: pari ratione inter Patriarchas eiusdem Catholicæ Ecclesiæ esse debuit vnus, qui ceteris præficeret, & Papa, seu Christi vicarius nominaretur: atque hunc Romanum Pontificem esse, multis iam argumentis demonstrauimus.

Argumentum SECVNDVM: Sexta Synodus, can. 36. renouat constitutionem II. & IV. Synodi, quæ Episcopo Constantinopolitano paria priuilegia tribuerunt cum iis, quæ habet Episcopus Romanus: non igitur Romanus Episcopus maior est auctoritate, ac dignitate Constantinopolitano. proinde non potest omnibus Episcopis imperare.

RESPONDEO; In Concilio II. generali non fuit Episcopus Constantinopolitanus æquatus Romano, sed solum antepositus Alexandrino, atque Antiocheno, vt patet ex can. 5. eiusdem Concilij, cuius hæc sunt verba: *Constantinopolitana ciuitatis Episcopum, habere oportet primatus honorem post Romanum Episcopum, propterea quod sit noua Roma.*

In Concilio verò Chalcedonensi, act. 16. ad istum canonem addiderunt, oportere eum paria priuilegia habere cum Romano Pontifice; sed cùm à legatis Pontificis reclamatum esset, idem Concilium epistolam ad Leonem scripsit, qua petiit confirmari Concilij decreta: verùm ausi non sunt Patres in ea epistola mentionem facere parium priuilegiorum, sed solum scripserunt, se renouasse Canonem II. Synodi, quo secundus honor Episcopo Constantinopolitano tribuebatur. Habetur hæc epistola in actis Concilij Chalcedonensis, act. 3.

Sanctus quoque LEO in epist. 59. qua Concilio respondet, & in aliis omnibus, quas de hac causa scripsit, nusquam meminit parium priuilegiorum; sed solum acriter damnat Episcopi Constantinopolitani ambitiosam cupiditatem, quod se Alexandrino, atque Antiocheno anteponeere voluerit.

Scribit quoque Nicephorus lib. 17. cap. 9. cum Ioanne Papa Constantinopolim venisset, à Iustino Imperatore in tantum fuisse Pontificem, ut assideret Epiphanio, Patriarchæ Constantinopolitano, ut quasi pares viderentur; sed Pontificem non antè sedere voluisse, quàm pro prærogatiua Apostolica sedis thronus sibi supra Epiphanium collocatus esset. Ex quo apparet, Canonem illum de paribus priuilegiis non fuisse admissum, etiam longo tempore post Concilium Chalcedonense: nec ex ipso Concilio vim ullam habuisse. Alioquin Epiphanius ille canonem Concilij protulisset, nec potius fuisset in sua Ecclesia Romano Pontifici supra se thronum collocari. Iraque solus est canon 36. sextæ Synodi, qui Episcopum Constantinopolitanum Romano æquauit.

Ceterum nullius roboris sunt illi canones. Non enim canones sunt VI. Synodi veræ, legitimæ atque œcumenicæ, sed alterius cuiusdam conuenticuli, quod se falsò sextam Synodum nominauit. Constat enim sextam Synodum, quæ celebrata fuit à Gathone Papa, & Constantino IV. Imperatore celebrata, nullos canones edidisse: sed post annos quinque ab eodem dissoluta, iterum conuenisse nescio quot Episcopis, auctore Iustiniano iuniore, ac multos canones edidisse sub nomine sextæ Synodi. Id quod manifestè colligitur ex principio horum ipsorum canonum, tum ex confessione Tharasilij Episcopi Constantinopolitani in VII. Synodo, ubi dicitur, quos eosdem canones erraticam Synodum Beda appellauit, & à Sergio Papa, qui tunc sedebat, reprobatos fuisse scribitur in libro de sex ætatibus, in Iustiniano iuniore. Ex quo sequitur, istam falsam Synodum sextam aut non fuisse generalem, aut non fuisse legitimam. Nam generalis legitima esse non potest, ubi deest auctoritas primæ sedis, ut ipsimet Græci testantur in VII. Synodo, actione 6.

Ac deinde, qua ratione generalis legitima dici potest, si quæquam ne vnus quidem Latinorum est vocatus? Si autem legitima non fuit, planum est nullam auctoritatem habere potuisse. Si verò legitima fuit, sed particularis, non generalis, non potuit leges ferre nisi in homines sibi subiectos; non potuit igitur sedem Romanam deprimere, ac priuilegijs spoliare, quod tamen facere conata est cum ei sedem Constantinopolitanam, alioquin inferiorem atque subiectam, æquare

tauit. Nam non fuisse vnquam Romanam sedem Græcorum Concilio subiectam, vel ex eo probatur, quod nec vlla lege imperatoria, neque canone Ecclesiastico, neque ratione, neque consuetudine id Græci probare possunt. Leges enim & canones nulli sunt, qui primam sedem secundæ subiiciant. id ipsum rationi maximè aduersatur. Denique nulla potest historia in medium adferri, qua constet aliquid actum ex auctoritate à Græcis Episcopis in Romana Ecclesia, aut ceteris Ecclesiis Occidentis.

DEINDE primatum Romanæ Ecclesiæ, aut Christus dedit, vt nos credimus; aut certè Nicanum generale Cōcilium, vt Nilus ipse docet: quo iure igitur Trullanum particulare Concilium potuit auferre, quod Christus ipse, aut generale Concilium dederat? tolli autem primatum Romanæ Ecclesiæ per illam communicationem priuilegiorum, quam Trullanum Concilium decreto suo sanciuit, manifestum est. Non enim eminet supra omnes, qui aliquem parem habet.

Adde præterea, quod tametsi II. & IV. Synodus non æquarint Romano Pontifici Constantinopolitanum, sed solùm secundum ab eo fecerint; id ipsum tamen non fuit ratum, donec Apostolica sedes contradixit. Nam idcirco in IV. Synodo, cum Græci vellent sedi Constantinopolitanæ secundum locum dare, & ad hoc probandum allegarent decretum secundæ Synodi ante annos propè LXXX. celebratæ, legati Romani dixerunt: *Si annis LXXX. hoc beneficio & si sunt, quid nunc requirunt? si nunquam & si sunt, quare requirunt?* Quibus verbis significabant frustra allegari decretum illud, quod tanquam irritum nunquam in vsu fuerat.

Argumentum TERTIVM: Si Romanus Pontifex, quia primus Patriarcharum est, imperium habet in secundum; id est, in Constantinopolitanum: igitur pari ratione Constantinopolitanus, quia est secundus, imperium habebit in Alexandrinum, qui est tertius; & Alexandrinus, quia est tertius, in Antiochenum, qui est quartus; & iste in Hierosolymitanum, qui est postremus. At nulla ratio, nulla lex, nulla consuetudo hoc admittit.

RESPONDEO; Romanum Pontificem, non quia est primus Patriarcha, imperium habere in Constantinopolitanum, & ceteros Patriarchas; sed quoniam solus est Papa Ecclesiæ

clesiæ vniuersæ, successor Petri, & Christi vicarius generalis. Quemadmodum quilibet Archiepiscopus non ideo primus Episcopis ceteris eiusdem prouinciæ, quod sit primus Episcopus; sed quod solus sit Archiepiscopus eius prouinciæ. Quilibet Patriarcha non propterea eminent potestate super omnes Archiepiscopos sibi subiectos, quod sit ipse primus Archiepiscopus; sed quod sit in tota ea regione summus ac solus Patriarcha.

- » Argumentum QUARTVM: Romanus Episcopus non ordinat Patriarchas, quemadmodum Patriarchæ suos ordinant Metropolitanos, & Metropolitanos suos Episcopos. non tamen ita præest ipse Patriarchis, vt illi Metropolitanis, & Metropolitanis Episcopis.

RESPONDEO; Romanus quidem Pontifex non conuenit ordinare Patriarchas, quia non poterat commodè fieri vt vel ipsi Romam venirent, vel ad eos Pontifex ipse proficeretur: tamen confirmabat per literas, vt supra ostendimus exemplo Anatholij Constantinopolitani, & Maximi Antiocheni. Et non fuisse inanem istam confirmationem, manifestè declarat causa Flauiani, qui nunquam obtinuit Antiochenam Ecclesiam, donec Episcopus Romanus consentiret. AD HÆC, non minus certè est deponere, quam ordinare Episcopum: Romanus autem Pontifex non semel, sed quoties opus fuit, vel deposuit, vel reuocauit Patriarchas, vt supra demonstraui. Denique Metropolitani Patriarcham Constantinopolitanum ab Agapeto Papa Romano ordinatum, ignorare Nilus non potest, cum id Zozimus literis mandauerit in vita Iustiniani.

- » Argumentum QUINTVM: Nicæna Synodus, canon 4. terminauit Patriarchis omnibus suas regiones; ac Romanus quidem tradidit Occidentem; Alexandrino Ægyptum, Libyam, & Pentapolim, Antiocheno Syriam, & Mesopotamiam. Non igitur vnus Pontifex Romanus omnia regere debet, & Patriarchis ceteris imperare.

RESPONDEO; Nicænum Concilium nullam regionem Romano Pontifici assignauit. Quod enim de Occidente Nilus dicit, ex Balsamonis interpretatione didicit, non ex ipso canone Concilij. Nam in ipso canone nihil est de Romano Pontifice, nisi hæc sententiola, quam ita citat ipsemet Nilus

Επει γὰρ τῶ ἐν τῇ Ρώμῃ Ἐπισκόπῳ τῦτο συνδέσ ὄειν; hoc est, quoniam & Romano Episcopo id est consuetum. Quæ verba cum rationem reddant, cur debeat iuxta antiquum morem Episcopo Alexandrino subiecta esse Ægyptus, Lybia, & Pentapolis; non possunt alium sensum facere, quàm istum, quoniam Romanus Pontifex consuevit Alexandrino Episcopo tres illas prouincias committere gubernandas.

Deinde, si Nicænum Concilium Romano Pontifici ditio- nem determinare volebat, quare non ab ipso incipiebat? Cur cœpit ab Alexandrino, qui secundus erat: & quare non nomi- nauit regionem, quam Romano Pontifici tribuebat? Ad D postremo, quod etiam si Nicænum Concilium disertis verbis dixisset, ad Romanum Pontificem propriè Occidentem per- tinere, adhuc nihil omnino Nilus obtineret; nam id sine du- bio esset intelligendum de Patriarchali Romani Pontificis ditio- ne, præter quam idem ipse summam habet in omnem Ecclesiam potestatem. Vbi etiam obiter est obseruandum quod ait Nilus, Romano Pontifici Occidentem debere esse subiectum, ab Illyrico interprete fidelissimo prætermis- sum esse, ne videlicet ipse Illyricus, Nili sui testimonio, Romano Pontifici subiectus esse cogeretur.

CAPVT XIX.

Idem probatur ex legibus, dispensationibus, & censuris.

ARGVMENTVM septimum duci potest ex auctori- tate leges ferendi, dispensandi & puniendi; quam Romanus Episcopus in Ecclesiæ filios, quamuis maximos, & nobilissimos exercuit. De legibus plu- rima exempla proferri possent. rari enim fuere Põtifices, qui non aliquid decreuerint.

Sæctus LEO epistolam primam scribit ad Episcopos Cam- pania, Piceni, Thuscia, & per vniuersas prouincias constitu- tos; atque in extrema epistola ita loquitur: *Hoc admonitio nostra denunciat, quod si quis fratrum contra hac constituta uenerit, vel venire tentauerit, & prohiberi a fuerit ausus ad- mittere, a suo se nouerit officio submonedum.* Et infra: *Omnia decre-*

decretalia constituta a beatâ recordationis Innocentij, & omnium prædecessorum nostrorum, quæ de Ecclesiasticis canonicis, & canonum ordinata sunt disciplinis, ita vestras lectionem custodire debere mandamus, & si quis illa contempserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari. Item episcopi Dioscorum Episcopum Alexandrinum, duas leges præcipit, & in vtraque his vtitur verbis: *Id quoque à vobis vobis custodiri.*

HILARIUS Papa in Concilio Romano præfidentis: *Inquit, fas sit sine status sui periculo vel diuinis constitutionibus, vel Apostolica sedis decreta temerare.* ANASTASIUS Iunior Papa in epistola ad Anastasium Augustum: *Præcipit inquit, Apostolicis non dura superbia resistatur, sed per obedientiam, quæ à S. Romana Ecclesia, & Apostolica auctoritate iussa sunt, salubriter impleantur: si eiusdem sanctæ Ecclesiæ, quæ est apud vestrum, communionem habere desideratis.* S. GREGORIUS in priuilegio, quod dedit monachis S. Medardi, & habetur ad finem epistolarum: *Si quis regum, antistitum, iudicum, vel quarumcunque personarum, huius Apostolica auctoritatis, & imperatoris decretum violauerit, honore suo priuetur.*

De dispensationibus exemplum habemus in epistola LASII: (nam recentiora infinita de industria præcipimus) *Necessaria, inquit, rerum dispositione consuetudinem Apostolicæ sedis moderamine conuenimus, sic canonum veterum decreta librare, & retro prædecessorum præcepta metiri: ut quæ presentium necessitas, & rerum restaurandis Ecclesiis relaxanda deposcit, adhibita consideratione diligenti, quantum potest fieri, temperemus. eadem in multis dispensat.* ITEM Gregorius lib. 12. epistolæ Felici Episcopo Siciliæ dicit, se dispensasse cum Angliæ in matrimonium in gradibus prohibitis: & rursus cum Sicilia vt semel tantum in anno Concilium celebrent, cum ab illa regula præcipiant bis in anno Concilia celebrari. Porro regula ista, in qua Gregorius dispensabat, est canon 5. Concilii generalis.

De censuris plurima essent exempla, & quidem antiquissima. Nam INNOCENTIUS I. cum audiisset mortuum Chrysostrum, excommunicauit Imperatorem Arcadium

& Eudoxiam vxorem eius, qui nō permiserant restitui Chry-
sostomum in suam sedem, vt ipse Innocentius iusserat. Exstat
de hac re epistola Innocentij apud Nicephorum lib. 13. cap.
34.

Neque obiici potest, quod etiam Ambrosius, qui summus
Pontifex non erat, Imperatorem excommunicauerit. Nam
Ambrosius id fecit in Ecclesia sua, cūm Imperator Mediola-
ni sedem haberet: at excommunicare aliquem extra Medio-
lanensem diocesim, Ambrosius ausus nunquam fuisset: In-
nocentius autem etiam Imperatores Constantinopolitanos,
& Constantinopoli exsistentes excommunicauit. Deinde
GREGORIVS III. Leonem Imperatorem Græcum similiter
excommunicauit, teste Zonara in vita Leonis Isauri.

NICOLAVS I. excommunicationem comminatus est
Lothario Regi, & re ipsa excommunicauit concubinam eius
Valdradam, necnon Archiepiscopos Colonensem, & Tre-
uerensem. Circa quam historiam impudentissimè mentiun-
tur Magdeburgenses centur. 9. cap. 10. vbi dicunt, à Nicolao
Papa iniuste vexatum Lotharium Regem, & Archiepiscopos
illos. Nam, vt Rhegino lib. 2. Otho Frisingensis lib. 6. cap. 3. &
Sigebertus in Chronico anni DCCC. LXII. scribunt, Lotha-
rius ex odio erga Thietbergam vxorem, & amore erga con-
cubinam, subornatis falsis testibus conuinci fecit vxorem in-
cestus, & deinde auctoritate Archiepiscopi Colonensis, &
Treuerensis eam repudiauit, & concubinam vxorem duxit,
quæ omnia Archiepiscopi illi Romæ in Concilio confessi
sunt.

Si ergo Magdeburgenses, vt faciunt, Lotharium, & Archi-
episcopos iustos esse volunt, necesse est vt Paulum accusent,
qui i. Corinth. 7. docet, etiam propter causam fornicationis
non posse aliam vxorem duci, viuente priore vxore. Quid,
quod vxor Lotharij non peccauerat, sed tantum ad falsorum
testium verba damnata fuerat; num etiam falsa testimonia
iustificabunt Magdeburgenses, vt Papam aliquo modo re-
prehendant?

Sed habemus exemplum illustrius & antiquius. Nam cūm
PIVS I. decreuisset, vt Pascha non celebraretur cum Iudæis
decima quarta die primi mensis, sed Dominica sequente,
& Ariani nolent acquiescere, eos omnes Victor I. Papa ex-
commu-

commu-

communicauit circa annum Domini C. XC. vt scribitur
buis lib. 5. hist. cap. 24.

At obiicit Calvinus lib. 4. Institut. cap. 7. §. 7. obiurgat
propterea fuisse Victorem ab Irenæo, & paruiffe recte
ganti, non reclamauisse. RESPONDEO, quod Irenæo
multi alij Victorem obiurgauerint, quod tantas Ecclesie
vi de causa, vt ipsis videbatur à corporis Ecclesiastici
præcidisset, testatur Eusebius ibidem: at quod Victor
sententiam suam mutauerit, nusquam legimus. Et etiam si
sententiam mutasset Victor, nihil inde haberet Calvinus. Dis
mus enim Victorem, qua potestate Asianos ligauerat, et
illos absoluisse.

Potriò obiurgatio Irenæi, & aliorum non minuit, sed
get potius vim argumenti nostri. Nam quò plures erant
bus displicebat sententia Victoris, eò potuissent facilius
contemnere, ac Victorem potius excommunicare, si
sententiam vnum esse de numero Episcoporum, et
potius caput & iudicem omnium. At nulli fuerunt, qui
sententiam irritam esse docuerint, vel Victorem excom
dum, aut excommunicandum censuerint: vel eum
ne excederet limites suos, & ne iudicaret non subiectis
quod in primis monere debuissent, si verè Victor in
nium non fuisset. Existimarunt ergo illi Victorem fecisse
potuit, sed, non quod debuit. Sic enim sonant verba
*Exstant, inquit Eusebius, etiam ipsorum litera, qui
rius obiurgant Victorem, velut inuisiter Ecclesie
consulentem.*

Est autem hîc obseruandum, quòd licet Irenæus,
tunc putauerint imprudenter egisse Victorem, tamen
prudentissimè egit, vt postea tota Ecclesia iudicauit. Na
nus ex præcipuis auctoribus illius sententiæ, de Pascha
Iudæis celebrando, fuit BLASTVS, qui eo modo pascha
Iudaismum introducere volebat, vt scribit Tertull. de pa
in fine: *Blastus, inquit, latenter Iudaismum vult introducere
Pascha enim dicit non aliter custodiendum esse, nisi secundu
legem Moysi, decima quarta die mensis.* Hic autem Blastus
Romæ hæresim suam seminare cœpit tempore Victoris
pæ, vt Eusebius testatur lib. 5. hist. cap. 15.

Quoniam ergo Victor Papa videbat, illam diuersitatem de Paschate, non esse diuersitatem solum obseruationis, sed adferre secum hæresim, immò ipsum Iudaismum, maturè occurrendum putauit. Probauerunt autem sententiam Victoris Patres Nicæni Concilij, vt patet ex Eusebio lib. 3. de vita Constantini; & deinceps hæretici habiti sunt, & Quattodecimani appellati, qui contrarium senserunt, vt patet ex Epiphanio hæresi 50. & Augustino hæresi 29.

CAPVT XX.

Idem probatur ex Vicariis Papæ.

ARGUMENTVM octauum ex eo sumitur, quod summus Pontifex vicarios suos in variis regionibus aut ordinariè aut ad tempus habebat, cum reseruatione tamen maiorum caussarum.

Nam quemadmodum ex eo quod Rex mittit Proreges ad prouincias, intelligimus Regi eas prouincias subiectas; & similiter ex eo quod Rex iniungit iudicia præsidibus prouinciarum cum reseruatione certarum caussarum, intelligimus Regem esse summum Iudicem: ita quoque ex eo quod Apostolica sedes vicarios habebat in omnibus ferè longinquis regionibus vel vices suas ad tempus alicui committebat, & tamen ad se grauiora negotia referri volebat; rectè colligimus ad Apostolicam sedem summum iudicium totius Ecclesiæ pertinere. Exempla sunt plurima.

LEO epist. 84. facit Anastasium Episcopum Thessalonicensem vicarium suum per Orientem, sicut eius prædecessores vicarij fuerant prædecessorum sancti Leonis, vt ipse ibidem indicat. Quæ causa videtur fuisse, cur in Sardicensi Concilio, canon. 20. statueretur, ne clerici extranei diu morarentur Thessalonicæ. Quoniam enim ibi sedebat vicarius Papæ, eo confluebant ex tota Græcia clerici, & sæpe diutius hærebant quàm oportebat. Idem epist. 87. committit vices suas Potentio Episcopo in regionibus Africa.

CELESTINVS Papa Cyrillo Alexandrino vices suas commisit in causa Nestorij Episcopi Constantinopolitani, & Ecclesia illa Constantinopolitana regenda, Episcopo deposito. Vide

Anastasinus

Vide epistolam Celestini ad Cyrillum in tomo 4. operum Cyrilli; & ibidem epistolam Cyrilli ad clerum, & populum Constantinopolitanum.

GELASIVS in epistola ad Episcopos Dardaniæ: *Conquit, non ad sedem Apostolicam, à qua sibi curam illarum regionum nouerat delegatam, referre curauit Acacius?* Locutus de Episcopo Constantinopolitano Acacio, cui commiserat Romanus Pontifex curam Ægypti, ac mandauerat proponeret Episcopum Alexandrinum.

HORMISDA in epist. ad Salustium Episcopum Hispaniæ, facit eum suum vicarium per Boeticam & Lusitaniam.

IUSTINIANVS in authenticis collat. 9. tit. 6. siue nouellæ constitutione 131. scribit, Episcopum primæ Iustinianæ loci quibusdam præesse debere tanquam vicarium Romani Pontificis, quoniam ita Vigilius Papa constituisset.

GREGORIUS lib. 4. epist. 52. vicarium suum per Galliam constituit Virgilium Episcopum Arelatensem, & sibi referuat causas grauiores.

CAPVT XXI.

Idem probatur ex iure appellationum.

ARGUMENTVM nonum ex eo peti potest, ex quauis parte orbis Christiani ad Romani Pontificem legitimè prouocatur; ab eius sententia nulla conceditur appellatio. Id est argumentum certissimum principatus, ut ipse quoque uersarius confitetur. CALVINVS enim lib. 4. Inst. cap. 1. *Summum, inquit, imperium penes eum esse constat, ad tribunal prouocatur. Sed mox subiungit: Multi saepe Romani Pontificem appellarunt, ipse quoque, causarum cognitionem se trahere conatus est, sed semper fuit derisus, quatties sententia excessit.* Itaque uult Calvinus, multos quidem prouocasse ad Pontificem, ut effugerent legitima iudicia, sed deesse fuisse eiusmodi appellationes: quomodo nunc verè ridetur aliquis, qui damnatus ab Episcopo Florentino, appellaret Episcopum Mediolanensem; vel damnatus à Rege Hispaniæ appellaret ad Regem Galliarum.

Proba

Probandum igitur est, iure ad Pontificem appellari potuisse, & appellationes non derisas, sed exceptas cum honore, & efficaces fuisse. Probatur PRIMO ex Concilio Sardicensi, quod generale fuit, & semper in Ecclesia receptū. Nam Sulpitius lib. 2. sacræ historiæ, ex toto orbe conuocatum scribit, & Socrates lib. 2. cap. 16. histor. Ecclesiasticæ generale Concilium appellat.

Præterea, ut scribunt Athanasius in secundæ Apologiæ initio, & Hilarius in libro de Synodis, fuerunt in eo Concilio plusquam CCC. Episcopi Catholici ex triginta sex prouinciis totius orbis Christiani, quas omnes Athanasius nominat, ut Italiam, Galliam, Hispaniam, Britanniam, Africam, Ægyptum, Syriam, Thraciam, Pannoniam, & ceteras. Adfuerunt etiam legati Papæ Iulij, ut Athanasius ibidem refert. Item quod omnem Ecclesiam hæc Synodus obliget, patet ex illis verbis, quæ habentur in fine Concilij: *Vniuersa, quæ constituta sunt, Catholica Ecclesia in vniuerso orbe diffusa custodiat.*

Denique totam hanc Synodum descripserunt etiam Magdeburgenses ut legitimam, Centur. 4. cap. 9. In hac ergo Synodo duo canones de hac re habentur, quartus & septimus.

Quartus canon sic habet: *Cum aliquis Episcopus depositus fuerit eorum Episcoporum iudicio, qui in vicinis locis commorantur, & proclamauerit agendum sibi negotium in Urbe Roma, alter Episcopus in eius cathedra, post appellationem eius, qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur, nisi caussa fuerit in iudicio Episcopi Romani determinata.*

Canon septimus: *Placuit, ut si Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint, si appellauerit, qui deiectus est, & confugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ, & voluerit se audiri, si iustum putauerit, ut renouetur iudiciū, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima, & propinqua prouincia sunt, ut ipsi diligenter omnino requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quod si is, qui rogat causam suā iterum audiri, deprecatione sua mouerit Episcopum Romanū, ut è latere suo Presbyterum mittat: erit in potestate Episcopi quid velit, & quid aestimet. Et si decreuerit mittendos esse, qui presentes cum Episcopis iudicent, habentes eius auctoritatē, à quo destinati sunt, erit in*

suo arbitrio: si verò crediderit Episcopos sufficere, ut neque terminum imponant, faciet, quòd sapientissimo consilio iudicauerit.

Probatur SECUNDO ex GELASIO, qui in epistola Faustum: *Ipsi, inquit, sunt canones, qui appellationes in Ecclesia ad huius sedis examen solueri deferrunt: ab episcopo nusquam prorsus appellari debere sanxerunt.* Et in epistola ad Episcopos Dardaniæ: *Ad illam, inquit, de qualibet parte canones appellari soluerunt, ab illa autem nemo appellare permittitur.*

Probatur TERTIO exemplis eorum, qui appellati sunt. Nam etiam ante Concilium Sardicense erat mos in Ecclesia ad Pontificem appellandi, ut merito LEO epistola 89. ad Episcopos Galliæ dicat, hanc esse antiquissimam consuetudinem.

Anno C. XLII. Christi, Pio I. Pontifice Marcion excommunicatus ab Episcopo suo in Ponto, venit Romam, ut in Romana Ecclesia absolueretur, ut Epiphanius refert lib. 42.

Anno CC. LIII. Pontifice Cornelio, Fortunatus ab Africa à Cypriano depositus Romam nauigauerunt, et ad Cornelium appellauerunt. Testis Cyprianus lib. 1. Non diu post, Stephano Pontifice, Basilides in Hispania depositus, ad Stephanum appellauit. Cyprianus lib. 1. epistola 1.

Anno CCC. L. Iulio I. Pontifice, Athanasius ab Origenibus depositus, ad Pontificem appellauit, & ab eo restitutus est, ut supra ostendimus ex Sozomeno lib. 3. cap. 7. & factum est hoc iudicium ante Concilium Sardicense, ut Athanasius testatur initio secundæ Apologiæ.

Post annum CCCC. Innocentio I. Pontifice, Chrysostramus à Theophilo depositus, ad Pontificem appellauit, ut patet ex epistolis eius duabus ad Innocentium. ITEM eodem seculo ad Leonem appellauit Flavianus Episcopus Constantinopolis, ut scribit Liberatus in Breuiario, cap. 12. ad eundem appellauit Theodoretus, ut ex epistola eius ad Leonem apparet.

Post annum CCCCC. Gregorius lib. 2. epist. 6. priuatim facit communionem Ioannem Episcopum Græcum primæ Iustiniæ, quòd iudicasset Episcopum Thebanum, qui ad Apollinarianum

licam sedem appellauerat. Omitto posteriorum temporum testimonia, quod ea ab hæreticis contemnantur. Sed iam argumenta soluenda sunt, Nili, Illyrici, & Caluini.

CAPVT XXII.

Soluuntur argumenta Nili de iure appellationum.

NILVS in libro de primatu duobus argumētis contendit, posse ad Episcopum Constantinopolitanum appellari eo modo, quo ad Romanum Pontificem; ac proinde eos esse æquales, & non vnum Romanum Pontificem toti Ecclesiæ præsidere.

Argumentum PRIMVM est: Quoniam VI. Synodus concessit Episcopo Constantinopolitano paria priuilegia cum iis, quæ habet Episcopus Romanus. Sed hoc argumentum supra est confutatum. ALTERVM argumentum sumit Nilus ex Concilio Chalcedonensi, can. 9. & 17. vbi statuitur: Vt si clericus causam habeat aduersus alium clericum, ab Episcopo suo iudicetur, si aduersus Episcopum, ab Archiepiscopo; si aduersus Archiepiscopum, à Primatè dioceseos, vel ab Episcopo Constantinopolitano. Itaque vltimum iudicium defertur vrbis regiæ œcumenico Patriarchæ.

RESPONDEO, quis in eo canone dicatur Primas dioceseos, non omnino constat. & quidem Archidiaconus & Ioannes de Turrecremata super canon. si clericus, II. q. 1. docent Primatem dioceseos vocari Episcopum digniorem, & maiorem Archiepiscopo, minorem Patriarcha. At Nicolaus I. Papa in epistola ad Michaëlem Imperatorem scribit, per Primatem dioceseos nullum alium significari posse, quàm Episcopum Romanum. Quæ sententia verior esse videtur, tum quia auctorem habet grauiorem, antiquiorem, doctiorem: tum quia non faciliè probari poterit, tempore Concilij Chalcedonensis fuisse in Ecclesia, ac præsertim in Oriente, vltimos Primates ab Archiepiscopis & Patriarchis distinctos: tum quia vox Græca huius canonis ἐξάρχων, non propriè primatem, sed principem significat, quæ vos multò aptius in summum

Pontificem, quàm in primates alios quadrat. Ipse enim verè princeps est cuiuslibet Christianæ diœceseos.

His notatis, respondeo **PRIMO**, eum canonem Nicolao Pontifice exponi loco citato: vt Concilium dixerit, vt is, qui causam habet cum Metropolitano, ad Principem diœceseos; id est, Romanum Pontificem; vel vicinus vrbi Constantinopolitanæ, & vult esse contentus piscopi illius iudicio, illum adeat. Ita vt primùm lex generalis constituatur de aduendo Papa Romano, deinde per quædam addatur pro his tantùm, qui prope Constantinopolim commorantur.

SECUNDO, responderi potest, hos omnes canones habere robur apud nos, nisi quatenus sunt renouati à Romanis Pontificibus. Nam **LEO** in epist. 59. ad Concilium Chalcedonense scribit; se Concilium illud approbasse, solùm quod ad explicationem fidei. Et Liberatus in Breuiario, restatur, istos omnes canones constitutos fuisse ab legatis Papæ, qui tamen alioqui Concilio præsi debentur, rō consuetudo, quæ est Legum interpres, apertissimè nunquam licuisse ad Patriarcham Constantinopolitanum appellare, nisi ex locis subiectis eidem Patriarchæ. Ad idem proferri potest exemplum, quo intelligamus eundem, aut Meridie, aut etiam Septentrione ad Orientem Ecclesiam esse appellatum.

TERTIO, etiam si concederemus, ex toto orbe recurre posse recurri ad iudicium Episcopi Constantinopolitani, etiam si haec hos canones, non tamen sequeretur, parem esse eundem Episcopum Pontifici Romano. Nam ex vi canonis istius Chalcedonensis, solùm iudicare potest Episcopus Constantinopolitanus eos, qui læsos se arbitrantur à Metropolitano. Papa Romanus iudicare potest etiam eos, qui læsi sunt à Patriarchis ipsis, vel à Concilio Episcoporum, quamuis primo & frequentissimo; vt Athanasij, Pauli, Chrysoctomi, Iuliani, & Theodoretii exempla declarant.

Adde **VLTIMO**, quòd iste canon Chalcedonensis non est de appellatione, sed de primo iudicio; quod Nilus non aduertit. Itaque licet ex toto orbe terrarum quaslibet causas iudicare posset Episcopus Constantinopolitanus, ab eo tamen appellari posset ad Episcopum Romanum, iuxta

ones Sardicenses. Nec enim Chalcedonenses canones Sardicenses canonibus vlllo modo repungnant. Ita semper remanet vltimum iudicium penes Episcopum Romanum.

CAPVT XXIII.

Soluitur argumentum primum Lutheranorum.

VENIAMVS nunc ad argumenta Latinorum. Obiiciunt aduersarij primo CYPRIANVM, qui lib. I. epist. 3. ait: *Nam cum statutum sit ab omnibus nobis, & equum sit pariter ac iustum, vt vniuscuiusq; causa illic audiatur, Sibi est crimen admissum, &c. oportet vtiq; eos, quibus presumus, non circumcursare, &c.* Et infra: *Nisi si paucis desperatis ac perditis, minor videtur esse auctoritas Episcoporum in Africa constitutorum, &c.* Vbi reprehendit eos, qui appellauerant ad Romanum Pontificem, & probat, non debere appellari: tum quia id sit statutum in Concilio Episcoporum; tum quia non est minor auctoritas Pontificum Africanorum, quam Romanorum.

RESPONDEO, Cyprianum ægrè tulisse appellationes eorum, qui de manifestissimis criminibus conuicti, & iudicati fuerant; non autem omnino appellationes sustulisse. Id colligitur ex lib. I. epist. 4. vbi loquens de Basilide, qui damnatus in Hispania, ad Stephanum Papam appellauerat, ait: *Nec enim tam culpandus est ille (Stephanus) cui negligenter obrepsum est, quam hic (Basilides) execrandus, qui fraudulenter obrepfit.* At certè si non licuisset Stephano appellationes vlllo modo admittre, valde certè esset culpandus, quòd appellationem non reiecisset, etiam si iustam causam Basilides habuisset.

Ad illud ergo, quod ait Cyprianus ab omnibus constitutum, vt *illic causa audiatur, Sibi est crimen admissum*; dico hoc decreto constitui, vt causa primùm iudicetur, vbi est crimen admissum; non tamen prohiberi, quo minus etiam secundo alibi iudicetur.

Sed DICES; At Cyprianus ex hoc decreto probat, non debuisse appellari: igitur prohibita sunt appellationes. RE-

SPONDEO, Cyprianum non ex hoc solo decreto argum-
tari, sed ex hoc decreto, adiunctis manifestissimis crimi-
norum. Sic enim Cyprianus ratiocinatur: Debet vniuersa
que causa ex decreto Concilij illic audiri, vbi est crimen
missum: horum causa iam audita est, & manifestè cri-
morum detecta sunt: Cur igitur Romam appellant, nisi
tè imponant Pontifici, vel saltem Episcopos vexent, qui
eis iudicauerunt?

Adde, quod si hoc decreto prohiberentur appellatio-
nes non solum prohiberentur ad Romanum Pontificem, ve-
tiam ad quemlibet alium iudicem, vt Magdeburgenses
tentur, Cent. 3. cap. 7. col. 176. & verba ipsa indicant, que
neralia sunt: at absurdissima & ridicula lex esset, que omni
appellationem prohiberet. In qua enim, quamuis in
ma Republica, eiusmodi lex tolerata fuit, quæ à nullo
appellari permitteret? Hanc ergo legem cum tribuere
turiatores Ecclesiæ Dei, quæ est Respublica sapientissimè
dinata, absurdos prorsus & ridiculos se exhibent.

Ad illud verò, quod Cyprianus addit, non esse
auctoritatis Episcopos Africae, respondeo, illud
referre comparationem ad Romanos Pontifices, sed
fam, de qua tunc agebatur. Est enim sensus, Episcopos
cæ non fuisse minoris auctoritatis, quam sufficeret ad
causam iudicandam.

CAPVT XXIV.

Soluuntur alia tria argumenta.

SECUNDO, obiiciunt DAMASVM, qui in episto-
la ad Theophilum & Anysium, quæ est 79. inter
epistolas Ambrosij: *Cum*, inquit, *huiusmodi*
Concilij Capuensis iudicium, *et finitimi*
atque eius accusatoribus iudices tribuerentur, *aduerti*
quod nobis iudicandi forma competere non potest.

Respondeo **PRIMO**, epistolam illam non esse Dam-
asij. In operibus Ambrosij tribuitur Ambrosio, sed nec eius
potest, cum in illa fiat mentio Ambrosij, tanquam cuiusdam
alterius. Itaque incertum est cuius sit. **SECUNDO** dico, si De-

masi sit, vt multi volunt, Damafum non dicere, se non posse iudicare, sed non conuenire vt iudicet. quod rectissime dictum est. Etsi enim Pontifex est summus Iudex, tamen non conuenit, vt quando Concilium prouinciale aliquid statuit, ipse sine causa aliter iudicet.

TERTIO, obiicit Caluinus lib. 4. Instit. cap. 7. § 9. Concilium MILEVITANVM, in cuius can. 22. sic statuitur: *Quod si ab eis, id est, Episcopis vicinis, prouocandum putauerint, non prouocent, nisi ad Africana Concilia, vel ad primates prouinciarum suarum. Ad transmarina autem, qui putauerit appellandum, à nullo intra Africam in communionem suscipiatur.*

Respondent aliqui cum Gratiano, qui 2. quæst. 6. can. placuit, addidit ad hunc canonem exceptionem, nisi fortè ad Apostolicam sedem appelletur. Sed hæc exceptio non videtur quadrare; nam præcipuè propter Romanam Ecclesiam Africani statuerunt, vt non liceret appellare vltra mare. Non enim appellari vnquam consuevit vltra mare ab Africanis, nisi ad Romanam sedem. Neque est opus confugere ad has angustias exceptionis, cum solutio vera sit in promptu.

Igitur responsio est, canonem istum non esse ad propositum. Nam quæstio de appellationibus ad Romanum Pontificem, non est de appellationibus Presbyterorum, & minorum Clericorum, sed de appellationibus Episcoporum. Si quidem Concilium SARDICENSIS, quod Episcopos voluit posse appellare ad Pontificem, can. 4. & 7. idem voluit causas Presbyterorum, & minorum Clericorum, terminari apud vicinos Episcopos; ita vt liceat minoribus Clericis appellare à suo Episcopo ad alios Episcopos eiusdem prouinciæ, vt habet canon 17. Quos duos canones renouari voluit Papa Zozimus, & executioni mandari in Africa, vt patet ex Concilio VI. Carthaginensi, & ex epistola Concilij eiusdem ad Bonifacium Papam.

Porrò canon iste 22. Mileuitani Concilij, de Presbyteris & minoribus Clericis loquitur, non de Episcopis; vt patet tum ex Augustino, qui huic Concilio interfuit, & tamen scribit in epist. 162. licere Episcopis Africanis appellare vltra mare, Clericis minoribus non licere: tum ex verbis ipsius Concilij. sic enim incipit: *Placuit, vt Presbyteri, Diaconi, vel ceteri inf-*

riores Clerici in causis, quas habuerint, &c. Quare
 Concilium Mileuitanum probauit Innocentius I. in epistola
 ad ipsum Concilium, quæ est 93. inter epistolas B. Augustini.
 Quod certè Innocentius non fecisset, si in eo Apostolica
 derogatum aliquid fuisset. Hinc apparet inscitia & oseria
 Caluini, qui loco notato dicit, Zozimum conatum esse
 cere, vt iste canon Concilij Mileuitani, in Concilio VII.
 thaginensi, corrigeretur. Cùm è contrario constet, Zozimum
 iussisse, vt iste canon confirmaretur, & ad praxim redigeretur.

„ Sed DICES; Si ita est, quo iure Romani Pontifices
 „ rium Presbyterum ex Africa appellansem susceperunt, &
 „ dum suum restitui fecerunt; vt referunt Africanus Patrum
 „ pistola ad Bonifacium, & in alia ad Celestinum?

RESPONDEO; Licet prohibitum fuerit Clericis inferioris
 ordinis, appellare ab Episcopis suæ prouinciæ; non tam
 prohibitum fuit, nec prohiberi potuit summo Pontifici
 vellet, eos admitteret. Præterea Romani Pontifices non
 admiserunt appellationem Apianam, quam audierunt de
 rimonias, & mandarunt Africanis, vt eius causam
 cognoscerent, & fideliter iudicarent. Apparet enim
 duabus epistolis, bis Apianum venisse Romam, & post
 remissum in Africam, & ibi in Concilio iudicatum
 tum eius ab vrbe.

QUARTO, obiicit Calvinus lib. 4. Instit. cap. 7. §. 10. cap.
 lam 162. AUGUSTINI, vbi legimus causam Cæciliani
 catam à Pontifice, & quibusdam aliis, iussu Imperatoris
 deinde rursus iudicatam secundò ab Episcopo Arelatensi,
 eodem Imperatore iubente, & tertio iudicatam ab Imperatore
 re. At si Pontifex iure diuino est summus Iudex, quomodo
 „ non ex se, sed solùm iubente Imperatore iudicat? Item,
 „ eo appellari non potest, quomodo appellatum est in
 „ Cæciliani, & iudicatum post Pontificis sententiam ab
 „ scopo Arelatensi, & rursus ab Imperatore? Denique,
 „ socios ab Imperatore adiungi passus est in primo iudicio.

Respondeo ad PRIMVM, Pontificem non iudicasse
 quando Imperator iniunxit; quia Donatistæ causam
 non detulerunt primò ad Pontificem, vt debebant, sed ad
 peratorem. In quo eos malè fecisse, docet Augustinus ibidem
 vbi etiam dicit, Constantinum Imperatorem longè or-

tius egisse, qui causam ad se delatam non ausus fuit iudicare, sed eam ad Pontificem misit. Ad **SECUNDUM** dico, Pontificem permisisse secum federe alios ab Imperatore assignatos, ut satisfaceret Donatistis, quibus Romanus Pontifex suspectus erat. Ad **tertium** dico, post Pontificem iudicasse Episcopum Arelatensem, & postea Imperatorem, non quia oportebat, ut ibidem ait Augustinus; sed ut omnino obstrueretur os Donatistarum. Itaque Imperator, ut ibidem ait Augustinus, veniam petiturus ab Episcopis, causam illam inuitus cognouit.

CAPVT XXV.

Soluitur argumentum ultimum.

POSTREMO. Caluinus loco notato, & Magdeburgenses Cent. 5. cap. 9. & etiam **Græci** in Concilio Florentino, sess. 20. sed præcipuè **Illyricus** in libro de historia Concilij VI. Carthaginensis, argumentum, ut ipsi credunt, fortissimum, petunt ex historia Concilij VI. Carthaginensis, cuius hæc est summa.

Zozimus Papa ab Africanis per legatos petiit, ut tres canones Nicæni Concilij executioni mandarent. Vnum, de appellationibus Episcoporum ad Romanum Pontificem; Alterum, de appellationibus Presbyterorum & minorum Clericorum ad Episcopos vicinos; Tertium, de non eundo ad comitatum; id est, ne irent Episcopi Afri ad aulam Imperatoris.

Africani his mandatis acceptis, Concilium nationale C. C. XVII. Episcoporum coegerunt, & Pontifici Bonifacio, qui, Zozimo interim mortuo, successerat, responderunt; se non inuenire eos canones in Nicæno Concilio, propterea se scripturos ad Patriarchas Orientis, Constantinopolitanum & Alexandrinum, ut ad se mittant authentica exemplaria Nicæni Concilij; interim tamen se eos canones seruaturos, salua diligentiore inspectione authenticorum exemplarium. Interim venerunt à Cyrillo Alexandrino & Attico Constantinopolitano exemplaria Nicæni Concilij, & in iis non sunt inuenti isti tres canones, sed tantum viginti illi, qui habentur in historia Ruffini lib. 10. cap. 6. quam etiam historia Cyrilus in epist. ad Africanos citat.

Cum

Cum igitur Africani non inuenissent in exemplaribus missis illos canones, scripserunt Celestino Papæ, qui Bonifacio successerat; ut quandoquidem in Nicæno Concilio canones non inueniebantur, deinceps non facile admittentes appellantes ex Africa. Hæc habentur in VI. Concilio Carthaginensi, & in illis duabus epistolis. Quid autem Pontifex sponderit, ibi non habetur.

Super hanc historiam struunt Illyricus & Magdeburgenses immensam congeriem conuiciorum, & mendaciorum præterea duo argumenta. Quod ad conuicia attinet, Iulianus Ricvus in illo suo libro de hac historia, omnium ferè Pontificum illius temporis nomina petulanter inuertit. Sanctum enim Innocentium, passim Nocentium vocat; S. Bonifacium, Malefacium; S. Celestinum, Infernalem; S. Leonem, modò infernalem lupum, modò leonem rugientem appellat.

Ad quam petulantiam retundendam sufficere possunt acta Concilij Carthaginensis, & epistolæ eiusdem Concilij ad Bonifacium & Celestinum, quæ omnia integrè in libro adiecit Illyricus. Quotò enim petulantius & contumacius Illyricus loquitur de sanctis illis Pontificibus, tantò magis Africani Patres honorificentius & grauius locuti sunt. Vide præterea de laudibus horum Pontificum Augustinus in epist. 157. ad Optatum; & lib. I. ad Bonifacium; & Iulianus Ricvus ad finem libri contra Collatorem.

Iam verò mendacia tot ferè sunt in lib. Illyrici, quæ sententiæ. Pauca de multis proferam. In ipso libri principio ait in sexta Carthaginensi Synodo, interfuisse cum Augustino Prosperum, Orosium, & alios insignes viros. At Prosperus & Orosius nec nominantur in eo Concilio, nec intercesserunt, cum nec Episcopi essent, nec Africani, & Concilium ex solis Africæ Episcopis constaret.

Paulò post affirmat Illyricus, cum Bonifacio Papa sine schismate electum fuisse Eulabium; sed Eulabium à maiori parte cleri & populi electum tantæ fuisse modestiæ, ut succederet, tamen si aliqui ad eum Pontificatus iure pertinerent. At sine teste hoc dicit Illyricus; & nos contra producimus Anastasium Bibliothecarium, qui in vita eiusdem Bonifacii scribit, à Concilio Episcoporum CC. LII. electum Eulabium, ut iniuste ordinatum, Bonifacium verò ab omnibus confirmatum.

AD HÆC Illyricus dicit, & sæpe repetit, Romanos Pontifices ab Africanis Patribus postulasse, iurisdictionem sibi concedi in Africam, & in omnes alias regiones; & cùm toto quinquennio de hac re deliberatum esset, tandem à Concilio definitum, vt nullum ius Pontifici concederetur. Id verò non solùm est mendacium, quia nec tale postulatum, nec talis definitio in eo Concilio reperitur; sed etiam est mendacium impudens, quia sine vlla probabilitate asseritur. Quis enim credat, Romanos Pontifices ab Afris iurisdictionem postulasse in Asiaticos & Europæos? Quis item credat, Africanos Patres toto quinquennio in ista causa laborasse, cùm vno verbo respondere possent, se nullum ius in exterarum nationes habere, proinde nec aliis posse concedere? An non rideretur, qui à Rege Gallorum iurisdictionem peteret in Hispanos? & Rex ipse nonne ridiculus esset, si quinquennium in eius rei deliberatione poneret?

Aliud mendacium, idque potissimum & millies repetitum in libro Illyrici, & Centuriis est, Zozimum Papam falsasse de industria, & contra conscientiam suam Nicænū Concilium, vt ea fraude iugum imponeret Africanis. De quo mendacio in solutione argumentorum dicemus. His igitur prætermis- sis, ad argumenta veniamus.

PRIMUM; Si iure diuino Papa est summus Iudex Ecclesiæ totius, quare Pontifices non ex iure diuino, sed ex Concilio Nicæno ius suum de appellationibus ad Apostolicam sedem, confirmare nituntur? Et cur tot Catholici, sanctique Patres Carthaginensis Concilij, ius illud admittere nolunt, nisi in Concilio Nicæno reperiatur?

Ad hoc eorum argumentum breuiter respondemus, iure quidem diuino ad summum Pontificem appellari semper potuisse: tamen an expediret ea potestate uti, & omnibus in locis, non sine causa dubitatum esse. Nam vtrinque rationes adferri possunt. Si enim passim omnibus appellatio concedatur, facile fiet, vt multi effugiant legitima iudicia; vt imeritò vexentur Episcopi, qui primò iudicarunt; vt causæ, alioqui faciles, & perspicuæ, in longum tempus protrahantur. Atque hinc S. CYPRIANVS lib. I. epist. 3. & 4. non semel conqueritur de iis, qui semel legitimè iudicati, & damnati, Romam ad Pontificem prouocabant. Et S. BERNARDVS lib. 3.

lib. 3.

lib. 3. de consideratione, multa enumerat incommoda, ex nimia frequentia appellationum oriuntur.

Contra verò, si nulli concedatur appellatio, dabitur si particularibus Episcopis, vt facile & temerè iudicent tyrannicè populos opprimant; nec non, vt existiment, lum se habere superiorem, nulli rationem esse reddere quod nihil esset aliud, quàm vnum corpus Ecclesie in partes scindere, quot sunt Episcopatus.

Itaque cùm res dubia esset, Concilium SARDICENSIS generale, ipso etiam consentiente Pontifice, declarauit, re, vt ordinariè Presbyteris, & aliis minoribus Clericis appellatio concedatur ab Episcopis ad Concilium prouinciale Episcopis autem ad sedem Apostolicam. Esse autem hanc declarationem, non nouam concessionem, testantur eorum, qui ante Concilij Sardicensis & Nicæni temporibus aetatibus ad Romanum Pontificem appellauerunt.

Cur igitur in Concilio Carthaginensi Romani Pontificem non ius diuinum, sed Nicænum Concilium, ad ius appellationum stabilendū proferrent; caussa erat, quoniam strare volebant, non solum posse ad se ab omnibus sed etiam Ecclesie expedire, vt ita fieret, quandoque generale Concilium idem fenserat.

Pari ratione Africani Patres impedire cupiebant eorum appellationes. quoniam existimabant eas Ecclesie expedire; tamen neque ignorarent, neque negarent, solutè impediri non posse. Quocirca in vtraque eorum quam ad Pontifices Romanos de hac caussa miserunt, petitionem suam ad Apostolicam sedem testantur, dum referunt acta Concilij, & eius mandata accepisse se dicunt, non iubent, sed rogant, vt non facilè aures appellanti præbeat. Sed hæc omnia clariora erunt in solutione huius argumenti.

ALTERVM igitur argumentum Magdeburgensium uini, eiusmodi est; Zozimus, Bonifacius, & Celestinus Romani Pontifices ius appellationum ad Apostolicam sedem Nicæno Concilio probare voluerunt: atqui discussa falsatores & corruptores Nicænorum canonum deprecati sunt; igitur ne humano quidem iure, nedum diuino ad eorum iudicium prouocari potest.

RESPONDEMVS primùm, Africanos Patres ex ignorantia deceptos; Magdeburgenses, & Caluinum ex malitia peccare. Nam Africani in epistola ad Celestinum bis reperunt, in nulla Patrum definitione, & in nulla Synodo se inuenisse illos canones; ex quo apparet, eos non habuisse canones Sardicenis Concilij, in quibus tres illi canones disertis verbis continentur; & si eos habuissent, sine dubio acquieuisent. Non enim minor est Sardicensis, quàm Niceni Concilij auctoritas. Neque maior est error citare Nicænum Concilium pro Sardicensi, quàm Matthæum pro Ioanne, vel Hieremiam pro Zacharia, vt citauit S. Matthæus, cap. 27. Sicut ergo non possumus vocare Matthæum falsarium, quia idem Spiritus sanctus in Hieremia & Zacharia loquutus est, ita nec debuissent Summi Pontifices appellari falsarij, etiamsi Nicænum Concilium pro Sardicensi citassent, cum eadem sit autoritas vtriusque Concilij. At Magdeburgenses nouerunt Sardicense Concilium, & tanquam legitimum in suam quartam centuriam transtulerunt; ergo necesse est fateantur Africanos deceptos, & causa excidisse: ergo cum illis nihilominus obstinatè victoriam tribuunt, secum pugnant, & ex malitia peccant.

Sed DICES, in isto Concilio VI. Carthaginensi, cap. 6. citatur nominatim Sardicense Concilium: ergo non ignorabant illud Africani.

RESPONDEO, illa verba, quibus citatur Sardicense Concilium, non esse Africanorum, sed legatorum Pontificis. Ipsi enim ex commonitorio sibi dato à Pontifice Zozimo, illa verba citabant. Et præterea existimo, omnino esse corruptum eum locum, & vel positum à Librariis, Sardicensi, pro Nicæno; vel quod magis suspicor, ex margine irrepsisse in textum, illud: *Ex Sardicensi Concilio.* Ponitur enim in margine, Sardicense Concilium, quia reuera verba, quæ ibi citantur, non inueniuntur nunc, nisi in Sardicensi Concilio. At nihilominus non debet esse in textu nomē, Sardicensis Concilij. Siquidem verba illa citantur ex commonitorio Papæ Zozimi, quod ex Roma legati attulerant: legati autem illi ex Nicæno Concilio se canones citare dicebant. Vnde mox verbis illis recitatis, Augustinus dixit: *Et hæc nos seruaturus profitemur salua diligentiori inquisitione Nicæni Concilij.*
Quibus

Quibus verbis indicat, se accepisse canonem citatum
quam ex Nicæno Concilio.

Adde quod Augustinus lib. 3. contra Cresconium, non agnoscit aliud Sardicense Concilium, quam quod hæreticum Concilium Orientalium Episcoporum contra Athanasium. Duplex enim fuit Sardicense, ut patet ex Someno lib. 3. hist. cap. 10. & 11. vnum Catholicum generale pro CCC. Episcoporum, quod Augustinus nunquam alterum hæreticum LXXVI. Episcoporum, quod Augustinus vidit.

SECUNDO dico, canones Nicæni Concilij, qui sunt in Ruffinum lib. 10. histor. cap. 6. & qui missi sunt ex Orientem Africanos, sine dubio non esse omnes canones, quos Nicænum Concilium edidit, & proinde probabile esse, hos canones, quos Zozimus citavit ex Nicæno Concilio, non in eo Concilio fuisse. Quod illi canones non sint omnes probant nonnulli ex epistola Athanasij ad Marcum Papam in qua petit exemplum Nicæni Concilij ex Romano Pontificis scrinio, afferens exempla quæ erant Alexandria, subtrahuntur mata ab Arianis.

Sed hoc argumentum ridetur à Magdeburgensibus, quod rere non est solidum. Nam illa incensio librorum accidit tempore Constantij Imperatoris, quando Athanasio contra Georgium quidam Arianus in locum eius ordinatus est. Athanasius testatur in epistola ad omnes Orthodoxos, quod constat autem ex Chronico Hieronymi, Marcum Papam tempore iam fuisse defunctum. Deinde, si Marcus Papam exemplum misisset ad Alexandrinos ex Romano scrinio, convenissent deinceps inter se exemplaria Romanum & Alexandrinum. Quomodo ergo in exemplari à S. Cyrillo ad Alexandria ad Africanos misso, deerant isti canones tres, qui inveniuntur in Romano?

Omissa ergo ista Athanasij epistola, probatur canones non esse integros. PRIMO, quia vnus ex præcipuis canonicis Nicæni Concilij erat, ut Pascha die Dominico celebraretur, ut patet ex epistola Constantini apud Eusebium de vita Constantini, ex Epiphanio hæres. 69. & ex Athanasio in epistola de Synodis Arimini & Seleuci. At iste canon non exstat inter illos XX. Ruffini.

SECUNDO, Ambrosius in epist. 82. docet, in Concilio Nicæno statutum, ne bigamus in clerum asciscatur. At neq; hoc in illis XX. canonibus inuenitur.

TERCIO, Hieronymus præfatione in Iudith, asserit, à Concilio Nicæno librum Iudith inter canonicos receptum. At non reperitur hoc inter canones Ruffini.

QUARTO, Augustinus epist. 110. de designando successore, asserit, in Concilio Nicæno prohibitum, ne duo Episcopi simul sedeant in eadem Ecclesia, contra quem canonem se imprudenter fecisse, dolenter refert. At iste canon nusquam apparet inter illos XX.

QUINTO, in Concilio Africano, can. 14. asserunt Patres ex canone Nicæni Concilij, non licere, nisi ieiunis offerre Eucharistiam. At ubi est iste canon inter illos XX:

SEXTO, in fine Concilij Chalcedonensis, Atticus refert in Concilio Nicæno determinatam fuisse rationem scribendarum formatarum epistolarum, de quibus loquitur Optatus lib. 2. contra Parmenianum, ubi ait: *Cum quo* (Syricio Romano Pontifice) *nobis totus orbis, commercio formatarū, in communionis societatem communicat;* & Concilium Mileuitanum can. 20. dum prohibet, ne sine formatis literis Clerici ad comitatum eant. At hoc nusquam apparet in illis viginti canonibus Ruffini.

Denique SEPTIMO, Lutherus, Calvinus, Centuriatores, & ceteri hæretici passim obiiciunt ex Socrate, lib. 1. hist. cap. 8. canonem Nicæni Concilij, in quo dicunt, permissas coniuges Sacerdotibus. At iste canon non inuenitur in illis XX. Ergo si Zozimus corruptor & falsator canonum Nicænorum dicitur, quia citauit nomine Concilij Nicæni vnum canonem, qui non inuenitur in illis XX. canonibus; eadem ratione corruptores & falsatores dicendi sunt Constantinus, Athanasius, Epiphanius, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Atticus, Socrates, Africani Patres, & ipsi Centuriatores, atq; etiam Lutherus & Calvinus. Omnes enim isti citant canones Nicæni Concilij, qui in illis XX. non reperiuntur.

Adde VLTIMO, quod in Concilio Florentino, sess. 20. Ioannes quidam vir doctissimus asserit, se multis Sanctorum veterum testimoniis posse ostendere, Concilij VI. Carthaginensis Patres tandem agnouisse, corruptos & falsos canones

tt

Nicæni

Nicæni Concilij ad se ex Alexandria & Constantinopolitana fuisset.

Dico TERTIO, mihi videri probabile admodum, in Concilio Nicæno non fuisse expressè hos tres canones, de quibus agimus; sed à Zozimo, & à Bonifacio vocari hos canones Nicænos, quia Concilium Nicænum & Sardicenses vno & eodem habebantur, & vtriusque Concilij canones simul coniuncti erant in Bibliotheca Romana, tanquam si eodem Concilij essent. Cuius rei ignoratio Africanos perturbavit.

Rationes, quæ me mouent, hæc sunt. PRIMA, quoniam eodem verbis habentur hi canones in Concilio Sardicenses, quibus eos allegant legati Zozimi: nec est verisimile, eos si prius canones fuisse in Nicæno Concilio, & tamen non in illo re villo modo Patres Sardicenses, se canones non condiderunt renouare. Itaque existimo, in Nicæno Concilio improprie & obscure decretum, vt ad Pontificem appellaretur, quod in eodem can. 6. iubet Concilium seruari antiquas consuetudines, & vna est hæc de appellationibus, vt patet ex Leonis & ex exemplis supra adductis: & etiam quia iubet Concilium, causam semel iudicatam iterum in alio locum non posse, vt patet ex epist. Iulij apud Athanasium, in synodologia: sed expressè, & difertè Concilium Sardicenses totam explicuit.

SECUNDA, quoniam in Concilio Nicæno à Dionysio te mille annos conuerso ex Græco, quod exstat in martyrologio S. Vedasti Atrebatii, habentur simul, tanquam eodem Concilij, canones omnes Concilij Sardicenses.

TERTIA, quoniam alioqui non potest reddi ratio, quare Sardicenses Concilium, quod constat vniuersale, & probè fuisse, non numeretur inter Concilia generalia. Deberet dici secundum Concilium, sed ideo non addit ad numerum Conciliorum, quia pro vno & eodem habetur cum Nicæno. Cur autem simul cum Nicæno Sardicenses Concilium coniunctum fuerit, ratio est, quia iidem Patres magna ex parte vtroque Concilio interfuerunt, & nihil noui, quoad fidem in Sardicenses definitum est, sed solum Nicæna fides robusta, cum in aliis Conciliis semper nouæ hereses damnate fuerunt. Itaq; Zozimus non fraude aliqua citauit Nicænum pro Sardicenses.

dicenti, sed quia pro eodem habentur. quod idem dicendum
 puto de **Julio** in epistola ad Orientales, **Innocentio** in episto-
 la ad Victricium, & **Leone** in epistol. 25. ad Theodosium: qui
hunc canonem citant nomine Nicæni Concilij. Quemad-
 modum enim **Symbolum Constantinopolitanum** passim vo-
 catur **Nicænum**, quia est explicatio Nicæni; ita quoq; cano-
 nes Sardicenses, Nicænos appellare solebant veteres, quod
 nihil sint aliud, quam explicatio, & confirmatio canonum
 Nicænorum.

Adde **QVARTO**, Carthaginenses Patres nunquam statu-
 isse, ut nullum ius Romano Pontifici in Africam tribueretur:
 vel, ut non liceret vilo modo Episcopis Afris ad Romanam
 Ecclesiam prouocare: neque tantum fuisse dissidium inter
 Pontifices Romanos, & Episcopos Africanos, quantum Illy-
 ricus & Calvinus dicunt. Nam in primis eiusmodi decretum
 nusquam exstat; deinde ipsi Africani Patres in epist. ad Boni-
 facium, & in altera ad Celestinum, concordiam & subiectio-
 nem suam ad Apostolicam sedem apertissimè testantur; sic e-
 nim ad Bonifacium scribunt:

*Quoniam Domino placuit, ut de his, qua nobiscum egerunt
 sancti fratres nostri, Coepiscopus Faustinus, & Compresbyteri
 Philippus & Asellus, non beata memoria Episcopo Zozimo, à
 quo ad nos mandata & literas attulerunt, sed tua venerationi,
 qui in eius locum es diuinitus constitutus, humilitas nostra
 scriberet, ea breuiter insinuare debemus, qua strorumque
 concordia terminata sunt, in quibus, salua quidem caritate,
 sed non sine paruo altercationis labore demorati sumus. Hæc
 illi. Vbi cum omnia ad Papam referunt, quæ acta sunt; & à
 Zozimo Pontifice mandata se accepisse testantur, an non a-
 pertè indicant, se illum, ut Superiorem, agnoscere. In epistola
 verò ad Celestinum: Prefato, inquiunt, debita salutationis
 officio, impendio deprecamur; Et deinceps ad vestras aures
 hinc venientes, non facilius admittatis. Quibus verbis, nec
 absolute recusant legem illam de appellationibus; nec dicunt,
 non posse Pontificem, si velit, appellantes admittere: sed tan-
 tum obsecrant, ut non faciliè deinceps aures appellantis
 præbeat.*

S. AUGUSTINVS in epistola 157. apertè prædicat Ro-
 mani Pontificis primatum in Africam, cum ait; Ex mandato
 Zozimi,

Zozimi, se & alios Episcopos Cæsaræam venisse: & in Christianum vniuersum; cum hæresim Pelagianam scribit Innocentio & Zozimo toto orbe esse damnatam. Idem Augustinus Bonifacio Papæ subiectus & coniunctissimus vt patet ex initio libri primi aduersus duas epistolas Pelagiorum, ad eundem Bonifacium. Idem quoque in epistola ad Celestinum Papam, ad ipsum Pontificem refertur Episcopi cuiusdam Afri, & inter alia sic loquitur: *Calliditate nobiscum pietate Venerabilis Domine beatissime, & caritate suscipiende sancte Papa, & inbe tibi, quæ sunt, omnia recitari.* Et infra: *Exsistat exemplo ipsa synodusolica iudicante, vel aliorum iudicata firmante, etc.* Infra, Celestinus Papa in epistola ad Gallos, miris laudat Augustinum, atque eum dicit in communionem Romanæ Ecclesiæ semper mansisse; & à se, & prædecessoribus factorem optimum habitum semper fuisse.

Quæ coniunctio Augustini cum Romana Ecclesiâ festi mendacij conuincit Illyricum, qui scribit; ab Augustini eiusque collegis, Romanos Pontifices, tanquam corruptores scelestissimos refutatos, & ab omni conditione exclusos.

Non diu post illud Carthaginense Concilium, in epist. 87. scribit ad Episcopos prouinciæ Mauritanicæ, atque ait, se Lupicino Episcopo communionem restituisse, quoniam ad se ex Africa appellasset: item se misisset Episcopum legatum, qui vice sua res Africæ cognosceret. Aut igitur Concilium Carthaginense id non probauit, aut certè Patres illi, sententiam mutauerunt.

Rursum, post annos circiter XL. S. EVGENIUS Carthaginensis Episcopus cum à Rege Honorico Ariano ad communionem de fide compelleretur, respondit; se scripturum ad legatos suos transmarinos. Nec enim sine consensu aliorum Episcoporum, & præcipuè Romanæ Ecclesiæ, quæ caput est omnium Ecclesiarum, de fide aliquid statui posse. Refertur in libro C. T. O. R. Vticensis li. 2. de persecutione Vandalica. Igitur sciebat Episcopus Carthaginensis, etiam post Concilium Carthaginense, Romanam Ecclesiam caput esse omnium Ecclesiarum; & si omnium, certè Africanarum quoque Romano Pontifice dissidebat, cui se scripturum profectum

Non diu post, cum Thrasimundus Honorici successor, omnes penè Africanos Episcopos, hoc est, C C. XX. in Sardiniam relegasset, Symmachus Papa Romanus omnes illos Episcopos, vt sua membra, suis sumptibus paut, ac fouit liberalissimè; vt Paulus Diaconus scribit lib. 17. rerum Romanarum. quod certè non dissidij, sed communionis & coniunctionis est argumentum.

Eodem tempore S. FULGENTIUS Africanorum Episcoporum facilè princeps, cum Romana Ecclesia coniunctissimus fuit; vt ex cap. 12. vitæ ipsius constat. Nam cum in Ægyptum proficisci vellet ad solitudines Monachorum, admonitus est ab Episcopo Siracusano, ne id faceret; propterea quòd illi omnes Monachi à sede B. Petri disiuncti essent, cum quæ ipse communicaret. Itaque relicta Ægypto Romam venit, ad inuisenda Sanctorum loca. Idem verò Fulgentius, vt ex capite 29. vitæ ipsius, ab eius discipulo fideliter scriptæ, colligitur, cum Ecclesia Carthaginensi, & eius Episcopo coniunctus erat; ex quo efficitur, vt etiam Episcopus Carthaginensis cum Romano coniunctus esset. nec enim S. Fulgentius duobus inter se non communicantibus, iure communicare potuisset.

Postea tempora, B. GREGORIUS coniunctionem suam cum Episcopo Carthaginensi, & ius appellationis, & iurisdictionem in eas omnes prouincias manifestè declarat, lib. 1. epist. 72. & 75. & lib. 7. epist. 32.

Sed contra obiicit Illyricus epistolam Bonifacij II. ad Eulabium Alexandrinum Episcopum, & epistolam Eulabij Episcopi Carthaginensis ad eundem Bonifacium. Ex quibus epistolis colligitur, post Concilium Carthaginense VI. per annos centum, separatos fuisse Carthaginenses Episcopos à communionem Romanæ Ecclesiæ; & tum demum reconciliatos, subiiciente se Eulabio Apostolicæ sedi, & anathematizante antecessores suos.

RESPONDEO primùm; valde mihi eas epistolas esse suspectas. Nam in primis pugnare videntur cum iis, quæ diximus de coniunctione Augustini, Eugenij, Fulgentij, & aliorum Africanorum cum Romana Ecclesia. Deinde Eulabius Alexandrinus, ad quem Bonifacius scribere videtur, nullus fuit; aut certè eo tempore non fuit, vt patet ex chronologia

Nicephori Constantinopolitani. PRAETEREA Bonifacius significat in epistola sua, Iustino imperante se scribere, et Justinus obierat, antequam Bonifacius sedere inciperet, quod historiis omnibus constat. AD HAEC, epistola, quae Bonifacio adscribitur, tota ferè constat ex duobus fragmentis, unum alterum sumptum est ex epistola Hormisdæ Pontificis ad Ioannem; alterum ex epist. S. Gregorij ad Episcopos Galliarum, quae est quinquagesima secunda libri quarti. At S. Gregorius eo tempore nondum erat natus; neque creditur Gregorium à Bonifacio illa verba sumpsisse, siquidem omnino Gregorianus est.

In epistola etiam, quae Eulabio Carthaginensi tribuitur, quaedam sententia Gregoriana inseritur, ex lib. 4. epistolae Eulogium. Et reliquum eius epistolae nihil est, nisi fragmentum epistolae Ioannis Episcopi Constantinopolitani ad Episcopum Hormisdam.

Sed si fortè epistolae istae verae sunt (nihil enim affirmare dubio non in eum sensum accipiendae sunt, quae Eulabij praedecessores usque ab Aurelio Carthaginensi Episcopi praeside, à Romanae Ecclesiae communiione discesserint; id enim repugnat certissimis & verissimis historiis, quae solum significant, Aurelium primùm contra Romanam Ecclesiam superbire cœpisse, deinde eius exemplo imitatum, & fortè aliquos alios; ceterum Eulabium, cogitatione, iterum se Romanae Ecclesiae obedientiae subiectum, enim solum ex epistolis illis colligitur.

CAPVT XXVI.

Idem probatur ex eo, quòd summus Pontifex nemine iudicatur.

ARGUMENTVM DECIMVM sumitur ex eo, quòd Romanus Pontifex à nemine in terris iudicari potest. Non enim potest evidentiùs ostendi principatus eius, quàm si ostendatur ita omnia, ut Prelatus, ut nemini sit subiectus. Sunt autem tria obiecta, quae ostendunt, antequam ad probationem veniamus.

PRIMO, nos hoc loco non disputare de Pontifice, sed de Principe temporalis. hoc enim modo, ne aduersarij quædam

negant, eum non posse iudicari in causis temporalibus. Est enim commune omnibus absolutè Principibus, vt nullum agnoscant superiorem in negotiis temporalibus. Loquimur ergo de Pontifice ratione solius Pōtificatus; ac dicimus eum, etiamsi ditionem temporalem nullam haberet, non posse vllō modo iudicari in terris ab vllō Principe Christiano, siue seculari, siue Ecclesiastico; neque ab omnibus simul in Concilio congregatis.

Obseruandum est SECUNDO, duos fuisse errores de hac re. Vnum eorum, qui docuerunt, Pontificem posse ab Imperatore iudicari, puniri, deponi; si non fungatur rectè suo munere. Ita quondam Marsilius de Padua apud Ioannem de Turrecremata, lib. 4. summæ de Ecclesia, part. 2. cap. 37. quem errorem prolixè refellit idem auctor lib. 2. cap. 93. & seq. Alter est error N I L I, in suo libro de primatu, qui Pontificem non quidem à Principe seculari; sed tamen à Concilio Episcoporum iudicari & puniri posse, contendit. Porrò Calvinus lib. 4. Instit. cap. 7. §. 19. & ceteri huius temporis hæretici, vtrumque errorem simul coniungunt; & tam Principum, quàm Episcoporum iudicio, Pontificem Romanum subiiciunt.

Obseruandum est TERTIO, rationem præcipuam, cur Papa iudicari non possit, esse, quia Princeps est Ecclesiæ totius; & proinde superiorem in terris non habet: nam quia summus Princeps est Ecclesiæ, non potest iudicari ab vllō Ecclesiastico Antistite: & rursus, quia Respublica Ecclesiastica spiritualis est; ac proinde maior ac sublimior, quavis Respublica temporali: propterea summus Princeps Ecclesiæ dirigere & iudicare potest summum Principem Reipublicæ temporalis; non autem ab eo dirigi, aut iudicari debet, nisi rectus ordo, & ipsa rerum natura peruertatur. Hæc, inquam, est ratio primaria; & vt Scholæ loquuntur, à priori: tamen, quia hæc ratio assumit id, quod in tota hac disputatione probare nitimur; videlicet Romanum Pontificem Principem esse totius Ecclesiæ: idcirco hac, & similibus rationibus prætermittis, ex testimonio Conciliorum, Pontificum, Imperatorum, ac Doctorum Ecclesiæ demonstrabimus; Romanum Præsulem iudicari non posse: vt inde confirmemus primariam nostram thesim; quæ est, Romanum Pontificem Caput & Principem esse Ecclesiæ vniuersæ.

Probatur ergo **PRIMO** ex Conciliis; In Concilio **SANCTO** dicunt Patres: *Prima sedes à nemine iudicabitur*. fert hæc verba ex isto Concilio **Nicolaus** in epist. ad **Mileti** lem. Item in Concilio **ROMANO** sub Syluestro **CC. LII** Episcoporum, can. vlt. *Neque ab Augusto, neque à Rege, neque ab omni Clero, neque à populo iudicabitur prima*. Huius decreti meminit idem **Nicolaus** in epist. ad **Mileti** lem. Item in Synodo **ROMANA** sub Sixto **III.** cap. **III.** mus dictum: *Non licet in Pontificem sententiam dicere*. **Sixtum**, qui accusabatur, respondisse: *Et si in meo arbitrio iudicer, an non iudicer; tamen non abscondatur Secreta*.

Cùm **Dioscorus** Episcopus **Alexandrinus** in **Synodo II.** **Ephesina** **Leonem I.** iudicare, & damnare ausus esse hoc factum exhorruit **Catholica Ecclesia**; vt Concilium **Concedonense**, in epist. ad **Martianum** & **Valentinianum** ratatores; & in altera ad ipsum **Leonem**, quæ habetur ad eundem Concilij, scripserit; se damnasse **Dioscorum** multas causas: sed præcipuè, quod in primam sedem sententiam re præsumpsisset. In Concilio **V.** sub **Symmacho**, rector **Ennodij** **Diaconi**, in quo inter alia scriptum est: *rum hominum causas Deus voluit per homines terminari. Sedis istius Præsulem, suo sine quaestione reservauit*.

Concilium **ROMANVM** sub **Adriano** **Papa II.** can. **II.** ba referuntur in **VIII.** Synodo, act. 7. sic ait: *Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus iudicasse legimus de eo vero quenquam iudicasse, non legimus.* Quod sancto iudicio intelligendum est. Et Concilium ipsum act. 10. can. 21. asserit, non licere vlli terreno Principi Patriarchas, & imprimis **Romanum**. Deniq; in Concilio **LEVITANO**, canone 19. puniuntur grauissimè Clerici, qui Imperatore iudicari volunt. Si ergo Imperator Clericos iudicare non poterat; quantò minus Pontificem?

SECUNDO, probatur ex testimoniis Pontificum. **Gregorius I.** in epist. ad **Anastasium** Imperatorem: *Duo sunt, Imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur: auctoritas sacra Pontificum; & Regalis potestas. In quibus magis grauius est pondus Sacerdotum; quantò etiam propriis actibus in diuino sunt reddaturi examinationem. Non est igitur ex illorum te pendere iudicio; non illos ad tuam posse referre*.

Voluntatem. GREGORIVS lib. 9. epist. 39. ad Theodistam : *Si B. Petrus, inquit, cum à fidelibus culparetur, auctoritatem, quam in sanctam Ecclesiam acceperat, attendisset; respondere poterat, et pastorem suum oves reprehendere non auderent.* NICOLAUS I. in epistola ad Michaëlem : *Satis, inquit, evidenter ostenditur, à seculari potestate nec ligari prorsus, nec solui posse Pontificem; id est, nec damnari, nec absolui.* INNOCENTIUS III. in epistola ad Imperatorem, quæ habetur cap. Solitæ, tit. de maioriâ, docet hoc idem ex professo. Et in ferm. 2. de consecrat. Pontif. Similiter BONIFACIVS VIII. in extrauaganti, Vnam sanctam. Et IOANNES XXII. in extrauaganti, Licet iuxta doctrinam Apostoli.

TERTIO, probatur ex confessione Imperatorum. Nam de Constantino scribit Ruffinus lib. 10. histor. cap. 2. eum noluisse Episcopos iudicare; sed dixisse, se potius ab Episcopis iudicari debere. Similis est confessio Basilij Imperatoris in oratione, quam habuit ipse in fine VIII. Synodi. Et inter cetera monet omnes laicos, in quorum ordine se antè posuerat; ne velint iudicare iudices, aut pascere suos pastores. Denique, Nicolaus in epistola ad Michaëlem, multis allatis testimoniis, probat, pios Imperatores nunquam Pontificibus imperasse; sed obsecrasse solum vt Patres, si quid ab eis fieri voluissent.

Accedant POSTREMO sanctorum Doctorum pauca testimonia. AMBROSIVS in oratione de tradendis Basilicis : *Bonus, inquit, Imperator intra Ecclesiam est, non supra Ecclesiam.* Certè si non est supra Ecclesiam, multò minus supra Ecclesiæ Patrem & Pastorem.

GREGORIVS NAZIANZENSIS in oratione, qua se excusat; quòd tam diu ab Ecclesiastica functione se abstinerit : *Vos, inquit, oves, nolite pascere pastores, neque super terminos eorum eleuemini. Satis enim est vobis, si rectè pascimini; nolite iudicare iudices; nec leges feratis legislatoribus.* Ac ne putet, à Gregorio excipi Imperatores; audi quid idem Doctor dicat in oratione ad ciues timore percussos, & Principem irascentem : sic enim alloquitur Imperatorem : *Num vocem suscipitis liberam? Et quod lex Christi vos mea potestate, meoque subiecit tribunali? Imperamus enim Et ipsi, addo, Et imperio*

et 5 perio

perio maiori & perfectiori. Suscipe igitur vocem liberum scio te ouem esse gregis mei, &c.

S. BERNARDVS in epistola ad Conradum Imperatorem Legi, inquit, omnis anima potestatibus sublimioribus inest. Quam sententiam cupio vos custodire in exhibenda sententia Petri Vicario, sicut ipsam & vobis & vultis ab omni vari imperio. BONIFACIUS Martyr apud Gratianum finct. 40. canon. Si Papa, de Romano Pontifice loquitur, Cunctos iudicaturus à nemine est iudicandus. Denique 60 de sancto Victore, parte 2. de Sacramentis: Spiritus testas, inquit, iudicat terrenam; ipsa vero à Deo prima instituta est, & cum deniat, à solo Deo iudicari potest.

CAPVT XXVII.

Soluuntur argumenta Nili.

SUPEREST, vt argumenta soluamus. Primum deinde Caluini; postremo, quæ ex veteribus patribus, Ioannes de Turrecremata, & alij attulerunt. Sed antequam argumenta Nili proponerem monendum censuimus, ne Illyrici interpretationem fidat. nam cum alibi; tum in hoc præcipue capite semel deprauat verba Nili. Sit exemplo initium hæc Nilus sic habet: ὅτι δὲ πάντας ἀνακρίνων αὐτὸς ὡς ἀνακρίνεται, τὸ το καὶ ψευδῶς, καὶ τοῖς τῶν ἀποστόλων ὡς συμβαίνει. hoc est; Quod autem omnes iudicans, à nullo iudicetur; id & falsum est, & moribus Apostolorum non conuenit. ILLYRICVS autem sic reddidit: Quod blasphemus aduersarij; Papam omnes iudicare, ipsum vero à nemine iudicari debere; nomine ac Vanitate & mendacio plenissimum & ab Apostolorum æquabilibus, modestisq; canonibus omnino dissonat. At certe, Blaterant, non est in Græco. Et Nilus simpliciter falsum dicit, Illyricus, pro sua facilitate, Vanitate & mendacio plenissimum esse, ait. Denique Mores Apostolorum, fideiis interpretes, Æquabiles & sanctos canones Apostolorum, reddidit. Nec aduertit id contententibus verbis pugnare. Nam probaturus Nilus quæserat; non canones, sed facta Apostolorum recenserat.

Sed his omiffis, **N**ull rationes videamus. **P**rimo, si Paulus, inquit, confert suam doctrinam cum Apostolis, & Petrus se acriter obiurgari à Paulo patienter tulit; quo iure Papa Romanus nulli mortalium de factis, vitaque sua rationem reddere vult?

RESPONDEO; Pauli exemplum pro nobis facit; ideo si quidem ad Petrum accurrit, & cum eo contulit Euangelium, quia Petrum maiorem se agnoscebat; & exemplum posteris dare volebat, vt ad Petri sedem in eiusmodi rebus accederet. Notarunt hoc Hieronymus ex nostris in epistola ad Augustinum, quæ est II. inter epistolas Augustini, & Theodoretus ex Græcis in epistola ad Leonem. Porro, Petrus obiurgari se à Paulo passus est, quod esset illa non iudicialis censura, sed fraterna correptio. Nam, vt Augustinus docet in epist. 19. ad Hieronymum, & Gregorius homil. 18. in Ezechielem, non reprehendit Paulus Petrum, quomodo maiores de minoribus ex auctoritate iudicant, sed quomodo minores interdum maiores suos ex caritate corripiunt.

Obiectio **S**ECUNDA; Honorius Papa Romanus à sexta Synodo non solum iudicatus; sed & damnatus est.

RESPONDEO; De Honorio alio loco fufius differemus, cum ad eam quæstionem peruenerimus; an Papa hæreticus esse possit. Interim respondemus; Honorium in causa fidei iudicatum atque damnatum esse; (si vera tamen sunt quæ de eo feruntur) neq; nos negamus, quin Pontificem hæreticum Ecclesia iudicare possit. Quemadmodum autem id cohæreat cum eo, quod dicimus; Papam à nullo iudicari posse; in postremi argumenti solutione patebit.

TERTIA; Multæ sunt leges latæ de Episcopis, cum ab Apostolis, tum à Conciliis; quæ certè omnes Episcopos ligant; atqui Papa nihil est aliud, quam Episcopus; igitur tenetur legibus proinde superiorem habet, à quo iudicetur.

RESPONDEO; Papa tenetur quidem Ecclesiasticis legibus, sed quoad directionem, non quoad coactionem; vt Iurisconsulti de Principe loqui solent. Quamuis autem Concilia tam generalia, quam particularia interdum de Episcopis vniuersè loquantur, cum leges ferunt; tamen de iis Episcopis solum intelligi debent, qui subiecti sunt Legislatori; id quod ex Conciliis particularibus planum fieri potest. Ea
siqui-

siquidem Concilia sæpe dicunt; Si quis Clericus, si quis Episcopus id fecerit, &c. & tamen constat; legibus illis non legari, nisi Clericos, aut Episcopos eius prouincia.

» **QVARTA;** Sexta Synodus generalis nominatim Romanam Ecclesiam legem præscribit. Nam canone 13. reprehendit Clericam Romanam; quod Presbyteris, & Diaconis, ac Subdiaconis vsum vxorum non permittat; atque imperat, vt deinceps permittat. Et canone 55. reprehendit eandem Ecclesiam Romanam, quod in Quadragesima etiam Sabbatho ieiunium ac præcipit, ne id amplius fiat.

R E S P O N D E O; Iam antè monuimus, canones istos adscribi sextæ Synodo; cum editi fuerint postea à nonnulla Synodo, quam Romani Pontifices non modò non approbarunt, sed etiam reprobarunt. De qua re vide Franciscum Turrianum in libro de sexta Synodo, & Melchiorum Cusanum lib. 5. de locis, capite postremo, in solutione argumenti sexti.

Et sanè isti ipsi duo canones satis apertè indicant, quod non fuerit ea Synodus. Nam canone 13. dicunt; A postolorum vetustatis doctrinam se proponere, cum vxorum coniugium Clericis permittit. quod certè falsissimum est. Nam Concilium Carthaginense II. longè antiquius & celeberrimum ista falsa Synodo sexta, can. 2. sic ait: *Omnihus placuit, vt Episcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel qui Sacramenta continent, pudicitiam custodes, etiam ab vxoribus se abstineant; vnde et Apostoli docuerunt, & ipsa seruant antiquitas, nos quoque studiamus.*

Item **EPIPHANIVS** Græcus, atque antiquissimus & præclarissimus auctor, hæref. 19. quæ est Catharorum: *Sed, inquit, adhuc viuente & liberos gignente vnius vxoris vxor suscipit (Ecclesia) sed eum, qui se ab vna continuit, aut in continentia vixit, Diaconum, Presbyterum, Episcopum, & Hypodiam, maxime vbi sinceri sunt canones Ecclesiæ, sicut dices mihi, in quibusdam locis adhuc liberos gignere Presbyteros, & Diaconos, & Hypodiam; at hoc non est iuxta canones, sed iuxta hominum mentem, que per tempus elanguit.*

At, inquit **NILVS,** sexta Synodus citat canonem sextum Apostolorum, qui præcipit; ne Clerici vxores abiciant, propter textum religionis.

R E S P O N D E O

RESPONDEO; præcipi eo canone, vt Clerici, qui vxores habent, eis prouideant, quæ ad victum necessaria sunt; non autem vt eis cohabitent commercio maritali. Quam explanationem recusare non potest Nilus; tum quòd ita eundem canonem exponat Synodus ipsa Trullana, canone 48. tum etiam, quia alioqui iste idem Apostolicus canon pugnabit cū canonibus illis Trullanis, quorum auctoritas nobis obiicitur. Nam canon Apostolorum non solùm Clericis minoribus; sed etiam Episcopis præcipit, ne vxores abiiciant. Et tamen canones Trullani, Clericis minoribus vxoris commercium permittunt; Episcopis non permittunt. Sed de hac re alibi plura.

Quod verò attinet ad canonem de ieiunio Sabbathi, cū res sit indifferens, & quæuis regio morem suum seruare possit; vt Hieronymus docet in epistola ad Lucinium Bæticum; & Augustinus in epist. 86. ad Casulanum; non debuit, nec potuit Concilium Græcorum, legem ponere Latinis de hac re. Adde, quod à nobis facit INNOCENTIVS I. in epistol. I. qui Sabbatho ieiunandum esse docet; necnon Ephiaphianus Græcus, qui in compendiaria doctrina solùm excipit Dominicas à ieiunio Quadragesimæ.

At canon 65. Apostolorum, vetat Sabbathis ieiunare. RESPONDEO, canonem istum supposititium videri; solum enim quinquaginta canones Apostolorum Ecclesia recipit, vt Humbertus Cardinalis testatur in libro aduersus Nicetam, & habetur apud Gratianum distinctione decima sexta. DEINDE, si verè Apostoli id iusserunt; iusserunt certè in odium hæreticorum, qui Sabbatho ieiunabant, ne Creatorem honorare viderentur, qui die septima requieuit. Illa igitur hæresi iam extincta, ieiunare licet etiam die Sabbathi; nec solùm licet, sed etiam pium est, ob memoriam Dominicæ sepulturæ, & vt longius recedamus à Iudaismo.

QVINTO; obiicit contra solutionem dupliciter. PRIMO, quia etiam si canones isti nõ essent legitimi; tamen ratio ipsa manifestè docet, Papam iudicari posse. Omnes enim Episcopi, vt Episcopi, æquales sunt, vt ex Dionysio patet, qui dicit; omnes esse eiusdem ordinis & dignitatis: atqui Papa nihil est amplius, quàm Episcopus; vt constat tum ex eo, quòd ab Episcopis ordinatur; tum ex eo, quòd Dionysius nullam agno-

scit

» scit in Ecclesiastica Hierarchia dignitatem Episcopali
 » rem: Papa igitur non minus tenetur legibus Conciliorum
 » iudicari potest; quàm Episcopi ceteri.

» **SECUNDO**; quoniam canones illos esse legitimos,
 » niuersalis Synodi, multis modis demonstratur. **PRIMO**
 » quoniam Synodus quæ hos canones condidit, est ipsa
 » Synodus instaurata. Iidem enim Patres, qui ad fidem
 » eandem initio conuenerant; iidem conuenerunt post
 » dum ad canones condendos. **SECUNDO**; quoniam non
 » fuit in hac Synodo legatio Papæ Romani. Siquidem Ge-
 » næ in Creta Episcopus locum Romani Pontificis tenuit
 » ex historia Basilij perspicui potest. **TERTIO**; quoniam Syno-
 » dus, quæ hos canones condidit, vniuersalem Synodum
 » ipsa appellat: nec est credibile, tot Patres mentiri voluisse.
 » **QUARTO**; quoniam septima Synodus, can. 1. recipit cano-
 » nes sex vniuersalium Synodorum: at sexta Synodus non
 » habet alios canones, quàm istos. **QUINTO**; quoniam Adrianus
 » Papa in epistola ad Tharasium, cum admiratione Thara-
 » sium laudat, quòd constanter vnà cum suis hæc decreta
 » seruaret; & nominatim citat canonem 82. Ex quo
 » ab ipso etiam Romano Pontifice hos canones esse legitimos
 » tos.

RESPONDEO; primam illam rationem de Episcoporum
 » æqualitate nihil omnino concludere. Nam Episcopi
 » sunt ratione ordinis, vt Dionysius dicit; non tamen
 » iurisdictionis. Siquidem ipse etiam Nilus in hoc eode-
 » bro affirmat; Episcopum Constantinopolitanum longè
 » iorem esse Casariensi, aliisque, qui sedi Constantino-
 » pœ subiecti sunt. Porro, summus Pontifex non ideo
 » non potest, quia dignitatem, vel ordinationem habeat
 » Episcopali maiorem; sed quia Episcopalem iurisdictionem
 » plenissimam habet, ita vt omnibus præsit, nulli subiectus.
 » Neque canones Trullanos legitimos esse, illa argum-
 » rectè probant.

Ad **PRIMUM** respondeo; non posse dici hanc Synodum
 » sextam instauratam. Nam non fuerunt iidem Concilij
 » fides; non idem Imperator; non idem numerus Episco-
 » rum. Nam in sexta verè vniuersali adfuit Imperator Co-
 » stantinus; item legati Papæ Agathonis; & Episcopi C

LXXXIX. vt habemus in VII. Synodo, actione tertia. at tempore istius pseudosextæ, iam obierant Agatho Papa, & Imperator Constantinus; & Episcopi fuerunt solùm CC. XXVII.

Præterea, initio pseudosextæ ipsimet dicunt, se V. & VI. Synodum quodammodo instaurare. Et ideo Theodorus Balsamon non tam sextum, quam quinifextum Concilium hoc appellat. At quomodo poterit hæc Synodus dici, vel credi quinta instaurata, cum nullus omnino ex quinta Synodo hic interfuerit? Siquidem inter quintam & quinifextam intercesserunt anni plus quam C. XXX. Denique quorsum instaurandæ erant quinta & sexta Synodus, & non potius noua Synodus conuocanda? Quoniam, inquiunt, illæ canones non fecerunt. At nec facere voluerunt. non enim ad canones condendos; sed ad fidem explicandam conuocatae fuerant.

Ad SECUNDVM respondeo; quis ille Episcopus Gortynensis fuerit, & quis ei dederit in Synodo locum Papæ Romani, Nilus viderit. quod enim nomen eius non exprimat; quodque historiam adducat omnino incognitam, nescio cuius Basilij; non caret suspitione falsitatis. Sed quidquid de hoc sit, nobis constat, à Sergio Papa, qui tunc sedebat, hanc Synodum tanquam errantem fuisse reprobata, vt testantur Beda, de sex ætatibus in Iustiniano iuniore; Paulus Diaconus lib. 6. de gestis Longobardorum, cap. 4. Ottho Frisingensis lib. 5. cap. 13. Ado Viennensis, Marianus Scotus, & Regino in Chronico; vbi de Iustiniano iuniore loquuntur.

Esse autem hanc Synodum, quam Sergius reprobauit, illam ipsam quæ istos canones cõdidit, patet ex Tharasio & Epiphany, qui in VII. Synodo, act. 4. & 6. dicunt; quinque annis post sextam Synodum iterum Patres conuenisse, & hos canones condidisse: porro illo tempore constat, Sergium Romæ sedisse. Nec exstat memoria vllius alterius Synodi eo tempore celebratæ; de qua re fusiùs agemus in libro de Conciliis.

Præterea Anastasius Bibliothecarius præfatione in VIII. Synodum scribit; hos canones non haberi, nec apud Romanos Pontifices; nec apud vllos Patriarchas, excepto Constantinopolitano. Ex quo ipse rectè colligit, nec summi Pontificis,

rificis,

rificis, nec aliorum Patriarcharum auctoritate, Synodum
coactam fuisse. Denique, Umbertus Cardinalis Leonis
legatus in libro contra Græcos; Istos eosdem canones
solum non recipi dicit ab Apostolica sede; sed etiam
deliramenta appellat.

Ad TERTIVM respondeo; non esse ad eum mirandum
mentitum titulum isti Patres sibi adscribant, cum se
salem Synodum appellant. Sciebant, non se posse velle
Romanae Ecclesiae leges praescribere, nisi se Synodum
salem facere mentirentur. Deinde, cum in canone
Synodum sub Cypriano habitam, quae palam erronea
niuersa Ecclesia iudicata est: & canone 19. tam aperte
tiantur, vsu vxorum ex Apostolica consuetudine
ribus permitti; & alia permulta habeant manifeste
mirum, si etiam in titulo mentiantur?

Ad QVARTVM respondeo; cum in VII. Synodo
tur canones sex vniuersalium Synodorum; nomine
non intelligi solum canones de moribus; sed vniuersales
nes, siue de moribus, siue de fide conditi fuerint. Nam
Synodi hac ratione canones condiderunt. De moribus
seu de disciplina Ecclesiastica, sola Nicæna Synodus
propriè condidit. Nam II. & IV. canones quidem
ediderunt; sed non fuerunt ab Apostolica sede approbati
constat ex Concilio Chalcedonensi, act. 16. Proinde
illi propriè canones dicendi generalium Synodorum
verò Synodus, quinta & sexta, nullos omnino canones
moribus condiderunt.

Ad QVINTVM respondeo, ab Adriano commendatariis
rasium, quod vidisset eum rectam fidem custodire, iur
creta sex generalium Synodorum; quod verò de his ca
bus Synodi quinifextae in epistola Adriani habetur, ex
la Tharasi recitatur: & quanquam eo loco id ab Adria
refellit, quia non erat opportunum tempus id facien
men non continuò approbatur. Sed quod Adrianus
cit, fecit postea Nicolaus in epistola ad Michaëlem; vbi
quendam ex his canonibus citare vellet, ait se ab Apo
didicisse, etiam Ethnicorum testimoniis vti, quando
est.

SEXTO ac postremo Nilus obiicit, intolerabile esse, quod Romanus Papa sanctorum Patrum canonibus subiici nolit: cum ipse à Patribus dignitatem suam habuerit, & ipse etiam multos ediderit canones; & tandem indignus sit, qui tanquam Pater honoretur, cum tam multos sanctos Patres contemnat.

RESPONDEO; istas ipsas rationes probare, non posse Papam subiici canonibus; nam non habuit à Patribus, sed à Christo dignitatem suam, ut supra demonstratum est: proinde Christo, non Patribus subiici debet. Deinde cum ipse canones condatur, signum est, eum Principem & Legislatorem esse: non potest autem Princeps suis legibus obligari, cum non sit ipse seipso superior, & solum à superiore inferioribus leges feratur. Denique, si ipse tanquam Pater ab omnibus honoratur, non habet ipse ullos in Ecclesia Patres; sed omnes filios. Quid verò mirum est, si non pater filiis, sed filij patri suo subiiciantur? Adde, quod Papa, nec Patres, nec eorum canones contemnit; quamuis iis cogi non possit: sed & ipse utitur iis, quoad directionem; & ab aliis seruari iubet.

CAPVT. XXVIII.

Soluuntur obiectiones Caluini.

AM verò Calvinus, ubi reprehendit quod dicimus, Pontificem à nemine iudicari, nimirum lib. 4. Instit. cap. 7. §. 19. 20. & 21. nullum argumentum proponit, quod sit proprium huius loci; sed tantum dicit, posse colligi ex Cōciliis, ex historiis, & ex veterum scriptis multa, quibus Romani Pontifices in ordinem cogantur. Interim tamen nihil ei ex tanta copia testimoniorum decerpere placuit.

Quod verò adfert de nomine summi Sacerdotis, & Episcopi vniuersalis, ad sequens caput pertinet. Alio tamen loco, videlicet lib. 4. cap. 11. §. 12. producit in medium aliquot loca sancti Gregorij, qui cum Romanus Episcopus esset, tamen Imperatorem Dominum suum agnoscit. Nam lib. 3. epist. 61. serenissimum Dominum suum Imperatorem; se verò indignum eius seruum appellat. Et ibidem obedientiam se ei

debere ingenuè confitetur. Item lib. 4. epist. 31. *Sacerdos inquit, non ex terrena potestate Dominus noster cingitur; sed excellenti consideratione propter eum, cuius sunt, eis ita dominetur, ut etiam debitam reuerentiam dat.* Quo loco de seipso Gregorius loquitur, & innumerat; quibus affirmat Imperatorem dominari. Epist. 34. *In omnipotente Deo confido, quod longam vitam tribuet, & nos sub manu vestra secundum suam recordiam disponet.*

RESPONDEO; quod S. Gregorius seruum se Imperatorem nominet, mirum videri non debet. Nam, ut scribitur in Diacono lib. 4. vitæ ipsius, cap. 58. omnes sacerdotes omnes clericos filios, omnes laicos dominos suos reuerentur, nec tamen inde colligere licet, ab omnibus laicis Gregorium iudicari potuisse. Quod verò attinet ad obedientiam & reuerentiam; qua humilitate se seruum Imperatoris dicebat. eadem petitiones eius tanquam mandata, & imperabat. Neque id abhorret à communi vsu loquendi, cum nos dicamus, cum id facimus quod alter cupit, nec iusserit, nec fortè iubere potuerit.

Adde, quod non sine causa Gregorius ita humilitate Imperatore loquebatur. siquidem eo tempore Imperium temporale in urbem Romanam obtinebat, & Gregorius eius ope & amicitia vehementer indigebat, ut se, quàm bona temporalia Ecclesiæ suæ, & populus Romanus à Longobardorum gladiis, & furore defenderetur. Nec etiam in administranda Republica ipsa temporali Imperio, qui procul aberat Gregorij opera utebatur, ut ex allegatis perspicui potest; & certè de iis rebus, quas Imperatoris nomine Gregorius faciebat, eidem Imperatori reddere tenebatur.

Absolutè tamen si personam cum persona comparaueris, Imperator ouis erat; Pontifex pastor: proinde Imperator Pontifex iudicare, non Pontifex ab Imperatore iudicari debebat. ut ex eo clarissimè colligi potest, quod pios Imperatores pij Pontifices sæpe iudicarunt: ut Philippum Fabianum Theodosium Ambrosius, Arcadium Innocentius. nunc autem Imperatores pij, pios Pontifices iudicasse, aut eorum imperasse leguntur; ut Nicolaus in epistola ad Michaelem

multis testimoniis probat. Neque id Gregorius aut ignoravit, aut tacuit; nam in illa ipsa epist. 31. lib. 4. quæ CALVINVS citat, etsi seruum se Imperatoris dicat; tamen addit, debere Imperatorem sacerdotibus reuerentiam exhibere: quod certe inferioris est, non superioris. Ibidem profert Constantini exemplum, qui Episcopos etiam volentes, & petentes iudicare, ausus non est. Quod exemplum profectò nunquam Gregorius protulisset, si ab Imperatore Pontificem iudicari debere credidisset.

Denique ibidem, cum ab Imperatore Gregorius, simplex, appellatus esset; non tacuit, grauem eo verbo sibi iniuriam esse factam: cum idem, simplex & fatuus, significare videantur. At quanta, quæso, esset iniuria, si Dominus seruum, & Iudex reum simplicem appellaret? Intelligebat igitur S. Gregorius quam personam in Ecclesia gereret, & quæ sibi ab Imperatore reuerentia deberetur; etsi interim partim ex humilitate, partim ex necessitate se illi subiiceret.

CAPVT XXIX.

Soluuntur alia nouem argumenta.

SEQVUNTUR nunc argumenta, quæ ex veteribus hæreticis, Ioannes de Turrecremata, & alij quidam proponunt. PRIMVM argumentum. Dominus ipse Iesus Christus Imperatoriam potestatem supra se agnouit, cum ait Pilato Ioan. 19. *Non haberes potestatem aduersus me & illam, nisi tibi datum esset de super.* Multò igitur magis Papa Romanus, qui se Christi vicarium nominat, Imperatoriæ potestati subiici deberet. Confirmatur ex Augustino in hunc locum, ubi apertè docet, potestatem Pilati in Christum fuisse à Deo, iuxta illud Apostoli: *Non est potestas nisi à Deo*, Rom. 13. Item, ex Bernardo qui in epist. 42. ad Henricum Episcopum Senonensem: *Dicite*, inquit, *si audetis, sui præsulis Deum ordinationem nescire, cum Romani præsuldis potestatem Christus super se quoque fateatur fuisse cælestis ordinationem.*

RESPONDEO; Christum sine dubio non fuisse subiectum de iure vlli homini, cum esset Deus ac Dei Filius; sed tamen

uu 2 spontè

Spontè se subiecisse propter nos Pilati iudicio; non com-
tendo ei super se aliquam auctoritatem, sed tolerando
liter eam, quam habuit de facto, non de iure. Id quod
dit Matth. 17. cùm rogatus tributum, docuit primùm
teneri; & deinde iussit dari propter scandalum tollendū.

Ad locum illum Ioan. 19. dupliciter responderunt. Primum
cum Cyrillo, & Chrysofomo in hunc locum, loquitur
num non de potestate iurisdictionis, sed de permissione
na, sine qua ne peccata quidem fieri possunt; ut sit sententia
posses quidquam in me facere, nisi Deus permittere
uisset. de qua potestate intelligitur etiam illud Luc. 11.
est hora vestra, & potestas tenebrarum.

Sed DICES. Si de permissione Dominus loquitur, quod
do statim subiungit: *Propterea qui me tradidit tibi, magis
peccatum habet.* Num Pilatum permittit Deus sententia
cere in Christum, & Iudæos non permittit, ut illum Pilatus
derent; & tamen inuito Deo tradiderunt, & propterea
peccauerunt? RESPONDEO, optimè sequi posteriorem
sententiam ex priorè; siquidem Dominus cùm ait: *Propterea
reddidit rationem solùm, cur Iudæi magis peccauerunt
Pilatus; sed etiam cur Pilatus ipse peccaret, etsi Iudæi
Iudæi.* Itaque hic est sensus eorum verborum: Quia
tia exigente, sed Deo solùm permittente me crucifigi
pterea tu quidem peccas; sed magis tamen ille peccat
non solùm iustitia non exigente, sed etiam odio impio
me tradidit tibi, teque clamoribus suis impulit, ut me
figeres.

ALTRA expositio est Augustini & Bernardi, qui de
Christum loqui de vera potestate iurisdictionis; iuxta
sententiam optimè etiam cohærent cum superioribus
verba: *Propterea qui me tradidit tibi, magis peccatum habet.*
Est enim sensus; Tu me crucifigis, quia metuis offendi
Cæsarem, à quo habes tuam potestatem; & peccas quia
quia magis Deo obedire deberes, quàm hominibus; magis
magis peccat Iudæus, qui me tradidit tibi; quoniam illud
metu superioris potestatis, sed ex odio, & inuidia me
cifigit.

Et quamquam prior expositio videtur magis literalis
men etiam hæc posterior nihil habet aduersum nos. Nam

latus dicitur habuisse in Christum potestatem; & reuera habuit, non per se, sed per accidens. Habuit enim ille per se potestatem in omnes Iudæos, qui Romano imperio subiecti erant: porro Dominus oblati ei fuerat, ut vnus aliquis de numero priuatorum Iudæorum: propterea etiam in ipsum, ut sic oblatum, potestatem habuit. Etsi enim suspicabatur Pilatus, Christum Dei Filium esse; non tamen ut Dei Filium, sed ut priuatum Iudæum iudicauit. Quemadmodum si hoc tempore clericus quispiam mutato habitu prætori offerretur iudicandus, posset prætor ex auctoritate in eum animaduertere; & à culpa excusaretur, si ignorantia verè esset probabilis.

Argumentum SECVNDVM. Paulus Act. 25. Cæsarem appellauit: *Ad tribunal, inquit, Cæsaris sto, ibi me oportet iudicari.* Et infra: *Cæsarem appello.* Si Paulus Cæsarem agnouit iudicem, certè etiam Petrus; pares enim Petrus & Paulus fuerunt.

Respondeo; PRIMO dici posset, Paulum appellasse ad Cæsarem, quia de facto erat iudex ipsius, etsi non de iure: Ita enim respondet Ioannes de Turrecremata lib. 2. cap. 96. summa de Ecclesia. SECVNDO dici potest, & melius cum Alberto Pighio lib. 5. Hierarchiæ Ecclesiasticæ cap. 7. discrimen esse inter principes Ethnicos, & Christianos. Nam quo tempore principes erant Ethnici, non erat Pontifex iudex illorum; sed è contrario illis subiectus erat in ciuilibus omnibus causis, non minus quàm ceteri homines.

Quod enim non esset Pontifex iudex illorum, patet; quia non est iudex nisi fidelium, iuxta illud 1. Cor. 6. *Quid ad me de his, qui foris sunt, iudicare?* Quod verò è contrario esset ipse illis subiectus ciuilitè de iure, & de facto, patet etiam. Nam lex Christiana neminem priuat suo iure, & dominio: Sicut ergo ante Christianam legem homines subiecti erant imperatoribus, & regibus; ita etiam postea. Quare Petrus, & Paulus passim hortantur fideles, ut subditi sint principibus, ut patet ad Romanos 13. ad Titum 3. & 1. Pet. 2. Meritò itaque Paulus Cæsarem appellauit, eumque iudicem agnouit, cum accusaretur seditionis & tumultus in populo excitati. At verò cum principes Christiani facti sunt, & spontè leges Euangelij susceperunt; continuò se tanquam oues pastori, & membra

capiti, subiecerunt præfidi Ecclesiasticæ Hierarchiæ, & inde ab illo iudicari, non illum iudicare deinceps debent.

- ” Argumentum TERTIUM. Paulus Rom. 13. ait: *Omnia potestates sublimioribus subditæ sūt.* Et Petrus ubi dicit: *Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sicut regi tanquam præcellenti, &c.* In quibus locis sermo est de civilibus potestatibus, & nullus excipitur à subiectione Clericus, non Episcopus, non Papa, cū dicatur: *Omnia potestates subditæ sūt.* Neque responderi potest, loqui Apostolum de principibus sui temporis, qui Ethnici erant. Nam ecclesia, quæ easdem lectiones semper repetit, satis aperienter, Paulum & Petrum loqui de principibus omnibus præteritis, & qui futuri erant.

RESPONDEO; tam Petrum, quàm Paulum loqui generaliter, & hortari omnes subditos, ut suis superioribus potestatibus, tam spiritualibus, quàm temporalibus. Ex qua sententia potest deduci, Papam subiectū esse Regi; sed solummodo si est subiectus, debere suo superiori obedientiam.

Quòd sententiæ illæ generales sint, probatur, quia Paulus ait: *Omnia potestates sublimioribus subditæ sūt.* Vbi non restringit sermonem ad potestatem seculari, sed de omni potestate loquitur. Neque obstat exemplum Regibus, qui gladium portant. Nam diligentius scriptura voluit Paulus de rege loqui; quia eo tempore accendebatur Christiani seditionis, & rebellionis, à calumniatoribus circa in fine generaliter concludit: *Reddite ergo omnia, cui tributum, tributum; cui honorem, honorem; cui timorem, timorem, &c.* Pari ratione Petrus generaliter loquitur: *Subiecti, inquit, estote omni humanæ creaturæ, id est potestati creaturæ potestatem habenti.* Quamvis mox exemplum adducit de Rege, & Ducibus, propter eandem rationem, quæ in Paulus. Itaque B. BERNARDVS (ut supra citauimus) cap. 183. ad Conradum Imperatorem: *Legi, inquit, omnia potestates sublimioribus subditæ sūt; quam sententiam cupio vos custodire in exhibenda reuerentia Petri Vicarij, cui ipsam vobis & cultis ab vniuerso seruari imperio.*

- ” Argumentum QUARTUM. In veteri lege Rex iudicabat, & deponebat Pontificem; nam Salomon 3. Reg. 2. deponit Abiathar, & constituit in eius locum Sadoch: pariter

tionem in nouo Testamento Imperatoris Christiani erit, Christianum Pontificem iudicare.

Respondeo; PRIMUM negari potest similitudo: nam cum in veteri Testamento promissiones tantum temporales fuerint; & in nouo spirituales & æternæ; vt docent Hieronymus lib. 1. contra Pelagianos, & in epistola ad Dardanum de terra promissionis; & Augustinus q. 33. in librum Numeri, & lib. 19. contra Faustum, cap. 31. non mirum esset, si in Testamento veteri summa potestas fuisset temporalis; in nouo, spiritualis.

SECUNDO dico: etiam in Testamento veteri fuisse Pontificem Rege maiorem; vt docent Philo libro de victimis, Theodoretus quæst. 1. in Leuiticum, & Procopius in 4. caput Leuitici. & deducitur hoc tum ex cap. 27. Numeri, vbi dicitur, quod ad verbu Pontificis Eleazari tam Princeps Iosue, quam omnis populus ingredi, & egredi deberet; tum ex Leuitici 4. vbi quatuor sacrificia instituuntur, ex quorum ordine, & magnitudine colligitur ordo, & dignitas personarum, pro quibus fiebant. Primum erat vituli pro Pontifice. Secundum etiam vituli pro toto populo. Tertium hirci; id est vilis, pro Rege. Quartum capræ pro quolibet priuato.

Ad illud de Salomne; dico, eum non vt Regem, sed vt Prophetam, & exequutorẽ diuinæ iustitiæ deposuisse Abiathar, substituto Sadoch. Nam ibidem 3. Reg. 2. dicitur Salomon amouisse Abiathar; vt impletur sermo Domini, &c.

Argumentum QUINTVM. Christiani Imperatores sæpe iudicauerunt, ac deposuerunt Pontifices. Nam Constantius in exilium misit Liberium Papam: Iustinianus, Syluerium: Theodoricus Rex, Ioannem I. in carcerem coniecit. Orho I. Ioannem XII. deposuit, & in eius locum Leonem VIII. substituit. Henricus III. Gregorium VI. deposuit, & Clementem II. ordinari iussit. de quibus omnibus plenæ sunt historiae illorum temporum.

RESPONDEO, hæc quidem facta sunt; sed quo iure, ipsi viderint. Certè Liberium iniuste pulsum in exilium, testatur Athanasius in epistola ad solitariam vitam agentes. Idem de Siluerio Liberatus in Breuiario, cap. 22. De Ioanne I. beatus Gregorius lib. 4. Dialogorum, cap. 30. & certum est Constantium, ac Theodoricum Arianos, Iustinianum Eutychanistam fuisse. Itaque non magis mirum est, quod hæretici Principes

cipes Christianos Pontifices deposuerint Tyrannice
quàm quòd Ethnici Imperatores eisdem passim occide-

Ab Othone I. satis constat bono zelo, sed non secun-
scientiam depositum esse Ioannem XII. fuit enim iste
nes omnium Pontificum ferè deterrimus. Atque ideo
rum, si pius Imperator, qualis fuit Otho I. sed minus pe-
rerum Ecclesiasticarum, iudicauerit, eum potuisse de-
præsertim cùm multi doctores idè senserint. Quocirca
Frisingensis lib. 6. cap. 23. vbi historiam hanc exposuit,
stè taxat Imperatorem: *Vtrum, inquit, licitè fecerit an
non est huius temporis dicere.*

De Henrico III. minor est difficultas; nam vt con-
eodem Othone Frisingensi lib. 6. cap. 32. Imperator Hen-
non deposuit Gregorium, sed persuasit illi, vt cederet,
videbatur simoniacè ingressus. illo verò spontè cedente,
ctus fuit Clemens. Addit præterea LEO Hostiensis, qui
tempore floruit, lib. 2. Chronici Cassinensis, cap. 80. Ca-
lium Episcoporum fuisse coactum, & ab Imperatore
tum fuisse Pontificem, vt Synodo præsideret; vt quoniam
fius Pontificis causa ageretur, ipse tamen summus
set: ipsum autem grauitè compunctum erratorum
postulasse, & se spontè pontificatu abdicasse.

- » **Argumentum SEXTVM.** Pontifices ipsi se Imperato-
» subiectos fatentur. Nam GREGORIVS apud Gra-
» can. Si quis 2. quæst. 7. *Si quis, inquit, nos super his redargu-*
» *soluerit, veniat ad sedem Apostolicam, et ibi ante vni-*
» *nem B. Petri mecum iustè decertet, quatenus ibi vniuersæ*
» *sententiam suscipiat suam.* Item HADRIANVS Papa
» rolo Magno concessit ius eligendi Romanum Pontificem
» ordinandi Apostolicam sedem; vt habetur dist. 63. canon.
» drianus. quod idem diu postea iterum concessit LEO
» Othoni I. vt habetur eadem dist. 63. canon. In Synodo
» LEO IV. petit iudices à Ludouico Imperatore, & eorum
» tentiæ se pariturum promittit; vt habetur can. Nos si in-
» petenter 2. q. 7.

RESPONDEO, illud Gregorij non inuenitur in eius op-
ribus. Deinde non prouocat Gregorius ad iudicium homi-
num, sed Dei. Videtur enim loqui de disceptatione per iu-
mentum & de expectatione diuinæ sententiæ, quæ in
sta-

statim contra periuros fertur. Hadrianus & Leo non concesserunt Imperatori nisi vt confirmaret vel infirmaret electionem noui Pontificis, & ordinaret Romanam Ecclesiam quoad temporalem principatum. Ex quo non sequitur, eum habuisse potestatem super Pontificem. Et duo illa priuilegia Imperatori concessa ob frequentia schismata quæ tunc erant; & propter frequentes hostes Longobardos & Græcos, qui Ecclesiam Romanam assidue vexabant; causis illis cessantibus reuocata fuerunt. LEO IV. subiecit se iudicio discretiuo non coactiuo Imperatoris; vt ex illo ipso capite aperte colligitur.

Argumentum SEPTIMUM. Licet unicuique Pontificem occidere, si ab illo iniuste inuadatur; multò igitur magis licet Regibus vel Concilio deponere Pontificem, si is Rempub. perturbet, vel animas malo suo exemplo nitatur occidere.

RESPONDEO, negando consequentiam; quoniam ad resistendum inuafori, & se defendendum non requiritur vlla auctoritas. neq; est opus vt qui inuaditur sit iudex & superior eo, à quo inuaditur; at ad iudicandum & puniendum, requiritur auctoritas. Itaq; sicut licet resistere Pontifici inuadenti corpus; ita licet resistere inuadenti animas vel turbanti Rempublicam, & multò magis si Ecclesiam destruere niteretur: Licet, inquam, ei resistere, non faciendo quod iubet, & impediendo ne exequatur voluntatem suam; non tamen licet eum iudicare, vel punire, vel deponere; quod non est, nisi superioris. Vide de hac re Caietanum tract. de auctoritate Papæ & Concilij, cap. 27. Et Ioannem de Turrecremata lib. 2. cap. 106.

Argumentum OCTAVVM. Pontifex subiectus est verè in foro conscientie suo confessario tanquam Dei ministro: cur ergo non poterit esse subiectus in foro exteriori, alicui Principi qui etiam est Dei minister?

RESPONDEO; ratio diuersitatis est, quia in foro conscientie confessarius est merum instrumentum Dei, ita vt potius Deus per hominem iudicet, quàm ipse homo; id quod apparet, tum ex eo quod confessarius non potest pœnitentem omnino inuitum cogere ad pœnam subeundam; tum ex eo quod in confessione iudicatur etiam de occultissimis criminibus, quæ ad solius Dei cognitionem pertinent: at in foro exteriori homo est verus iudex, etiam vt homo, licet à Deo sit

uu 5 consti-

constitutus; & idcirco solùm iudicat de manifestis; & po-
inuitum prorsus cogere ad pœnam.

- » Argumentum NONVM. Pontifex potest dare libellum
» pudij sponsæ suæ Ecclesiæ per Renunciationem; vt patet
» Sexto, de Renunciatione, cap. I. Ergo potest etiam Ecclesia
» dare libellum sponso suo Pontifici, & alium sibi eligere.

Respondeo PRIMO, negando consequentiam. Nam Pontifex est supra Ecclesiam, non è conuerso. Vnde etiam De-
ron. 24. poterat vir dare libellum repudij vxori; At quod
posset dare libellum viro, nusquam legitur. SECUNDO
Pontificem non posse renunciare pontificatui sine consensu
Ecclesiæ. & proinde si Ecclesia posset dare libellum repudij
Pontifici, non posset sine illius consensu: quando autem
consentiret, spontè abdicaret se, non cogeretur inuitus.

CAPVT XXX.

*Soluitur argumentum vltimum, & tractatur
questio, an Papa hæreticus deponi possit*

- » ARGUMENTVM DECIMVM. Pontifex
» hæresis potest ab Ecclesia iudicari & deponi.
» tet dist. 40. can. Si Papa: Igitur subiectus
» Pontifex humano iudicio, saltem in aliquo casu.

RESPONDEO; sunt de hac re quinq; opiniones. Prima
est ALBERTI PIGHII lib. 4. cap. 8. Hierar. Eccles. vbi
tendit Papam non posse esse hæreticum, & proinde non
poni in vllò casu: quæ sententia probabilis est, & defen-
test facile, vt postea suo loco ostendemus. Quia tamè
certa, & communis opinio est in contrarium; operæ præ-
crit videre, quid sit respondendū, si Papa hæreticus esse
possit.

Est ergo SECUNDA opinio, Papam eo ipso quo in hæ-
resim incidit, etiam interiorem tantum; esse extra Ecclesiam
depositum à Deo. quocirca ab Ecclesia posse iudicari, &
declarari depositum iure diuino, & deponi de facto, si ab
recuset cedere. Hæc est Ioannis de TURRECREMATA
part. 2. cap. 20. sed mihi non probatur. Nam iurisdic-
tio quidem Pontifici à Deo, sed hominum opera concurrenter
patet; quia ab hominibus habet iste homo, quia antea
erat Papa, vt incipiat esse Papa: igitur non aufertur à Deo.

per hominem. at hæreticus occultus non potest ab homine iudicari; nec ipse spontè eam potestatem vult relinquere. Adde, quod fundamentum huius opinionis est, quod hæretici occulti sint extra Ecclesiam: quod esse falsum nos prolixè ostendimus in libro primo de Ecclesia.

TERTIA opinio est in altero extremo; nimirum Papam neque per hæresim occultam, neque per manifestam, esse depositum aut deponi posse. Hanc refert & refellit **TURRECREMATA** loco notato; & sanè est opinio valde improbabilis. Primò, quoniam hæreticum Papam posse iudicari, expressè habetur canon. Si Papa, dist. 40. & apud Innocentium serm. 2. de consecratione Pontificis. Et quod maius est, in **VIII. Synodo** act. 7. recitantur acta Concilij Romani sub Hadriano: & in iis continebatur, Honorium Papam iure videri anathematizatum, quia de hæresi fuerat conuictus: ob quam solam causam, licet minoribus iudicare maiores. **VBI** notandum est, quod etsi probabile sit Honorium non fuisse hæreticum, & Hadrianum II. Papam, deceptum ex corruptis exemplaribus **VI. Synodi**, falsò putasse Honorium fuisse hæreticum: Tamen non possumus negare, quin Hadrianus cum Romano Concilio, immò & tota Synodus **VIII. generalis** senserit; in causa hæresis posse Romanum Pontificem iudicari. **ADDE**, quod esset miserima conditio Ecclesiæ, si lupum manifestè grassantem, pro pastore agnoscere cogeretur.

QUARTA opinio est **CAIETANI** in tract. de auctoritate Papæ & Concilij cap. 20. & 21. vbi docet; Papam hæreticum manifestum, non esse ipso facto depositum; sed posse, ac debere deponi ab Ecclesia. quæ sententia meo iudicio defendi non potest. Nam in primis, quod hæreticus manifestus ipso facto sit depositus, probatur auctoritate & ratione. **AUCTORITAS** est **B. Pauli**, qui in epistola ad Tit. 3. iubet hæreticum post duas correptiones; id est, postquam manifestè apparet pertinax, vitari: & intelligit ante omnem excommunicationem, & sententiam Iudicis; vt ibidem scribit Hieronymus: vbi dicit, alios peccatores per sententiam excommunicationis excludi ab Ecclesia; hæreticos autem per se discedere & præcidi à corpore Christi. at non potest vitari Papa manens Papa. quomodo enim vitabimus Caput nostrum? quomodo recedemus à membro nobis coniuncto?

RATIO

RATIO verò & quidem certissima hæc est. Non Christianus, non potest villo modo esse Papa, vt Caietanus facit eodem libro cap. 26. & ratio est, quia non potest esse capax quod non est membrum, & non est membrum Ecclesie, non est Christianus. At hæreticus manifestus, non est Christianus; vt aperitè docet Cyprianus lib. 4. epist. 2. Athanasius serm. 2. contra Arianos. Augustinus libro de gratia Christi cap. 20. Hieronymus contra Luciferianos, & alij; hæreticus igitur manifestus, Papa esse non potest.

RESPONDET Caietanus in Apologia pro tractatu dicto cap. 25. & in ipso tractatu, cap. 22. hæreticum non Christianum simpliciter; sed esse secundum quid. Nam duo faciunt Christianum, fides & character: hæreticus autem fide, adhuc retinet characterem; & ratione illius adhuc retinet aliquo modo Ecclesie, & capax est iurisdictionis: proinde adhuc est Papa, sed deponendus, quia per hæresim est deponendus, dispositione vltima, ad non esse Papam: qualis est non quidem mortuus, sed in extremis constitutus.

AT CONTRA; nam in primis si ratione characteris hæreticus maneret actu coniunctus cum Ecclesia, nunquam posset præcidi & separari actu ab ea; quia character est essentialis: at omnes fatentur, quosdam posse præcidi de factis Ecclesie: igitur character non facit hominem hæreticum actu in Ecclesia; sed solum esse signum quod fuerit in Ecclesia, & quod debeat esse in Ecclesia. Quomodo character impressus, quando illa errat in montibus, non facit eam in ouili; sed indicat ex quo ouili fugerit, & quo iterum capi pelli possit. Et confirmatur ex B. Thoma, qui 3. par. questionum ar. 3. dicit, eos qui fide carent non esse vnitos Christo actu in potentia tantum. vbi loquitur de vnione interna, non externa, quæ fit per confessionem fidei, & visibilia Sacramenta. Cum ergo character ad interna pertineat non ad externa, secundum B. Thomam, solus character non vnit actu hominem cum Christo.

Deinde, vel fides est dispositio necessaria simpliciter ad vt aliquis sit Papa, vel tantum ad bene esse. Si PRIMUM, hæc dispositio sublata per contrariam, quæ est hæresis, Papa desinit esse: neque enim potest forma conservari sine necessariis dispositionibus. Si SECUNDUM, ergo non potest

deponi Papa propter heresim. Nam alioquin deberet deponi etiam propter ignorantiam & improbitatem, & similia quæ tollunt scientiam & probitatem, & alias dispositiones necessarias ad bene esse Papæ. & præterea fatetur Caietan. in tract. prædicto, cap. 26. ex defectu dispositionum non necessariorum simpliciter, sed tantum ad bene esse, Papam non posse deponi.

RESPONDET Caietanus, fidem esse dispositionem necessariam simpliciter, sed partialem, non totalem; & proinde fide remota adhuc Papam manere Papam, propter aliam partem dispositionis quæ dicitur character, & adhuc remanet.

AT CONTRA; Vel totalis dispositio, quæ est character & fides, est necessaria simpliciter; vel non, sed sufficit partialis. Si PRIMVM, ergo remota fide, non amplius remanet dispositio necessaria simpliciter; quia totalis erat necessaria simpliciter, & iam non est amplius totalis. Si SECUNDVM, ergo fides non requiritur nisi ad bene esse; & proinde propter eius defectum Papa deponi non potest. Deinde quæ habent ultimam dispositionem ad interitum, paulò post desinunt esse, sine alia vi externa, ut patet; igitur & Papa hæreticus sine alia depositione per se desinit esse Papa.

Deniq; sancti Patres concorditer docent, non solum hæreticos esse extra Ecclesiam; sed etiam ipso facto carere omni iurisdictione & dignitate Ecclesiastica. CYPRIANVS lib. I. epist. 6. *Dicimus, inquit, omnes omnino hæreticos atque schismaticos nihil habere potestatis ac iuris.* & lib. 2. epist. 1. docet, hæreticos ad Ecclesiam redeuntes suscipiendos ut laicos; etsi antea in Ecclesia Presbyteri, vel Episcopi fuerint. OPTATVS lib. I. contra Parmenianum docet; hæreticos & schismaticos claves regni cælorum habere non posse, nec soluere aut ligare. Ambrosius lib. I. de pœnitentia, cap. 2. & Augustinus in Enchiridio, cap. 65. Idem docet HERONYMVS lib. contra Luciferianos: *Non quod Episcopi, inquit, esse possint qui hæretici fuerant; sed quod constaret, eos, qui reciperentur, hæreticos non fuisse.*

CELESTINVS Papa I. in epistola ad Ioannem Antiochenum, quæ habetur in Concilio Ephesino tomo I. cap. 19. *Siquis, inquit, ab Episcopo Nestorio, aut ab aliis qui eum sequuntur, ex quo talia prædicare ceperunt, vel excommunicatus vel*

excommunicatus

exutus est, seu antistitis seu cleri dignitate; hunc in
 communione & durasse & durare manifestum est, nec
 camus eum remotum: quia non poterat quenquam eius
 vere sententia, qui se iam praeberat ipse remouendam.
 epistola ad Clerum Constantinopolitanum: Sedis, in
 nostra sanxit auctoritas, nullum siue Episcopum, siue
 cum seu professione aliqua Christianum, qui a Nestore
 eius similibus, ex quo talia predicare ceperunt, vel
 & communionem deiectionem, vel deiectionem, vel excommuni-
 tum & sideri: quia neminem deicere vel remouere poterat
 predicans talia titubauit. Idem repetit & confirmat
 laus I. in epist. ad Michaëlem. Denique etiam D. Th. 2. 2. quæst. 39. art. 3. docet schismaticos mox perdere omni
 iurisdictionem; & irrita esse, si quæ ex iurisdictione agerentur.

Neque valet quod quidam respondent, istos Patres
 secundum antiqua iura, nunc autem ex decreto Concilii
 Constantiensis non amittere iurisdictionem, nisi non
 excommunicatos & percussores clericorum. hoc
 nihil valet. Nam Patres illi cum dicunt, hæreticos
 iurisdictionem, non allegant vlla iura humana, sed
 fortè tunc nulla exstabant de hac re; sed argumentum
 natura hæresis. Concilium autem Constantiense, non
 quitur nisi de excommunicatis; id est, de his, qui per
 tiam Ecclesiæ amiserunt iurisdictionem. Hæretici autem
 tiam ante excommunicationem sunt extra Ecclesiam, &
 uati omni iurisdictione. sunt enim proprio iudicio con-
 nati; vt docet Apostolus ad Titum 3. hoc est præcisi a
 pore Ecclesiæ sine excommunicatione, vt Hieronymus
 ponit.

DEINDE quod secundo Caietanus dicit, posse Papam
 reticum ab Ecclesia deponi verè, & ex auctoritate, non
 nus videtur falsum, quam primum. Nam si Ecclesia
 Papam deponit, certè est supra Papam. Cuius oppositum
 illo ipso tractatu idem Caietanus defendit. Sed in
 ipse, Ecclesiam ex eo quod Papam deponit, non habet
 auctoritatem in Papam; sed solum in illam coniunctam
 personæ cum pontificatu. Vt enim Ecclesia potest con-
 re pontificatum cum tali persona, & tamen non dicitur

pretea esse supra Pontificem; ita potest separare pontificatum à tali persona in casu hæresis, & tamen non dicitur esse supra Pontificem.

At contra. Nam PRIMO, ex eo quod Papa deponit Episcopos, deducunt, Papam esse supra Episcopos omnes, & tamen Papa deponens Episcopum non destruit Episcopatum; sed solum separat ab illa persona. SECUNDO, deponi inuitum à pontificatu, sine dubio est pœna; igitur Ecclesia inuitum Papam deponens, sine dubio ipsum punit; at punire est superioris & iudicis. TERTIO, quia secundum Caietanum & ceteros Thomistas, re idem sunt, totum; & patres simul sumptæ. Igitur qui habet auctoritatem in partes simul sumptas, ita ut eas separare possit, habet etiam in ipsum totum, quod ex partibus illis consurgit.

Neque valet Caietani exemplum de electoribus, qui habent potestatem applicandi pontificatum certæ personæ, & tamen non habent potestatem in Papam. Nam dum res sit, actio exercetur circa materiam rei futuræ, non circa compositum, quod nondum est: at dum res destruitur, exercetur circa compositum, ut patet in rebus naturalibus. Itaque Cardinales dum Pontificem creant, exercent suam auctoritatem non supra Pontificem, quia nondum est; sed circa materiam; id est, circa personam quam per electionem quodammodo disponunt, ut à Deo pontificatus formam recipiat; at si Pontificem deponerent, necessariò exercerent auctoritatem supra compositum; id est, supra personam pontificia dignitate præditam; id est, supra Pontificem.

Est ergo QUINTA opinio vera; Papam hæreticum manifestum, per se desinere esse Papam & caput; sicut per se desinit esse Christianus & membrum corporis Ecclesie; quare ab Ecclesia posse eum iudicari & puniri. Hæc est sententia omnium veterum Patrum, qui docent hæreticos manifestos mox amittere omnem iurisdictionem, & nominatim CYPRIANI lib. 4. epist. 2. ubi sic loquitur de Nouatiano, qui fuit Papa in schismate cum Cornelio: *Episcopatum, inquit, tenere non posset, et si Episcopus primus factus, à Coepiscoporum suorum corpore & ab Ecclesia & unitate discederet.* Vbi dicit Nouatianum, etsi verus ac legitimus Papa fuisset; tamen eo ipso casurum fuisse à pontificatu, si se ab Ecclesia separaret.

Eadem

PRIMUM ergo & communissimum, atq; antiquissimum
Episcopi Romani nomen est PAPA. Nam B. I G N A T I V S in
epist. ad Mariam Zarbensem scribens: *Cum esses*, inquit, *Roma*
apud Papam Linum, etc. Est autem Papa seu Pappas, apud
Græcos vox, qua blandientes vel balbutientes pueruli paren-
tes suos appellare solebant, vt apparet ex Philemone Comico
apud Athenæum lib. 8. vbi legimus; *χαῖρε πάππα φίλτατε*,
& Homer. Odiss. lib. 6. vbi filia dicit patri; *πάππα φίλε*: apud
Latinos veteres similiter patrem vel auum, id est, patrem pa-
tris significabat. Iuuenalis Satyra 6.

*Mordeat ante aliquis quidquid porrexerit illa
Qua peperit, timidus prægustet pocula Pappas.*

Item Aufonius ad Nepotem suum:

-Pappos, auiasque trementes

Anteferunt patribus seri noua curæ nepotes. Hinc ergo Ec-
clesiastici patrem spiritualem blando illo vocabulo Papam
appellare cœperunt.

Quamuis autem nomen hoc tribuatur à veteribus inter-
dum cuilibet Episcopo; nam Hieronymus in omnibus epi-
stolis ad Augustinum, eum Papam appellat; sicut etiam nunc
quilibet Sacerdos dicitur pater. Nihilominus tamen; tribus
modis, ex hoc nomine, colligitur Episcopi Romani prima-
tus. PRIMO, quia per Antonomasiam, cum absolute pronun-
ciatur Papa, ipse solus intelligitur, vt patet ex Concilio Chal-
cedonenfi, act. 16. vbi legimus: *Beatissimus & Apostolicus vir
Papa hoc nobis præcipit.* Nec additur Leo, aut Romanus, aut
vrbis Romæ, aut aliquid aliud. SECUNDO, quia solus ipse to-
tius Ecclesiæ dicitur Papa; vt patet ex eodem Concilio Chal-
cedonenfi, act. 16. vbi Leo, vocatur vniuersalis Ecclesiæ Papa;
& ex Liberati Breuiario, cap. 22. vbi legimus, nullum esse Pa-
pam super Ecclesiam mundi totius, nisi Romanum Pontifi-
cem. TERTIO, ex eo quod Episcopus Romanus à toto mun-
do & à generalib; Conciliis vocatur pater siue Papa; ipse verò
neminem vocat Papam vel patrem, sed omnes filios vel fra-
tres, vt patet ex epist. ad Concilium secundum apud Theodo-
retum lib. 5. cap. 10. & ex epistola Concilij Chalcedonenfis ad
Leonem.

SECUNDVM nomen est, PATER PATRYM; quod tribui-
tur Damaso Pontifici, à Stephano Archiepiscopo Carthagi-
nensi,

Vox papa.

nensi, in epistol. ad ipsum Damasum, quam scripsit concilium Conciliorum Africae: *Beatissimo Domino & Apostolice sedis culmine sublimato. S. PATRI PATRVM, Damasus Papa*

Nec ulli alteri vnquam hoc nomē communicatum legitur.
TERTIVM est, **PONTIFEX CHRISTIANORVM** Eusebium in Chronico anni XLIV.

QVARTVM est, **SVMMS PONTIFEX**; quod in epist. Stephani legimus. sic enim sequitur: *Et summo Præsulum Pontifici.* Quo etiam titulo vtitur Gregorius c. 4. Dialogorum. B. Anselmus in prefatione libri de Incarnatione Verbi ad Urbanum Papam. & B. Bernardus in omnibus epistolis ad Romanos Pontifices. Hieronymus in prefatione Evangeliorum ad Damasum: *Tu, inquit, qui summus es.* Et in VI. Synodo, act. 18. in sermone acclamatorio Concilium vocat Agathonem, sanctissimū Patrem nostrum & summum Papam.

QVINTVM est, **PRINCEPS SACERDOTVM**; quod legimus in epist. Valentiniani ad Theodosium, quae ante Concilium Chalcedonense in tomo I. Conciliorum *Beatissimus Rom. Urbis Episcopus, cui principatus super omnes antiquitas contulit, etc.* Et apud Prosperum de vocatione Gentium, cap. 6. *Roma propter sacerdotum principatum, amplior facta est arce religionis; quam statim*

At obiicit CALVINVS lib. 4. Instit. cap. 7. §. 3. Concilium Carthaginense III. can. 26. vbi vetatur, ne quis Princeps sacerdotum, aut summus Sacerdos dicatur; sed solum sedis Episcopus. RESPONDEO, Concilium statuit de Episcopis Africae; inter quos multi erant primates, ne vllus eorum summus Sacerdos, aut Princeps diceretur. Nec enim Concilium hoc provinciale, Romanum Pontificem, aut aliarum prouinciarum Episcopos cogere poterat. Itaque Gregorius, Anselmus, Bernardus, & Synodus, non obstante isto Canone, Romanum Episcopum summum Pontificem vocauerunt.

SEXTVM est, **VICARIVS CHRISTI**; quo titulo S. Bernardus lib. 2. de consideratione, & Concilium Lugdunense sub Gregorio X. vt habetur in Sexto titulo de Electione, cap. Vbi periculum.

SEPTIMUM est, CAPUT ECCLESIAE; quo utitur Concilium Chalcedonense in epist. ad Leonem: *Quibus tu velut membris Caput praeras.* & act. I. eiusdem Concilij, dicitur Ecclesia Romana Caput omnium Ecclesiarum.

At obiicit CALVINUS lib. 4. Institut. cap. 7. §. 21. S. Gregorium, qui lib. 4. cap. 28. ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanum: *Petrus, inquit, primum membrum sanctae & vniuersalis Ecclesiae est. Paulus, Andreas, Iacobus, quid aliud quam singularium plebium sunt capita? omnes tamen sub vno Capite membra Ecclesiae sunt.* Vbi Gregorius reprehendit Ioannem, qui se caput totius Ecclesiae facere volebat; & utitur hoc argumento: Quia nec Petrus, nec vllus alius Apostolus caput fuit totius Ecclesiae; sed solum capita fuerunt singularium Ecclesiarum, & membra Ecclesiae vniuersalis.

RESPONDEO, aliquem esse caput totius Ecclesiae, dupliciter intelligi potest. VNO modo, vt ita sit caput, vt ipse solus sit caput, & princeps; & ceteri omnes inferiores non sint capita, nec principes, sed solum eius vicarij. ALTERO modo, vt ipse quidem sit caput, sed generale; ita vt non tollat inferiora particularia, & vera capita: quomodo caussa vniuersales, non tollunt particulares; & quomodo in exercitu Imperator, non tollit particulares duces legionum & cohortium.

Et quidem PRIMO modo, solus Christus est Caput omnium Ecclesiarum. siquidem comparati ad Christum, omnes sunt vicarij & administri; nec vllus dici potest collega eius, vel Coepiscopus: & Petrus, hoc modo non est caput, nisi Romanae Ecclesiae particularis. Solum enim huius Ecclesiae, est particularis & solus Episcopus, & caput: ceterarum autem particularia capita, sunt ipsarum Episcopi; qui sunt veri Principes; & Petri, non Vicarij, sed collegae & Coepiscopi: & de hac significatione agit hoc loco B. Gregorius. ALTERO modo Petrus fuit, & nunc est Romanus Pontifex, verè caput omnium Ecclesiarum. vt ipse idem Gregorius his verbis docet li. II. epist. 42. *Apostolica sedis reuerentia nullius praesumptione turbetur; tunc enim membrorum status integer persenerat, si caput fidei nulla pulset iniuria.* Et epist. 54. *Sedes Apostolica omnium Ecclesiarum caput est.* Idem quoque habet in explanatione 4. Psalmi penitentialis.

OCTAVVM est, FVNDAMENTVM; Hieronymus in ad Damasum de nomine hypostasis: *Super hanc petram catam Ecclesiam scio.* Vbi Damasum petram Ecclesiam

NONVM est, PASTOR OVILIS Dominici; Ambrosius epist. 81. ad Siricium Papam: *Recognovimus literis sanctae tuae, boni pastoris excubias; quam fideliter tibi commissa curam servas, & pia sollicitudine Christi ovile custodias.*

DECIMVM est, RECTOR DOMVS DEI; Ambrosius 1. Tim. 3. *Domus Dei est Ecclesia, cuius hodie Rector est Damasus.*

VNDECIMVM est, CUSTOS VINEAE; Concilium Cledonense in epist. ad Leonem: *Insuper contra ipsam vinea custodia à Salvatore commissa est; id est, contra apostolicam sanctitatem, extendit insaniam.*

DVODECIMVM est, PATER & DOCTOR omnium Christianorum. ita habemus in Concilio Florentino celebratione etiam Romana Ecclesia vocatur mater & mater omnium Ecclesiarum; vt habemus in Concilio Laterano sub Innocentio III. cap. 5.

DECIMVMTERTIVM est, SPONSVS Ecclesiae appellatur Papa in Concilio Lugdunensi generali, capite, Vbi periculum, de Electione, in Sexto.

Sed OBICIVNT aliqui B. Bernardum, qui in epist. monet Eugenium Papam, ne se Ecclesiae sponsum dicatur, sed sponsi amicum; & quod absurdum videtur, vt Vicarius reginae sponsus dicatur.

RESPONDEO; sicut Papa dicitur Caput, Rector, Pater Ecclesiae, loco Christi; ita etiam dicitur Sponsus, loco Christi, siue vt Christi Vicarius & Minister. Nam verus & principalis Sponsus Christus est; vt dicitur Ioan. 3. ipse enim Ecclesiam spiritu suo foecundat; & eius solius semine (quod est verbum Dei) nascuntur filij: Pontifices autem dicuntur sponsi, quia cooperantur extrinsecus in generatione filiorum, sicut quam ministri Verbi & Sacramentorum; & filios non sicut Christo generant. Bernardus ergo solum admonere inquit Pontificem, ne se principalem sponsum arbitretur. & quod quam absurdum est in carnali generatione, Regem vocari Vicario; & vnam dici multorum sponsam: tamen in spirituali, non est absurdum.

DECIMUM QUARTUM est, APOSTOLICAE sedis PRAE-
SYL. Est autem obseruandum, interdum ab antiquis vocari
 sedes Apostolicas, non solum Romanam, sed etiam Antio-
 chenam, Hierosolymitanam, Ephesinam, & alias; quas Apo-
 stoli fundauerunt, & in quibus tanquam Episcopi sederunt:
 vt patet ex Tertulliano lib. de praescript. ex Augustino epist.
 162. & aliis.

Sed in tribus excellit Romanus Pontifex, quantum ad hoc
 nomen. PRIMO, quia cum dicitur absolutè sedes Apostolica,
 & non additur Antiochena, vel Ephesina, vel Romana, &c.
 semper intelligitur Romana, quæ per Antonomasiam dicitur
 Apostolica; vt patet ex Augustino epist. 106. *Missæ sunt,*
inquit Augustinus, de hac re ex duobus Conciliis Carthagi-
nenſi & Mileuitano relationes ad Apostolicam sedem. Non
 addit Romanam, & tamen eam vult intelligi; siquidem rela-
 tiones illas ad Innocentium Papam missas fuisse, constat ex
 epist. 90. & 92. eiusdem Augustini, similia exempla passim oc-
 currunt.

SECUNDO; quia Romanus Pontifex, non solum dicitur
 sedem Apostolicam tenere, vt Antiochenus, & Ephesinus; sed
 etiam principatum Apostolicæ sedis; vt patet ex Augustino
 epist. 162.

TERTIO; quia Romanus Pontifex, non tantum dicitur
 Præsul Apostolicæ sedis; vt Antiochenus & quidam alij, sed
 etiam munus eius dicitur Apostolatus; vt patet ex Concilio
 Chalcedonensi act. i. vbi legimus, vicarios Leonis dixisse:
Præcipere dignatus est eius Apostolatus, vt Dioscorus non se-
deat in Concilio. Item Honorius Imperator, in epist. ad Bo-
 nifacium: *Primum petimus, inquit, vt quotidianis orationi-*
bus Apostolatus tuus studium, ac votum suum circa salutem,
atque imperium nostrum dignetur intendere. Item epist. Epi-
 scoporum Gallia, quæ est inter epistolas Leonis 51. *Det,* in-
 quit, *Apostolatus vester nostræ veniam tarditati.* Denique in
 epist. Bernardi 190. ad Innocentium, legimus: *Oportet ad ve-*
strum referri Apostolatum pericula quæq; & scandala, emer-
gentia in regno Dei, &c. Quod nomen de nullo alio legimus,
 quam de Romano Pontifice.

Ex quo deducitur, Antiochenum & Ephesinum, & similes,
 fuisse quidem Episcopos Apostolicarum sedium; id est, earum

in quibus Apostoli federant; sed non successisse Apostoli
Apostolatu vlllo modo, alioquin etiam ipsorum dignita-
ceretur Apostolatus: at Romanum Pontificem esse Ep-
pum Apostolicæ sedis, & succedere aliquo modo in Apo-
latu; id est, in cura totius orbis terræ, quæ erat pars quæ
Apostolatus, & propterea Apostolatum vocari ipsius gra-
Ex quo soluta manet obiectio quædam Nili, qui in suo
primatu Papæ ex eo probare nititur, Romanum Pontifi-
non habere primatum in alios Episcopos: quod Antioche-
etiam, & Ephesus, & Hierosolymitanus Episcopi, etiam
Apostolicos habere legantur.

DECIMUM QUINTUM est, EPISCOPVS VNI-
VERSALIS; in Concilio Chalcedonensi, act. 3. leguntur tres epis-
diuersorum Græcorum ad Leonem Papam, quæ omnes
incipiunt: Sanctissimo & beatissimo vniuersali Archiepiscopo
& Patriarcha magna Roma Leoni. Ex quibus verbis etiam
dacia hæreticorum refelluntur. VNUM est LUTHERUS
potestate Papæ, vbi cum dixisset, Gregorium reculsa-
men Vniuersalis, subiungit: Quid, inquit, de nomine
& sanctissimi dixisset? itaque significat Lutherus
Gregorij nondum fuisse auditum nomen sanctissimi
mi. In quo incredibile imperitia, aut malitia Lutheri
tur: nam, sanctissimum, Papam Romanum omnes venerant
pellant; & locus iam citatus, apertè obstruit os Lutheri.

Quid, quod in actione secunda eiusdem Concilij
cedonensis, Aëtius Episcopus Nicopolis, S. Leonem, Do-
num nostrum, & sanctissimum Papam, vocat? Quo
nullus alius hæreticis nostri temporis magis displicet, et
tamen is non displicuerit olim vniuerso Concilio, &
tui, ac iudicibus, quibus audientibus Aëtius dixit: Quoniam
nunc Domini nostri, & sanctissimi Papa lecta est epistola
Nomine summi, vtitur Gregorius ipse, vt supra notauimus,
in lib. 2. Dialogorum, cap. 4. & vniuersum Concilium Chal-
cedonense in epistola ad Leonem (summitas tua) Leonem
tifici dicit.

ALTERUM est Magdeburgensium, qui Cent. 6. cap. 7. p. 439.
lum. 439. dicunt Romanum Pontificem creatum fuisse Pa-
triarcham à Iustino Imperatore anno DXX. At si ita est, quo
modo in Concilio Chalcedonensi, quod celebratum est

non hunc solum,
sed complures
quoque alios.

no CCCC. LIV. frequentissimè vocatur Leo vniuersalis Patriarcha?

TERTIVM est Caluini, qui lib. 4. Institut. cap. 7. §. 4. refert verba B. Gregorij, qui lib. 4. epist. 32. & alibi asserit; oblatum predecessoribus suis in Concilio Chalcedonensi, nomen Vniuersalis. & mox subiungit: *Hoc nullam habet veri speciem. nec enim tale quidpiam in actis eius Concilij legitur.* At sanè impudens est hoc mendacium: etsi enim Concilium nihil de hac re decreuit; tamen satis constat, nomen hoc tribui Romano Pontifici, non displicuisse Concilio; cùm act. 3. sapissimè hoc nomine appelleretur Leo Pontifex, & nemo in Concilio talem appellationem reprehenderit.

Sed obiicit idem CALVINVS contra hoc nomen verba Gregorij, qui lib. 4. epist. 32. & aliis in locis multis, sapissimè repetit; nomen Episcopi vniuersalis, esse profanum, sacrilegum, Antichristi prænuncium; & ideo neminem ex suis predecessoribus illo vnquam vti voluisse. Obiiciunt etiam Illyricus in lib. de historia Concilij VI. Carthaginensis, & Lutherus lib. de potestate Papæ, Canonem Concilij Africani citatum à Grariano dist. 99. canon. Primæ sedis, vbi legimus; *Vniuersalis autem, nec Romanus Pontifex appelletur.*

RESPONDEO, duobus modis posse intelligi nomen vniuersalis Episcopi. VNO modo, vt ille qui dicitur Vniuersalis, intelligatur esse solus Episcopus omnium vrbiũ Christianarum; ita vt ceteri non sint Episcopi, sed vicarij tantùm illius, qui dicitur Episcopus vniuersalis: & hoc modo nomen hoc, est verè profanum, sacrilegum, & Antichristianum. & de hac significatione loquitur Gregorius, vt patet ex ratione, quam reddit. Sic enim ait lib. 4. epist. 34. ad Constantiam: *Triste & alide est, vt patienter feratur, quatenus despectis omnibus, prædictus frater, & Coepiscopus meus solus conetur appellari Episcopus.* Et lib. 4. epistola 36. ad Eulogium: *Si vnus Patriarcha vniuersalis dicitur, Patriarcharum nomen ceteris derogatur.* Et lib. 6. epist. 69. ad Eusebium: *Si vnus Vniuersalis est, restat vt vos Episcopi non sitis.* ALTERO modo, dici potest Episcopus vniuersalis, qui habet curam totius Ecclesiæ, sed generalem; ita, vt non excludat particulares Episcopos. Et hoc modo, nomè hoc posse tribui Romano Pontifici ex mente Gregorij, probatur.

PRIMO, quia fatetur Gregorius lib. 4. epist. 32. & aliorum
 quentibus, tributum nomen vniuersalis Episcopi Romani
 Pontifici à Concilio Chalcedonensi. quod sanctum & Canonicum
 fuisse idem Gregorius passim docet. existimauit igitur
 D. Gregorius in aliquo sensu hoc nomen Romano Pontifici
 conuenire. SECVNDO, quia idem Gregorius lib. 4. epist.
 asserit Petro totius Ecclesie curam esse commissam à Deo
 no; quod est idem, ac si diceret; Petrum Episcopum vniuersalem
 esse à Christo constitutum. TERTIO, quia etiam Romani
 Pontifices, vt Gregorius rectè dicit, non se vocauerunt
 quam vniuersales Episcopos; tamen sæpe se vocauerunt
 Episcopos Ecclesie vniuersalis: vt patet ex epist. 2. Sixti I. et
 ma Victoris I. ex secunda Pontiani, ex secunda Stephani
 54. 62. & 65. Leonis I. Quæ testimonia sine dubio Gregorius
 legerat; nec ignorabat idem esse quoad sensum, Episcopum
 Ecclesie vniuersalis, & Episcopum vniuersalem.

Sed DICES; Si hoc nomen, bonum sensum habere potest
 quare Gregorius absolutè pronunciat esse superbum, & sacrilegum,
 legum, profanum, & absolutè vetat vsum illius?

RESPONDEO, duabus de causis. PRIMO, ad causam
 sicut etiam nomen, Christotocos, bonum sensum habet
 tamen Patres vetuerunt vsum illius nominis, ne videlicet
 illo nomine lateret hæresis Nestorij, qui MARIAM, Christi
 s T R I matrem, sed non Dei matrem, appellabat. SECVNDO
 quia quæstio tunc erat, an Ioanni Constantinopolitano
 scopo hoc nomen concedi posset, non autem an concedi
 set Romano Pontifici: quoniam igitur Ioanni illi in nullo
 su conueniebat nomen Vniuersalis, & tamen illud sibi
 pabat; ideo simpliciter & absolutè Gregorius pronunciat
 nomen esse profanum, & sacrilegum; nimirum quatenus
 buitur Episcopo Constantinopolitano. & nihilominus etiam
 ipse illud recusauit, quamuis sibi in aliquo sensu conueniret
 act melius & facilius comprimendam superbiam Episcopi
 Constantinopolitani: Ex his, manet solum argumentum
 Caluini.

Ad alterum Lutheri & Illyrici dico, eos non aduertisse
 verba illa non esse Concilij Africani, sed Gratiani. qui postquam
 quam retulerat Canonem Concilij Africani, quo prohibetur
 Episcopus primæ sedis dici Princeps sacerdotum, addit de
 sum

quoniam caris
 in nullo sensu
 se esse hunc,
 simpliciter & abso-
 lute pronunciat
 hunc nomen
 profanum, & Bellac-
 non posse dici ho-
 minem.

suo: *Vniuersalis autem nec Romanus Pontifex dicitur. Quæ verba quia Gratiani sunt, non habent auctoritatem; & præterea intelligi possunt eo modo, quo verba B. Gregorij.*

Est autem hoc loco obseruatione dignum, quanta fuerit & sit etiam hoc tempore Græcorum pertinacia & superbia, & quàm seuerè à Deo punita fuerit. Nam cùm sedem Episcopi Constantinopolitani, quæ per annos amplius CCC. inter sedes primarias nullum locum habuerat, non solum ad Patriarchatum euehere, & sedi Alexandrinæ atque Antiochenæ præferre, sed etiam Romanæ æquare, & vniuersalem facere voluerint: nec potuerint ad sanitatem reduci censuris Pelagij II. & aliorum Pontificum; (sæpius enim pro hac causa excommunicati fuerunt, vt scribit Leo IX. in epistola ad Michaëlem) nec etiam humilitate B. Gregorij, qui, vt scribit Ioannes Diaconus in eius vita lib. 2. cap. 1. hac de causa se non Archiëpiscopum, nec Patriarcham, sed Episcopum ac seruum seruorum Dei scribere cœpit; nec edicto Phocæ Imperatoris, de quo suprâ diximus. tandem, iudicante Deo de cœlo, traditi sunt Græci cum suo vniuersali Patriarcha in manus Turcarum; quod eis euenturum prædixerat sancta Brigitta

lib. 7. cap. 9. Reuelationum; necnon Nicolaus

Papa V. vt refert Gennadius Scholarius

in libro pro Concilio Floren-

tino, cap. 5. §. 14.

XX 5

LIBER